د پوهنې وزارت

رياضي

دويم ټولګی

۵ = ۵

۶ < ۷   ۴ > ۳

۵ - ۳ = ۲   ۲ + ۳ = ۵

۴ ÷ ۴ = ۱   ۴ × ۱ = ۴

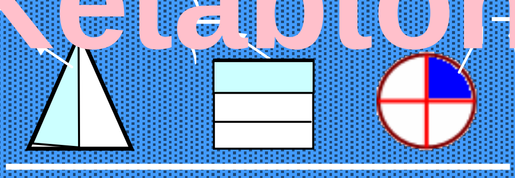

Ketabton.com

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی　　　دا عزت د هر افغان دی

کور د سولې کور د تورې　　　هر بچی یې قهرمان دی

دا وطن د ټولو کور دی　　　د بلوڅو د ازبکو

د پښتون او هزاره وو　　　د ترکمنو د تاجکو

ورسره عرب، ګوجر دي　　　پامیریان، نورستانیان

براهوي دي، قزلباش دي　　　هم ایماق، هم پشه یان

دا هیواد به تل ځلیږي　　　لکه لمر پر شنه آسمان

په سینه کې د آسیا به　　　لکه زړه وي جاویدان

نوم د حق مودی رهبر　　　وایو الله اکبر وایو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د پوهنې وزارت

رياضي

دويم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هـ ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړتیاوې

مضمون: رياضي

مؤلفین: د تعلیمي نصاب د رياضي د دیپارتمنت د درسي کتابونو مؤلفین

اډیټ کوونکي: د پښتو ژبې د اډیټ دیپارتمنت غړي

ټولګی: دویم

د متن ژبه: پښتو

انکشاف ورکوونکی: د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تألیف لوی ریاست

خپروونکی: د پوهنې وزارت د اړیکو او عامه پوهاوي ریاست

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هجري شمسي

د چاپ ځای: کابل

چاپخونه:

بریښنالیک پته: curriculum@moe.gov.af

د درسي کتابونو د چاپ، وېش او پلورلو حق د افغانستان اسلامي جمهوریت د پوهنې وزارت سره محفوظ دی. په بازار کې یې پلورل او پېرودل منع دي. له سرغړوونکو سره قانوني چلند کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې د وزیر پیغام

اقرأ باسم ربک

د لوی او ښښونکي خدای ﷻ شکر په ځای کوو، چې موږ ته یې ژوند رابښلی، او د لوست او لیک له نعمت څخه یې برخمن کړي یو، او د الله تعالی پر وروستي پیغمبر محمد مصطفی ﷺ چې الهي لومړنی پیغام ورته (لوستل) و، درود وایو.

څرنګه چې ټولو ته ښکاره ده ۱۳۹۷ هجري لمریز کال د پوهنې د کال په نامه ونومول شو، له دې امله به د ګران هېواد ښوونیز نظام، د ژورو بدلونونو شاهد وي. ښوونکی، زده‌کوونکی، کتاب، ښوونځی، اداره او د والدینو شوراګانې د هېواد د پوهنیز نظام شپږګوني بنسټیز عناصر بلل کیږي، چې د هېواد د ښوونې او روزنې په پراختیا او پرمختیا کې مهم رول لري. په داسې مهم وخت کې د افغانستان د پوهنې وزارت د مشرتابه مقام، د هېواد په ښوونیز نظام کې د ودې او پراختیا په لور بنسټیزو بدلونونو ته ژمن دی.

له همدې امله د ښوونیز نصاب اصلاح او پراختیا، د پوهنې وزارت له مهمو لومړیتوبونو څخه دي. همدارنګه په ښوونځیو، مدرسو او ټولو دولتي او خصوصي ښوونیزو تأسیساتو کې، د درسي کتابونو محتوا، کیفیت او توزیع ته پاملرنه د پوهنې وزارت د چارو په سر کې ځای لري. موږ په دې باور یو، چې د باکیفیته درسي کتابونو له شتون پرته، د ښوونې او روزنې اساسي اهدافو ته رسېدلی نشو.

پورتنیو موخو ته د رسېدو او د اغېزناک ښوونیز نظام د رامنځته کولو لپاره، د راتلونکي نسل د روزونکو په توګه، د هېواد له ټولو زړه سواندو ښوونکو، استادانو او مسلکي مدیرانو څخه په درناوي هیله کوم، چې د هېواد بچیانو ته دې د درسي کتابونو په تدریس، او د محتوا په لېږدولو کې، هیڅ ډول هڅه او هاند ونه سپموي، او د یوه فعال او په دیني، ملي او انتقادي تفکر سمبال نسل په روزنه کې، زیار او کوښښ وکړي. هره ورځ د ژمنې په نوي کولو او د مسؤولیت په درک سره، په دې نیت لوست پیل کړي، چې د نن ورځې ګران زده‌کوونکي به سبا د یوه پرمختللي افغانستان معماران، او د ټولنې متمدن او ګټور اوسېدونکي وي.

همدا راز له خوږو زده کوونکو څخه، چې د هېواد ارزښتناکه پانګه ده، غوښتنه لرم، څو له هر فرصت څخه ګټه پورته کړي، او د زده کړې په پروسه کې د ځیرکو او فعالو ګډونوالو په توګه، او ښوونکو ته په درناوي سره، له تدریس څخه ښه او اغېزناکه استفاده وکړي.

په پای کې د ښوونې او روزنې له ټولو پوهانو او د ښوونیز نصاب له مسلکي همکارانو څخه، چې د دې کتاب په لیکلو او چمتو کولو کې یې نه ستړې کېدونکې هلې ځلې کړې دي، مننه کوم، او د لوی خدای ﷻ له دربار څخه دوی ته په دې سپېڅلې او انسان جوړوونکې هڅې کې بریا غواړم.

د معیاري او پرمختللي ښوونیز نظام او د داسې ودان افغانستان په هیله چې وګړي یې خپلواک، پوه او سوکاله وي.

د پوهنې وزیر

دکتور محمد میرویس بلخي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

گڼه		مخ
	لومړی فصل: د عدد مفهوم	۱
۱-	متناوب شمېرل (دوه، دوه،پنځه، پنځه.. زياتول)	۳
۲-	دعدد دمفهوم تمرين	٦
۳-	تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتيب او پرتله کول	۸
٤-	تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتيب	۱۰
۵-	د متناوب شمېرلو مشق او تمرين	۱۱
٦-	مخکې، وروسته، منځ کې، زيات، لږ	۱۲
۷-	توصيفي يا ترتيبي عددونه	۱٤
	دويم فصل: د مقامي قيمت مفهوم	۱۵
۸-	تر۹۹ پورې د عددونو جمع او تفريق	۱۷
۹-	د جمعې په عمليې کې د بدلون قانون	۱۹
۱۰-	د جمعې د درېو جزو جمع کول	۲۳
۱۱-	تفريق	۲۵
۱۲-	د تفريق عبارتي پوښتنې	۲۷
۱۳-	دجمع اوتفريق ترمنځ اړيکې	۲۹
۱٤-	دجفت اوتاق عددونو پېژندنه	۳۱
	دريم فصل: له يوه رقمي عددونو سره د دوه رقمي عددونه جمع کول (چې حاصل ولري)..	۳۵
۱۵-	د دوه رقمي عددونو جمع کول له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري	۳۷
۱٦-	دجمعې د درېو جزو جمع کول چې حاصل ولري	٤۰
	څلورم فصل: د دوه رقمي عددونو تفريق	٤٤
۱۷-	له دوه رقمي عدد څخه د يوه رقمي عدد تفريق کول چې په هغه کې پور اخيستل وي..	٤٤
۱۸-	له دوه رقمي عددونوڅخه ددوه رقمي عدد تفريق (د پور اخيستلو په صورت کې)	٤٦
۱۹-	د جمعې او تفريق د عمليو آزمويل د يوبل په واسطه	۵۱
۲۰-	د تفريق د عمليې آزموينه	۵۲
۲۱-	د عددونو جمع کول د چوت په واسطه	۵۳
۲۲-	د عددونو تفريق د چوت په واسطه	۵۵
	پنځم فصل: له (۱۰۰-۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليکل	۵٦
۲۳-	لس گوني (لسيز) اوسل گوني	۵۷
۲٤-	سليز، لسيز او يويز	۹۵
۲۵-	تر ۱۰۰۰ پورې د عددونو مقامي ارزښت	٦۲
۲٦-	د يوه عدد مخ کې عدد، وروسته او د دوه عددونو منځ عدد	٦٦
۲۷-	د عددونو پرتله	٦۷
۲۸-	د عددونو ترتيب نظر په مقامي ارزښت سره	٦۸
	شپږم فصل: د درې رقمي عددونو جمع او تفريق	۷۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

-۲۹ د سلونو جمع کول...۷۱
-۳۰ د درې رقمي عدد جمع کول له درې رقمي عدد سره چې د یویز اوسلیز رقمونه یې صفر وي ۷۳
-۳۱ د درې رقمي عددونو جمع کول...۷٤
-۳۲ د درې رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري ۷٦
-۳۳ د درې رقمي عددونو تفریق ۷۹
-۳٤ د درې رقمي عددونو تفریق په پوراخستلو سره ۸۰
-۳۵ د درې رقمي عددونو تفریق چې یویز او لسیز یې صفر وي..................................۸۳
اووم فصل: د ضرب مفهوم ۸٦
-۳٦ د هغو عددونو جمع کول چې مساوي اجزاوې ولري (تکراري جمع)....................۸۸
-۳۷ ضرب...۹۰
-۳۸ د کتارونو جوړول ۹۳
-۳۹ په ضرب کې د بدلون خاصیت ۹۵
-٤۰ په عمودی شکل ضرب کول ۹۷
-٤۱ د شکلونو څخه په کار اخیستلو سره د ضرب ښوونه..۹۹
-٤۲ د ضرب عبارتي پوښتنې...۱۰۲
-٤۳ په دوه رقمي عدد کې د یوه رقمي عدد ضربول..۱۰۳
-٤٤ د ضرب په عملیه کې د (۱) د عدد خاصیت ۱۰٦
-٤۵ د ضرب په عملیه کې د (۰) صفر خاصیت ۱۰۷
-٤٦ د گروپونو جوړول ۱۰۸
-٤۷ د مساوي گروپونو جوړول ۱۱۰
-٤۸ د وېش مفهوم ۱۱۲
-٤۹ د ضرب او تقسیم ترمنځ اړیکې ۱۱۹
-۵۰ د یوه عدد وېشل په خپل عدد باندې ۱۲۰
-۵۱ د یوه عدد وېشل په (۱) باندې ۱۲۱
اتم فصل: د اندازه کولو واحدونه ۱۲۲
-۵۲ غیر معیاري واحدونه...۱۲۲
-۵۳ معیاري واحدونه (متر، سانتي متر او ملي متر) ۱۲۳
-۵٤ د خط کش په واسطه د لنډو خطونو د اوږدوالي اندازه کول ۱۲۵
نهم فصل: هندسه ۱۲۷
-۵۵ د هندسي شکلونو پېژندنه...۱۲۷
-۵٦ محیط..۱۳۰
لسم فصل: په عملي شکل د کسر پېژندل ۱۳۲
-۵۷ په هندسي شکلونو کې کسر..۱۳۲
-۵۸ د یوې کسري برخې ښوونه ۱۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل

له (۱–۱۰۰) پورې د عددونو شمېرل او ترتيب کول

لومړی لوست

د عدد مفهوم

هدف: د عددونو د شمېرلو، لوستلو او ليکلو پياوړتيا.

۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
صفر	يو	دوه	درې	څلور	پنځه	شپږ	اووه	اته	نه	لس

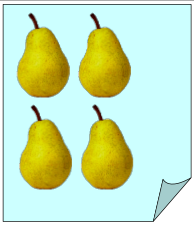
______

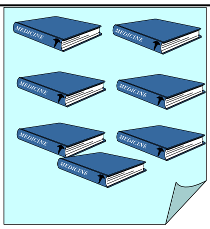
______

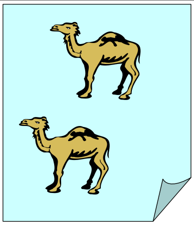
______

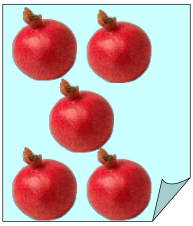
______

په لاندې هرچوکاټ کې څو شکلونه دي؟

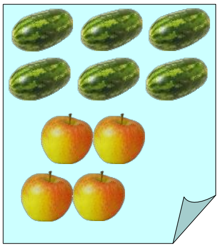

______ هندوانې
______ منې

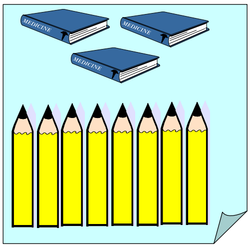

______ کتابونه
______ پنسلونه

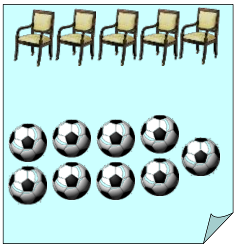

______ څوکۍ ګانې
______ توپونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱– کوم ډول مېوه زياته ده؟ هندوانې منې.

۲–کوم يو يې لږ دي؟ پنسلونه توپونه.

۳– کوم يو يې ډېر زيات دي؟ څوکۍ ګانې کتابونه منې

۴– کوم يو يې ډېر زيات دي؟ کتابونه څوکۍ ګانې پنسلونه

۵– ستاسو په ټولګي کې څو نجونې دي؟ ______

۶– ستاسو په ټولګي کې څو هلکان دي؟ ______

۷– کوم يو يې له هغو څخه لږ شمېر لري؟ نجونې هلکان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده

۱- د لاندې چوکاټ په سپینه برخه کې د رسم شوو شکلونو په ډول لږ شکلونه په خپلو کتابچو کې رسم کړئ او وواياست چې ټول څو شکلونه دي؟

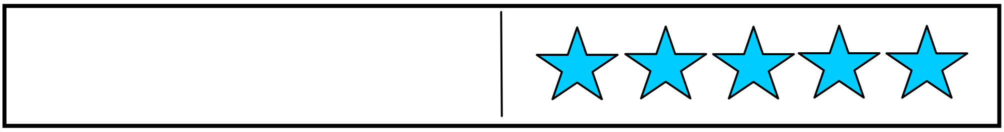

۲- د چوکاټ په سپینه برخه کې د درکړل شوو شکلونو څخه زیات شمېر رسم کړئ، هغه ټول حساب کړئ او شمېر یې ویې لیکئ.

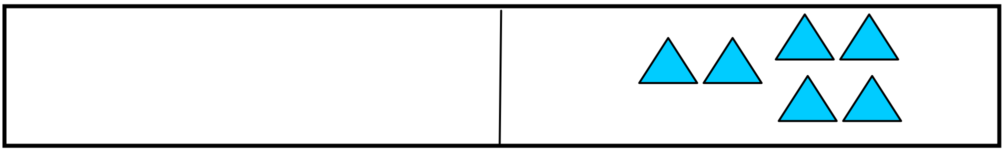

۳- د چوکاټ په سپینه برخه کې د درکړل شوو شکلونو سره مساوي شمېر شکلونه په خپلو کتابچو کې رسم کړئ. ټول حساب او ولیکئ.

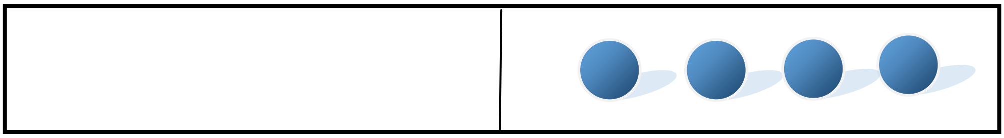

۴- د خپلې خوښې یو شکل چې له ۶ څخه زیات، خو له ۱۰ څخه لږ وي په خپلو کتابچو کې رسم کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم لوست

متناوب شمېرل (دوه، دوه، پنځه، پنځه.... زياتول)

هدف: په دې لوست کې زده کوونکي بايد متناوب شمېرل زده کړي.

لومړی فعاليت: د خپلو ټولګيوالو له سترګو څخه په کار اخيستوسره ۲،۲ عدد زيات کړئ او عددونه يې وليکئ.

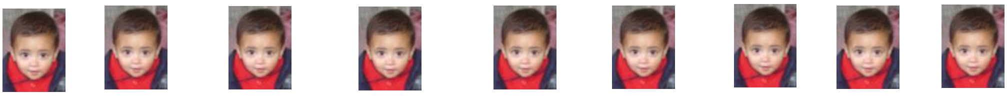

۲ ۴ ۶ ___ ___ ___ ___ ___ ___

ټولې___ سترګې

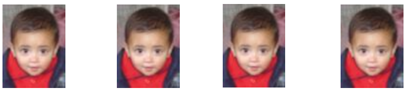

___ ___ ___ ___

دويم فعاليت: د خپلو ټولګيوالو لاس ګوتو د ۵ په زيـــاتولو سره عددونه په لاس راوړئ او ويې ليکئ.

ټولې... ګوتې

۵ ۱۰ ۱۵ ___ ___ ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم فعاليت: له ښي خوا څخه کيڼ لوري ته کوم عددونه چې پاتې دي په تشو ځايونوکې يې وليکئ.

۱- ۲، ____، ____، ۵، ۶

۲- ۰، ____، ۲، ____، ۴

۳- ۴، ۵، __، ۷، ____

۴- ۲، ۴، __، __، ۱۰

۵- ۱، ۳، __، ۷، ____

۶- ۰، ۳، __، ____

څلورم فعاليت: له کيڼې خواڅخه ښي لوري ته تش ځايونه د مناسبو عددونو په واسطه ډک کړئ.

۱. ۵، ۴، __، ۲، __،

۲. ۱۰، ۹، ۸، __، __، __، ____، ۴

۳. __، ۶، ۵، ____، ۳

۴. ۱۲، ۱۰، ____، ۶، ____، ۲

۵. ۱۱، ۹، __، ۵، ____، ۱

۶. __ ۱۰، ۷، ۴، ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده

دلاندې عددونو جدول خپلو کتابچوته نقل او د حل شوي مثال نه په کار اخيســـتو سره پوښتنه حل او رنګ کړئ.

د عددونه جدول

١	٢	**٣**	٤	٥	**٦**	٧	٨	**٩**	١٠
١١	**١٢**	١٣	١٤	**١٥**	١٦	١٧	**١٨**	١٩	٢٠
٢١	٢٢	٢٣	**٢٤**	٢٥	٢٦	**٢٧**	٢٨	٢٩	**٣٠**
٣١	٣٢	**٣٣**	٣٤	٣٥	٣٦	٣٧	٣٨	٣٩	٤٠
٤١	٤٢	٤٣	٤٤	٤٥	٤٦	٤٧	٤٨	٤٩	٥٠
٥١	٥٢	٥٣	٥٤	٥٥	٥٦	٥٧	٥٨	٥٩	٦٠
٦١	٦٢	٦٣	٦٤	٦٥	٦٦	٦٧	٦٨	٦٩	٧٠
٧١	٧٢	٧٣	٧٤	٧٥	٧٦	٧٧	٧٨	٧٩	٨٠
٨١	٨٢	٨٣	٨٤	٨٥	٨٦	٨٧	٨٨	٨٩	٩٠
٩١	٩٢	٩٣	٩٤	٩٥	٩٦	٩٧	٩٨	٩٩	١٠٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم لوست

د عدد د مفهوم تمرين

هدف: زده کوونکي به د عدد د مفهوم تمرين وکوالي شي.

لومړی فعاليت: حل شوي مثال ته په پاملرنه سره د هرليـــک بنـــي خواته يو عدد ليکل شوی دی د هغه په شمېر دايرې رنګه کــړئ او د هغو دايرو شمېر چې رنګ شوې نه دي کيڼ خواته وليکئ.

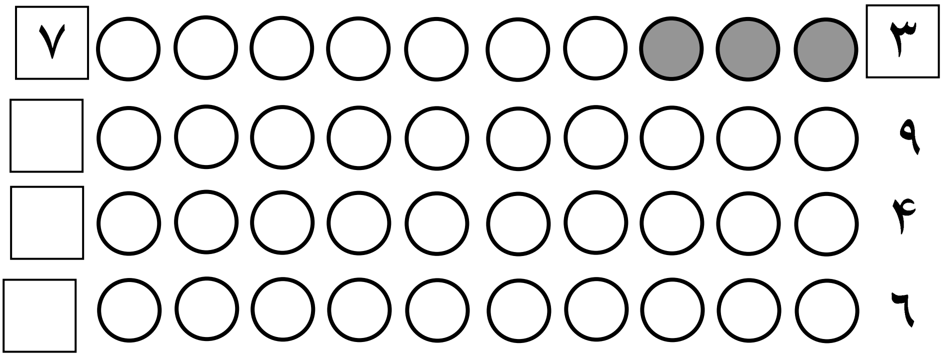

دويم فعاليت: حل شوي مثال ته په پاملرنه د هرې کرښې بني خواته يو عدد ليکل شوی دی د هغه په شمېر شکلونه رنګه کړئ او د هغو شکلونو شمېر چې رنګ شوي نه دي کيڼې خواته وليکئ.

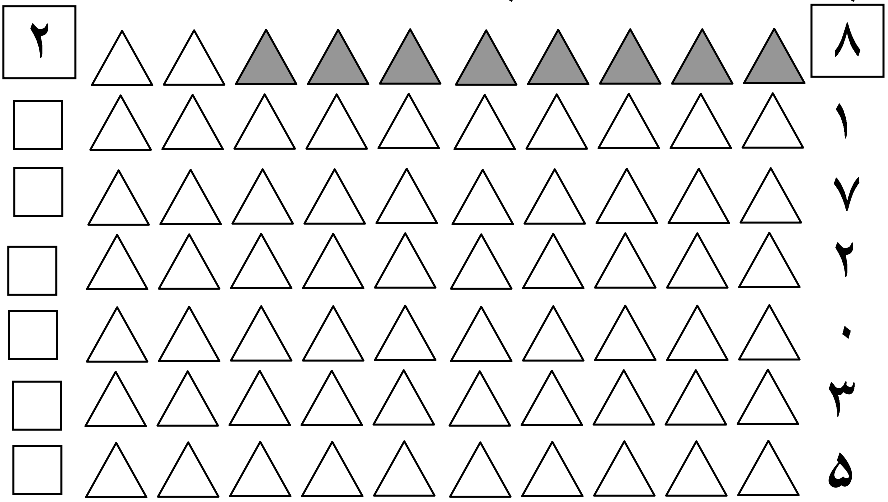

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده

له شیانو څخه د لس گونو گروپونو جوړول شمېرل آسانه کوي او دا یو ډول تفریح ده.

له شیانو څخه لس گونه گروپونه جلا اوکرښه ورڅخه تاو کړئ، تش ځایونه ډک کړئ او پوښتنو ته ځواب وواياست.

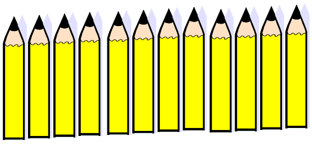

____ لسیز او ____ یویز ____ کېږي

____ لسیز او____ یویز ____ کېږي

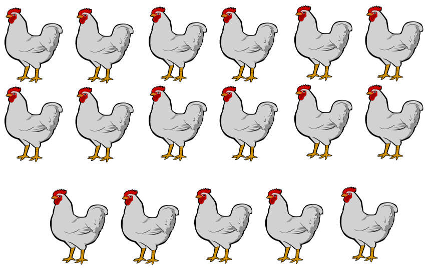

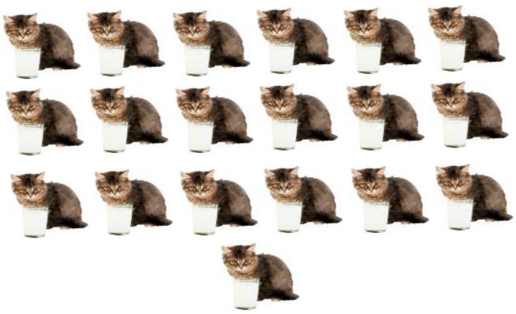

☐ ____ لسیز او ____ یویز چرگان ____ چرگان کېږي.

☐ ____ لسیز او ____ یویز پیشوگان ____ پیشوگاني کېږي.

کوم گروپ زیات دی؟ چرگان که پیشوگاني

څومره زیات دي؟ ________

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم لوست

تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب او پرتله کول

هدف: زده کوونکی به ډیر او لږ عددونه وپیژني او د هغو له مخې ترتیب(پرله پسې توب)وکولای شي.

لومړی فعالیت: شکلونو ته گورئ، وروسته د هر یو شمیر په خپلو کتابچو کې ولیکئ، هر هغه عدد چې له ۱۴ څخه کوچنی دی تر شاوخوا یې یوه مربع رسم کړئ.

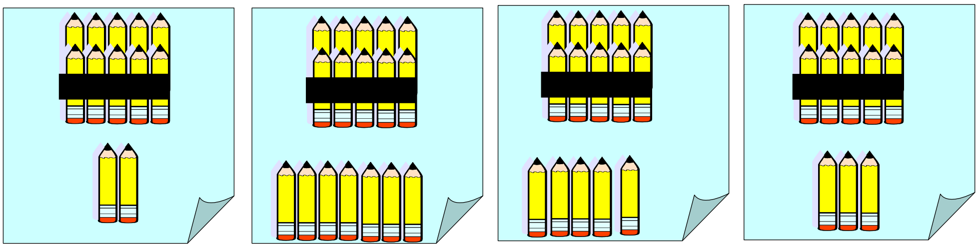

________ ________ ________ ________

دویم فعالیت: لاندې شکلونوته وگورئ د هغو د هر یوه شمیر په خپلو کتابچو کې ولیکئ او هر هغه عدد چې له ۱۵ څخه زیات دی، دایره ترې تاوه کړئ.

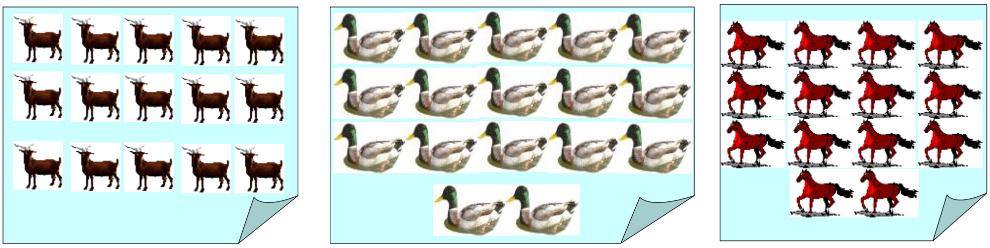

________ ________ ________

دریم فعالیت: پورته شکلونو ته په دقت سره و گورئ او ووایئ چې

۱–له آسونوڅخه څوهېلۍ زیاتې دي؟ ______

۲– له هېلیو څخه څو وزې کمې دي؟ ______

۳–د وزی شمیر زیات دی که د آسانو؟ څومره زیات دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم فعالیت:

په پنځه کیسزو ډلو تقسیم شئ هر گروپ یا ډلې ته دعدد یو شمېر کارتونه چې له صفر څخه تر ۲۰ پورې ور باندې لیکل شوې دي ورکول کېږي.

۱- په وار سره کار وکړئ.

۲- هر زده کوونکی دې له کڅوړې څخه یو کارت راوباسي.

۳- هر ډله دې عددونه له ډېرو لږو څخه تر لوی عدد پورې ترتیب کړي.

۴- د هر دور عدد په جدول کې (یاد داښت) کړئ.

د عددونو کارتونه

لومړی دور					
دویم دور					
دریم دور					

په وروستي جدول کې چې په مخکي فعالیت کې مــو ترتیــب کــړی و، ولیکي. وروسته لاندې سوالونو ته ځواب ورکړئ.

۱- په هره دوره کې له ۱۳ څخه څو عددونه لوی دي؟

۲- د ټولو هغو عددونو نه چې له ۱۱څخه کوچني دي کرښه تاوکړئ.

۳- ټول هغه عددونه چې له ۱٦ څخه لوی دي ورڅخه یوه مربع تاوه کړئ.

۴- آیا ټول عددونه له ۱٦ څخه لږ دي؟

۵- له ۱٦ څخه زیات او لږ عددونه په جلا جلا توگه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب

هدف: زده کوونکي په عددونه دمقامي قیمت په درلودلو سره په پرله پسې توګه ترتیب کړای شي.

عددونه چې په جدول کې لیکل شوي نه دي تر ۱۰۰ پورې بشپړ کړئ.

د عددونو جدول

۱	۲						۸		
			۱۴		۱٦				
	۲۲								۳۰
		۳۳				۳۷			
						۴۷		۴۹	
		۵۳		۵۵					
	٦۲							٦۹	
			۷۴	۷۵					
۸۱					۸٦				
							۹۸		۱۰۰

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست.

۱- کوم عدد له ۳۵ څخه د یوه په اندازه زیات دی؟ ———

کوم عدد له ۳۵ څخه د یوه په اندازه لږ دی؟ ———

۲- کوم عدد له ۲۷ څخه د دوو په اندازه زیات دی؟ ———

کوم عدد له ۲۷ څخه د دوو په اندازه لږ دی؟ ———

۳- کوم عدد له ۵۰ څخه د لسو واحدو په اندازه زیات دی؟ ———

کوم عدد له ۵۰ څخه د لسو واحدو په اندازه لږ دی؟ ———

۴- کوم عدد له ۷۰ څخه د شلو واحدو په اندازه زیات دی؟ ———

کوم عدد له ۷۰ څخه د شلو واحدو په اندازه لږ دی؟ ———

۵- په تشو ځایونوکې د (< یا >) مناسبه نښه ولیکئ.

۹۳ (>) ۹۷ ۴۷ ◯ ۳۵ ۲۳ ◯ ۷۷ ٦۸ ◯ ۸۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

د متناوب شمېرلو مشق او تمرين

هدف: زده کوونکي به په آسانۍ سره وکولای شي د دوه، دوه، درې، درې عددونه زيات کړي او د يوه، يوه عددونو په زياتولو بسنه ونه کړي.

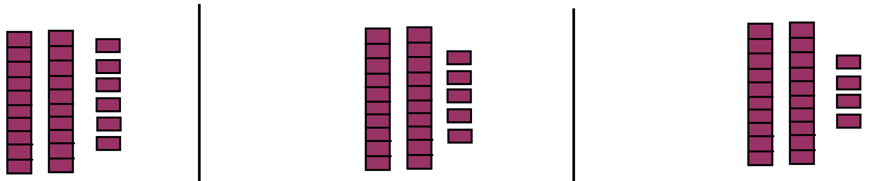

٢٤ ٢٥ ٢٦

لومړی فعاليت: په دوه کسيزو ډلو کې د عددونو خالي ځايونه د کوچنيو کاڼو په شمېر لو سره په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

١- ٣٠، ٣١، ٣٢ ٦٥، ٦٦ ______ ______، ١٣، ١٤

٢- ______، ٤٦، ٤٧ ٧١، ______، ٧٣ ٨٣، ٨٤، ______

٣- ٩٦، ٩٧، ______ ______، ٢٨، ٢٩ ٥٨، ٥٩، ______

دويم فعاليت: په مخکنيو ډلو کې دې لومړی زده کوونکي عددونه په متناوب ډول «٢، ٤، ٦، ٨، ....» ولري. دويم زده کوونکی دې د عددونو په جدول کې په لوستل شوو عددونو باندې کوچني کاڼي کېږدي. د٣، ٤، ٥ او نورو په زياتولو سره د متناوب شمېر عددونو فعاليت تکرار او سرته ورسوئ.

دريم فعاليت: د لاندې لارښود په کارولو سره غوښتل شوی عدد پيداکړئ.

لومړی لارښوونه: غوښتل شوی عدد د ١٠ او ٨٠ په منځ کې دی.

٢دويم لارښوونه: غوښتل شوی عدد يوله لاندې عددونو څخه دی.

١٣، ٣٠، ٢٣، ٨٠، ٨٣، ٦٧، ٥٢

٣دريم لارښوونه: غوښتل شوی عدد له ٥٥ څخه لږ کم دی.

څلورم لارښوونه: کوم وخت چې تاسو له صفر (٠) څخه پيل کوئ د لس، لس په زياتولو سره د غوښتل شوي عدد نوم اخلئ. غوښتل شوي عدد له ______ څخه عبارت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم لوست

مخکې، وروسته، منځ کې، زيات، لږ

هدف: په دې لوست کې مخکې به زده کوونکي د يوه عدد په مخ کې او وروسته عددونه ولري.

د ۵ کتارونو کتابونو رسم چې د ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱ او ۲۲ عددونه د هغو کتارونه رابنيي.

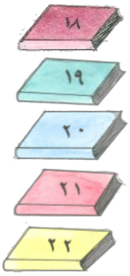

... عددونه د هغو کتارونه رابنيي. ...

۱۹ د ۲۰ څخه مخ کې راځي. ... ...

۱۹ د۱۸ او ۲۰ په منځ کې دی. ... ...

۱۹ د۱۸ څخه وروسته راځي. ... ...

۱۹ له ۱۸ څخه زيات دی. ... ...

۱۹ له ۱۸ څخه لږ دی.

لومړی فعاليت

جوړه جوړه کار وکړئ پوښتنوته ځوابونه ووایاست.

۱– هغه عدد وليکئ چې مخکې راځي.

۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴

۵۱ ۵۰ ۴۹ ____

۲– هغه عدد وليکئ چې وروسته راځي.

____ ۸۷ ۸۶ ۸۵

____ ۵۳ ۵۲ ۵۱

۳– هغه عدد وليکئ چې په منځ کې راځي.

۱۸ ۱۹ ____ ۲۱

۶۲ ____ ۶۴ ۶۵

دويم فعاليت: د لاندې ترتيب شوو عددونو په اړه په پورتني چوکاټ کې د کارول شوو مثالونو نه په ګټې اخيستو سره خبرې اترې وکړئ.

۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې عددي خط په نظر کې ونیسئ او هرې پوښتنې ته ځواب ووایاست:

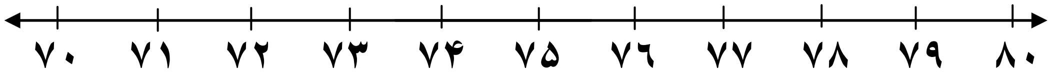

۱–هغه عدد چې له ۷۲ څخه مخکې دی ترې لاندې خط وکاږئ.

۲– له هغه عدد نه دایره راتاو کړئ چې له ۷۹ څخه وروسته دی.

۳– دهغه عدد له شاوخوا نه خط تاوکړئ چې د ۷۴ او ۷۵ په منځ کې دی.

۴.په ټولو هغو عددونو باندې د (×) نښه کېږدی چې د ۷۵ او۸۰ په منځ کې دی.

دریم فعالیت: لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. له ۴٦ څخه مخ کې کوم یو عدد دی؟

۲. کوم یو عدد د ۳۷ او ۳۹ په منځ کې دی؟

۳. هغه عدد چې له ۵۵ څخه وروسته راځي کوم دی؟

۴.کوم عدد د یوه په اندازه له ۹۴ څخه مخ کې دی؟

څلورم فعالیت: ښوونکی دې یو عدد پر تختې ولیکي او د (مخ کې)، (وروسته)، (منځ کې)، (زیات)، او (لږ) په ډول کلمې دې وکاروي،ترڅو وکولای شي دعددونو په هکله خبرې وکړي.

کورنی دنده

لاندې معما حل کړئ.

زه د ۳۸ او ۴۲ په منځ کې یم.

زه درې لسیزې لرم.

زه څوم نمره یم؟ ______

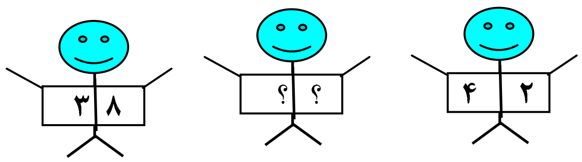

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

توصيفي(ترتيبي) عددونه

هدف: زده کوونکي به پوه شي چې لومړی دويم، دريم... د یوه شي مقام او منزلت راښيي.

لومړی فعاليت: تر ۱۰ پورې ترتيبي عددونه استعمالوو، ترڅو د شيانو حالت او مقام څرګند کړي.

اول

دويم

دريم

څلورم

پنځم

شپږم

اووم

اتم

نهم

لسم

دويم فعاليت: که چېرې يوه بله خزنده ورسره جمع کړئ خزنده به په کوم مقام کې وي؟

۱ . پنځم موټر په سره رنګ، رنګ کړئ.
۲.نهم موټر ته شين رنګ ورکړئ.
۳.شپږم موټر ته ژېړ رنګ ورکړئ.
۴.اووم موټر ته نصواري رنګ ورکړئ.
۵.دريم موټر ته آبي رنګ ورکړئ.
٦. د شپږم موټر مخې ته څو موټرونه دي؟
۷.د څلورم موټر نه مخکې څو موټرونه دي؟
۸.د پنځم موټر څخه وروسته څو موټرونه دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم فصل

له (۱–۱۰۰) پورې د عددونو مقامي قیمت او عملیې

نهم لوست

د مقامي قیمت مفهوم

هدف: زده کوونکي باید په مرتبو کې درقم په ارزښت پوه شي.

لومړی فعالیت: له لاندې شکلونو څخه د لسیزو بنډلونه جلا کړئ او د هغو بنډلونو ترشاوخوا خط وکاږئ. بیا اړوند عددونه د جدول د یویزو او لسیزو په خانو کې ولیکئ. د مثال څخه پیروي وکړئ.

یویز	لسیز
۴	۲

دویم فعالیت: پورته حل شوی مثال په پام کې ونیسئ. توپونه وشمېرئ، په خپلو کتابچو کې د لسیز او یویز جدول رسم کړئ او اړونده عدد یې ولیکئ.

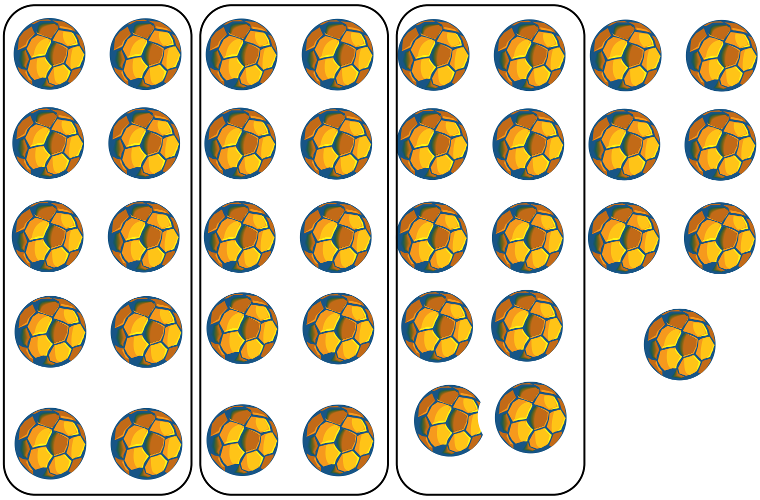

یویز	لسیز

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم فعاليت: د شکلونو له مخې جدولونه بشپړ کړئ.

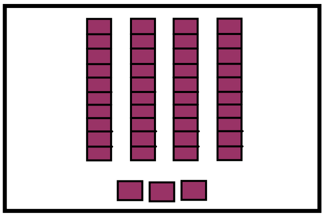

لسيز	يويز

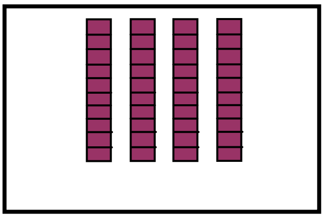

لسيز	يويز

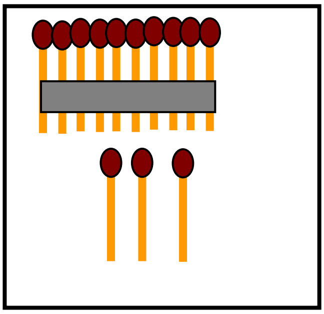

لسيز	يويز

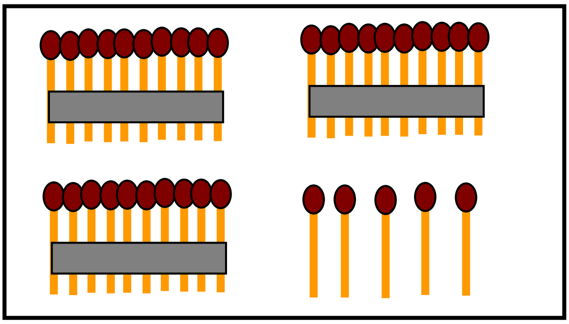

لسيز	يويز

کورنۍ دنده

په خپلو کتابچوکې وليکئ چې په لاندې دوه رقمي عددونو کې څـــو يويز او څو لسيز دي؟

۸۲	٦۲	۳۱	۲٦
۹۰	۷۴	۴۹	۳۸
۹۹	۸۰	۵۷	۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست

تر ۹۹ پورې د عددونو جمع اوتفريق

هدف: زده کوونکي به د دوه رقمي عددونه يوله بله سره جمع کړي او هم به له دوه رقمي عدد څخه دوه رقمي عدد تفريق کړای شي.

لومړی فعاليت: لاندې حل شوی مثال په نظر کې ونيسئ. دوه رقمي پوښتنې يوله بله سره جمع کړئ.

۱۲ چوغکې په يوې ونې کې ناستې وې. ۲۴ چوغکې نورې له هغوی سره يوځای شوې. په ونه کې ټولې څو چوغکې دي د ۲۴ زياتوالي په ۱۲ باندې داسې ليکلای شو.

۱۲	◄....................	د جمعې لومړی جز
+ ۲۴	◄....................	د جمعې دويم جز
۳۶	◄....................	د جمعې حاصل

د شکل له مخې د جمعې اجزاوې او د جمعې حاصل معرفي کړئ، د هغوی عددي افاده وليکئ او همدارنګه درکړل شوې پوښتنې جمع کړئ.

۱۳+۱۰=۲۳

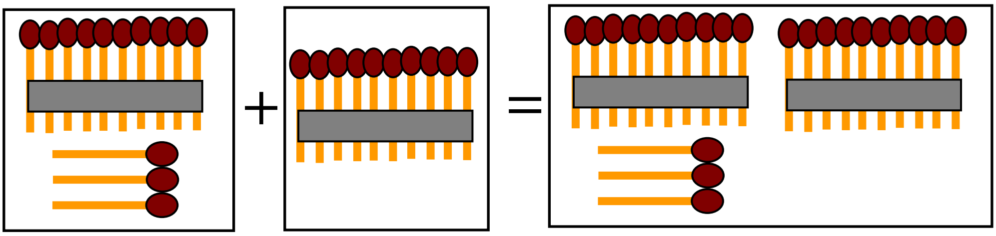

۴۷	۴۰	۳۱
+ ۲۰	+ ۳۸	+ ۱۵
۸۰	۷۴	۶۳
+ ۱۶	+ ۲۵	+ ۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده

د دې عمليو د جمعې حاصل په خپلو کتابچو کې وليکئ، د جمعې اجزاوې او د جمعې حاصل معرفي کړئ.

۱- ______ = ۲۱ + ۱۴　　**۲- ______ = ۲۶ + ۱۳**

۳- ______ = ۲۰ + ۱۸　　**۴- ______ = ۲۲ + ۱۷**

۵- ______ = ۲۷ + ۲۱　　**۶- ______ = ۲۳ + ۲۲**

عبارتي سوالونه: زرمينې په خپل جيب کې ۱۴ افغانۍ درلودې او مـــور يـــې د ښوونځي د بکسې لپاره ۲۱ افغانۍ نورې ورکړې، اوس زرمينه څو افغانۍ لري؟

حل:

$$\begin{array}{r} ۲۱ \\ +\ \ ۱۴ \\ \hline ۳۵ \end{array}$$

تاسو ددويمې ګڼې پوښتنې لپاره يوه عبارتي کيسه جوړه کړئ او حل يې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوولسم لوست

د جمعې په عمليې کې د بدلون قانون

هدف: زده کوونکي به پوه شي که چېرې د جمعې د اجزاؤ ځايونه بدلون ومومي د جمعې حاصل به بدلون نه کوي.

لومړی فعالیت: که چیرې دعددونو د جمعې کولو په وخت کې د عددونو ځایونه سره بدل کړو د هغو د جمعې په حاصل کې کوم بدلون نه راځي. دځایونو دا بدلون په جمع کې د بدلون د خاصیت په نامه یادېږي.

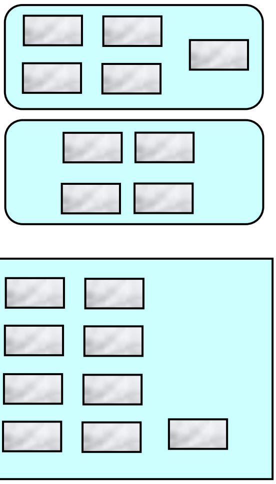

۵
+ ۴

۹

۵ + ۴ = ۹

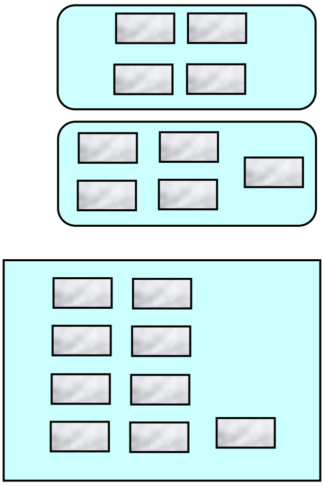

۴
+ ۵

۹

۴ + ۵ = ۹

دويم فعاليت: عددي جملې په دوه طريقو وليکئ.

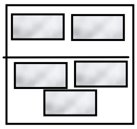

۲
+ ۳

۵

___ + ___ = ___

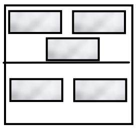

☐
+ ☐

☐

___ + ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم فعالیت: عددي جملې ولیکئ:

۱. ۷ هلکان د پتنګ الوزونې لوبې کوي.
۵ نور هلکان له هغوی سره یوځای شول.
ټول څو هلکان د پتنګ الوزونې لوبې کوي؟
هلکان ـــــــ = ـــــــ + ـــــــ

۲. ۵ هلکان د غرمې ډوډۍ خوري، ۷ هلکان نور له هغوی سره یوځای شول. ټول څو هلکان دي چې د غرمې ډوډۍ خوري.
هلکان ـــــــ = ـــــــ + ـــــــ

څلورم فعالیت: تش ځایونه په مناسبو عددونو سره ډک کړئ. د جمعې د اجزاؤ د هرې جوړې د جمعې حاصل یوله بله سره پرتله کړئ او ووایاست چې څه توپیر وینئ؟

۱– ګڼې بدلون:

۱۸ = ـــــ + ۶
۱۸ = ـــــ + ۱۲

۲– ګڼې بدلون:

۴۲ = ـــــ + ۳۲
۴۲ = ـــــ + ۱۰

□	□	□	□
+ □	+ □	+ □	+ □
□	□	□	□

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۳ شمیرې بدلون

۸۵ = ___ + ۷۲

۸۵ = ___ + ۱۳

د ۴ شمیرې بدلون

۷۸ = ___ + ۵۴

۷۸ = ___ + ۲۴

کورنۍ دنده

لاندې هر یوه شکل ته عددي جمله ولیکئ.

۱.

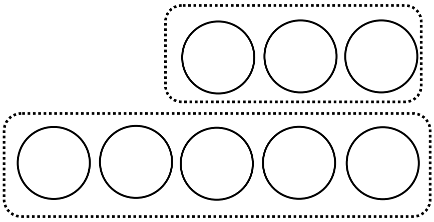

___ = ___ + ___

۲.

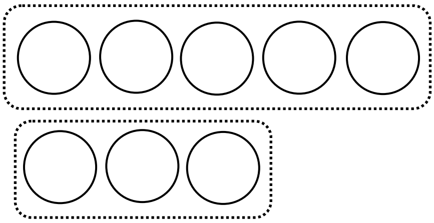

___ = ___ + ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چیرې یو عدد له بل عدد څخه کوچنی یا لوی وي، د لوري په بدلون سره (>) علامه په لاندې ډول ښودل کیږي

(۵ > ٦)

(۸ < ۷)

په لاندې مثالونو کې د جهت (لوري) په بدلون سره د علامې (>) کارولو ته دعددونو په جمع کې پاملرنه وکړئ.

مثال –

۷ + ۸ □ ۹ + ۸

۱۵ > ۱۷

لومړی فعالیت: د پورته مثال څخه په کار اخستنې سره د لاندې پوښتنو په تشو ځایونو کې مناسب عددونه اویا د <، > نښې ولیکئ.

۳۵ + ۱۲ > □ + ۲۹ ‏ ‏ ‏ ۳۰ + ۱۲ □ ۱۴ + ۲۵

۳۲ + ۲۵ < □ + ۳۸ ‏ ‏ ‏ ۱۸ + ۴۰ □ ۳۷ + ۲۰

□ + ۳۲ > ۳۲ + □ ‏ ‏ ‏ ۲۲ + ۳۳ □ ۲۳ + ۴۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم لوست

د جمعې د دريو جزو جمع کول

هدف: زده کونکي به د جمعې پوښتنې چې درې جزء ولري جمع کړای شي.

تاسو کولای شئ چې دوه عددونه سره جمع کړئ اوس راځئ چــې درې عددونه سره جمع کړو.

موږ کولای شو دا عددونه په کوم ډول چې غواړو سره جمع کړو. د جمع کولو لپاره عددونه گروپ کوو.

د مثال په توگه:

۲		۲		۲	
۴	۶	۴	۷	۴	۹
۵ +	۵ +	۵ +	۴ +	۵ +	۲ +
۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱

لومړی کوم دوه عددونه جمع کوو؟ ولې؟

په دې تمرين کې لومړی هغه دوه عددونه وټاکئ چې يوله بله سره يې جمع کوئ. د جمعې حاصل يې وليکئ بيا وروسته د جمعې حاصل له دريم عدد سره جمع کړئ.

۳		۷		۴	
۵	□	۱	□	۶	□
۳ +	□ +	۳ +	□ +	۱ +	□ +
۱۱		۱۱		۱۱	

فعاليت: زده کوونکي په دوو ډلو ويشل شئ هره زده کوونکي ته د کارتونو يوه قوطی چــې لــه (۱– ۹) عددونه وي، ورکړئ، وروسته هر زده کوونکی خپل کارت نورو ته ښيي.
زده کوونکي دې له خپلو کارتونو څخه درې دوه رقمي تشکيل کړي په خپله خوښــه دې ددوو عددونو مجموعه پيدا کړي. وروسته دې لاسته راغل حاصل له دريم عدد سره جمع کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده

لاندې سوالونه په خپلو کتابچو کې حل کړئ.

۲۴	۱۷	۵۱
۳۲	۳۱	۱۶
+ ۱۲	+ ۵۱	+ ۲۲
۴۲	۰	۱۵
۲۲	۲۴	۳۳
+ ۳۲	+ ۳۵	+ ۲۱

۲۱ +۱۲ + ۲۳ = ____

۱۲ +۲۵ + ۳۱ = ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیارلسم لوست

تفریق

هدف: د تفریق د عملیې د اجراء کولو تقویت (د همجنسو گروپونو جلاء کول).

لومړی فعالیت: له شکلونو څخه کار واخلئ گروپونه جلا کړئ او عددي جملـــې یې ولیکئ، د مثال په توگه: په یوه ونه کې ۸ چوغکې ناستې دي. له هغې ونې څخه ۲ چوغکې والوتلې. اوس په ونه کې څو چوغکې پاتې شوي؟

۸ – ۲ = ۶

اوس لیدل کېږي چې په ونه کې ۶ چوغکې پاتې دي چې دا ۶ د فرق یا د تفریق د حاصل په نامه یادېږي.

دویم فعالیت: له یوه ساتونکي سره ۱۵ بایسکلونه شته دي. ۹ بایســـکلونه خپلو خاوندانو یوړل، څو بایسکلونه پاتې دي؟

بایسکلونه ______ = ______ – ________

دریم فعالیت: ۱۸ د پنسل قلمونه پر مېز پراته دي. ۸ پنسلونه یې زده کوونکو واخیستل، څو پنسلونه پاتې کېږي؟

پنسلونه ______ = ______ – ________

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلورم فعالیت: ۲۵ هلکان مسابقه لري، ۱۴ تنو يې تفریح وکړه، څو تنه يې دمسابقې په حالت کې دي؟

هلکان ____ = ____ − ____

پنځم فعالیت: د لاندې پوښتنو په تشو ځایونوکې د <، > یا = مناسبه نښه ولیکئ.

۱۵ − ۰	☐	۳۸ − ۱۴	۲۸ − ۷	☐	۲۵ − ۱۱
۲۷ − ۱۶	☐	۵۱ − ۳۰	۵۵ − ۴۱	☐	۴۴ − ۲۳
۴۷ − ۱۵	☐	۳۲ − ۲۲	۷۰ − ۴۰	☐	۶۰ − ۳۰

کورنۍ دنده

لاندې پوښتنې تفریق کړئ.

۱ – ۱۶ − ۷ = ____   ۲ – ۲۳ − ۹ = ____

۲ – ۱۳ = ____ − ۲۸   ۴– ۱۳ = ۹ − ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوارلسم لوست

د تفریق عبارتي پوښتنې

هدف: زده کوونکي به له کیسو او عبارت څخه مفهوم واخیستلای شي او هم درياضي افاده وليکلای شي.

لومړی فعالیت: عبارتي پوښتنې ولولئ او حل یې کړئ اوپه ګډه کار وکړئ.

۱. په لومړي میز باندې ۱۷ قلمونه دي په دوهم میز باندې ۱۴ قلمونه دي.

په لومړي میزباندې څو دانې قلمونه زیات دي؟

_____ قلمونه

۲. په لومړۍ الماری کې ۲۶ کاچوغې شته او په دویمه الماری کې ۱۵

په شمېر کاچوغې شته.

په لومړۍ الماری کې څو دانې کاچوغې زیاتې شتون لري؟

_____ کاچوغې زیاتې دي.

دویم فعالیت: عددي جملې یې ولیکئ او حل یې کړئ.

مثال: حمید ۳۹ کوترې او جمیلې ۲۵ کوترې لیدلې دي.

حمید څو کوترې زیاتې لیدلې دي؟

کوترې ۱۴ = ۲۵ − ۳۹

۱. حمید ۳۸ دانې مڼې او زرغونه ۱۳ دانې مڼې لري.

حمید څو دانې مڼې زیاتې لري؟

مڼې _____ = _____ − _____

۲. ملالۍ ۲۰ چوغکې او ګلالۍ ۱۶ چوغکې لیدلې دي.

ملالۍ څو چوغکې زیاتې لیدلې دي؟

چوغکې _____ = _____ − _____

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم فعاليت: د خپل گروپ سره کار وکړئ. له وړو تيرو يا عــددي خــط څخه کار واخلئ.

۱- لطيفې ۱۰ پنسلونه په کوټه کې کېښودل او يوشمېر پنسلونه نورهم په کوټه کې وو چې ټول ۱۲ پنسلونه کېږي ووایاست چې مخ کــې په کوټې کې څو پنسلونه وو؟

______ پنسلونه

۲- ننگيالي د اوبو ۱۳ جکونه کور ته راوړل چې په کور کې ټول د اوبو ۱۶ جکونه شول ووایاست چې ترمخه په کورکې څو جکونه وو؟

______ جکونه

۳- خالد ۵ دانې شيريني لري او سليمه ۳ دانې شيريني، خالد څو دانـــې شيريني گانې سليمې ته ورکړې، اوس د هغوی ددواړود شيريني گانو شمېر مساوي دی، ووایاست چې خالد به څو دانې شــريني گـــانې سليمې ته ورکړې وي.

______ دانې شريني گانې

کورنۍ دنده

د ځمکې پر مخ ۴ سطلونه دي هر سطل ۱۲ دانې ډبرې لري ووایاست چې په هغه ځای کې سطلونه ډېر دي اوکه ډبرې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم لوست

د جمع او تفریق تر منځ اړیکې

هدف: زده کوونکي دې دجمع او تفریق په رابطه باندې پوه شي.

که چېرې د دوو عددونو د جمع له حاصل څخه د جمع یو جز منفي کړو، بل جز د جمع حاصل کیږي که چېرې د تفریق حاصل له مفروق سره جمع کړو، مفروق منه ورکوي.

تاسو۳ کتابونه لرئ. ۴ کتابونه مو نور را ونیول. اوس تاسو څو کتابونه لرئ؟

حل: ۷ کتابونه = ۳ + ۴

تاسو ۴ کتابونه لرئ ۳ کتابونه مو نور را ونیول ټول څو کتابونه لرئ؟

۷ کتابونه = ۴ + ۳

په همدې ډول که چېرې تاسو ۷ کتابونه ولرئ او ۳ کتابونه خپل ملګري ته ورکړئ، اوس به تاسو څو کتابونه ولرئ؟ ۴ کتابونه = ۳ − ۷

اوس تاسو ۷ کتابونه لرئ او ۴ کتابونه موخپل ملګري ته ورکړل، اوس تاسو څو کتابونه لرئ؟ ۳ کتابونه = ۴ − ۷

تاسو د جمعې او تفریق د دوو عملیو په سرته رسولو سره ددواړو عملیو ترمنځ اړیکې وپیژندلې، څرنګه چې ۷=۴+۳ د جمعې یوه عملیه ده او ۳=۴−۷ د تفریق یوه عملیه ده چې په حقیقت کې د جمعې له حاصل څخه د جمعې یوجز تفریق شو او د جمعې بل جز لاس ته راغلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فعالیت:په دوه کسیزو ډلو وویشل شئ لاندې عبارتي سوالونه حل کړئ.

۱- احمد ۵ منې درلودې او مریمې ۴ منې احمد ته ورکړې احمد ټولې

څو منې لري؟

منې ___ = ___ + ___

۲- احمد ا و مریمه ۹ منې لري، مریمې خپلې ۴ منې واخیستلې. له

احمد سره څو منې پاتې دي؟

منې ___ = ___ - ______

۳- سارا ۱۳ بکسونه واخیستل او ګلالۍ ۱۴ بکسونه واخیستل، هغوی

ټول څو بکسونه اخیستي دي؟

بکسونه ___ = ___ + ___

کورنۍ دنده

په کورکې ۲۷ بکسونو شتون درلود اوشریفې ۱۴ بکسونه له هغو څخه

واخیستل، اوس څو بکسونه پاتې دي؟

بکسونه ___ = ___ - ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړسم لوست

د جفت او تاق عددونو پېژندنه

هدف: زده کوونکي به د جفت او تاق عددونه وپېژني.

د دې مخ ښي خواته ۴ دانې شمعې او ۴ پتنګان دي چې هر پتنګ تـــه یوه شمع رسېږي. یوه شمع اویو پتنګ یوه جوړه جوړوي او یوه جوړه د۲ دعدد په واسطه ښودل کیږي نو د۲ عدد یو جفت عدد دی، دمخ کیڼـــې خواته ۳ پتنګان او۲ شمعې دي. څرنګه چې په شکلونو کې لیدل کېـــږي دوه پتنګان ددوو شمعو په شاوخوا څرخېږي او یو پتنګ یوازې پاتې کېږي، دا یو له بله سره مساوي نه دي (بشپړې جوړې نه جوړوي)، نو د۳ عدد یو تاق عدد دی.

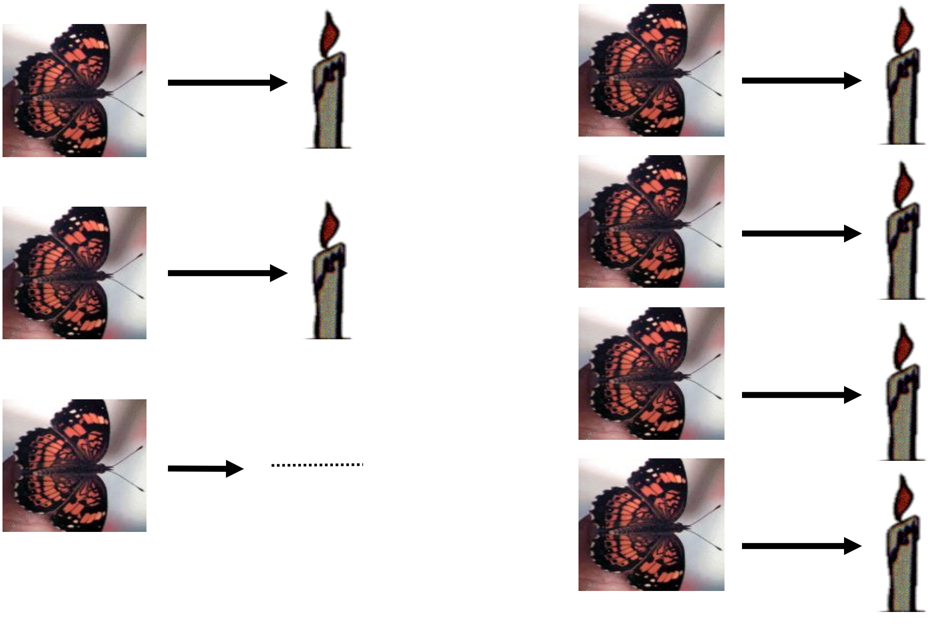

لومړی فعالیت: زده کوونکي دې د جفت اوتاق عددونه د یو رقمي عددونو په واسطه، لکه: ۴، ۵، ٦، ۷، ۸، او ۹ د جوړو په جوړولو سره، لکه: یو زده کوونکی او یو کتاب، یو ز ده کوونکی یو قلم، یـــوقلم او یـــوه کتابچه، په ټولګي کې جفت اوتاق عددونه تشخیص اوتوپیر کړای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دې لوست څخه پوهېدلی شو چې د (۲، ۴، ٦ او۸) عددونـــه جفـــت عددونه او د (۱، ۳، ۵، ۷ او۹) عددونه تاق عددونه دي.

ټول هغه عددونه چې د يويز رقمونه يـــې ۰، ۲، ۴، ٦ او۸ وي، جفـــت عددونه او ټول هغه عددونه چې د يويز رقمونه يـــې ۱، ۳، ۵، ۷ او۹ وي تاق عددونه بلل کېږي. په همدې ډول تاسي جفت اوتاق عددونـــه د وړو ډبرو په جوړه کولو سره په ښه توګه ليدلی شئ.

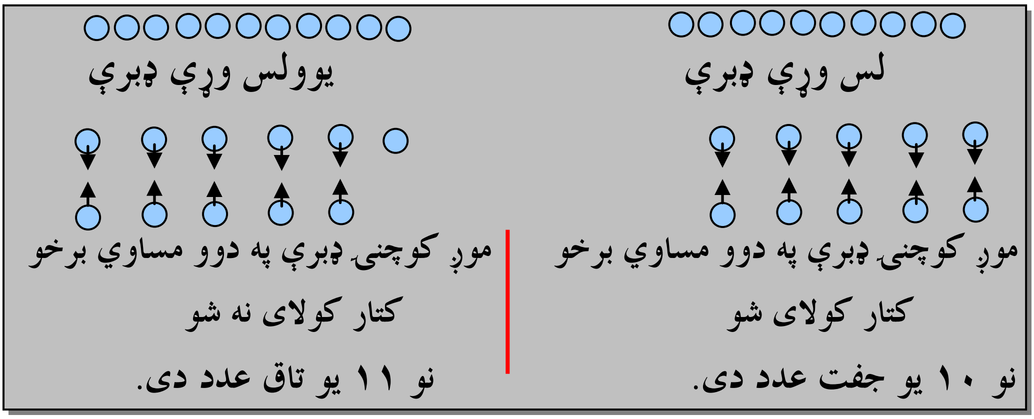

دويم فعاليت: کوچنۍ ډبرې وکاروئ او چارټ ډک کړئ.

	يوکتار د دې کوچنيو ډبرو په اندازه سره جوړ کړئ	آيا دوه مساوي برخې جوړولی شی؟	جفت عدد، دي او که تاق؟
۱	۱۲	هو	جفت
۲	۱۳		
۳	۱۴		
۴	۱۵		
۵	۱٦		
٦	۱۷		
۷	۱۸		
۸	۱۹		

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم فعالیت: په لاندې شکلونو کې کوم یو یې جفت اوکوم یو یې تاق دی؟

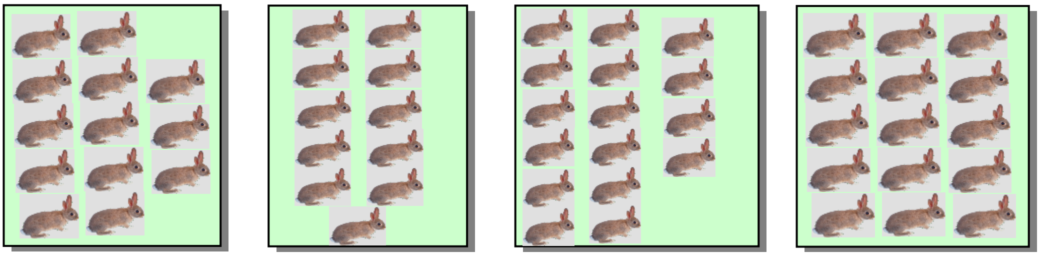

____________ ____________ ____________ ____________

څلورم فعالیت: جفت او یا تاق عددونه ولیکئ.

۱. ۵۵ تاق ۲. ۷۳ ______ ۳. ۴۲ ______

۴. ۳۴ ______ ۵. ۱۷ ______ ۶. ۲۶ ______

کورنۍ دنده

لومړی درې جفت عددونه ولیکئ، بیا وروسته درې تاق عددونه ولیکئ.

جفت عددونه: ____________ ____________ ____________

تاق عددونه: ____________ ____________ ____________

(c) ketabton.com: The Digital Library

تمرین:

۱- له ۷۰، ۴۶،۵۴، ۳۳، ۲۳، ۱٦، ۱۵ عددونو څخه جفت عددونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۲- له ۷۵، ٦۰، ۴۲، ۳۸، ۲۵، ۲۲، ۱۸ عددونو څخه تاق عددونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۳- ټول جفت عددونه چې د ۳ او ۱۵ ترمنځ دي ویې‌لیکئ؟

۴- ټول تاق عددونه چې د٦ او۲۲ ترمنځ شته دي ویې لیکئ؟

۵- لاندې جدول په خپلو کتابچو کې په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

۳۰	۳۲	۳۴								۵۰

۶- لاندې جدول خپلو په کتابچوکې په مناسبو عـــددونو سره ډک کړئ.

۱	۳	۵					۱۵		۱۹

کورنۍ دنده

۱ - د ۲۲ او ۴۲ عددونو ترمنځ طاق عددونه ولیکئ.

۲- د ۱۵ او ۴۵ عددونو ترمنځ جفت عددونه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم فصل
د دوه رقمي عددونو جمع

اووه لسم لوست

له يوه رقمي
عددونو سره د دوه رقمي عددونو جمع کول (چې حاصل ولري)

هدف: زده کوونکي به دوه رقمي عددونه له يوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري جمع کړای شي.

مثال: غواړو چې ۱٦ عدد د۷ له عدد سره چې حاصل لرونکي دي جمع کړو.

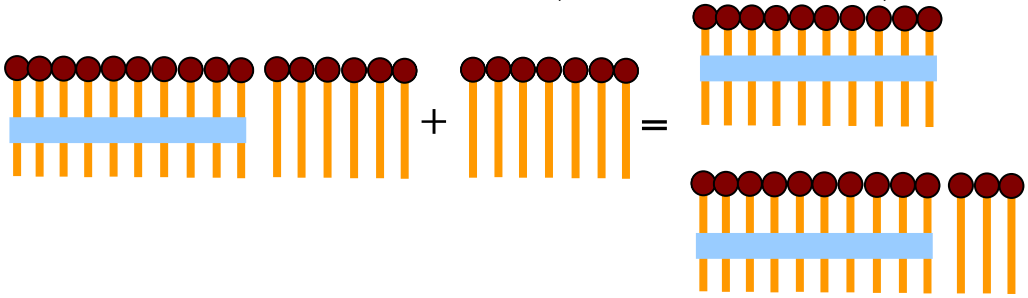

۱٦ + ۷ = ۲۳

پوهېږو چې د۱٦ عدد له ٦ يودانه يي او د لسو يوه بنډل څخه جوړ شوی دی، کله چې ۷ يودانه يي له هغه سره جمع شي د يو دانه يي شمېر ۱۳ کېږي چې د هغو يودانه يي څخه يو د لسي بنډل لاس ته راځي او ۳ يودانه يي پـــاتي کېږي، په دې ډول د ټولو لرګيو شمېر دوه بنډله د لسيو او درې يودانه يي تـــه رسېږي. چې د ۲۳ عدد حاصلېږي. څرنګه چې ۳ يو دانه يي د يويزو په مرتبه کې او۲ لسي د لسيزو په مرتبه کې ليکل کېږي، نو له همدې امله ويل کېـــږي چې د جمعي عمليه حاصل لرونکې ده.

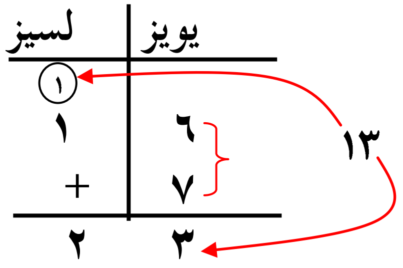

لومړی فعاليت: د پورتني مثال له حل کولو څخه په استفادې سره لاندې پوښتنې جمع کړئ.

۱۷	۲۵	۳۹	۴۵	۵۴
+ ۹	+ ۸	+ ۶	+ ۸	+ ۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم فعاليت:

شکلونو ته وګورئ د جمع عمليه مرسته ورسوئ او دهغو له مخې د ليسزو ډله جوړه کړئ او د جمع حاصل لاسته راوړئ.

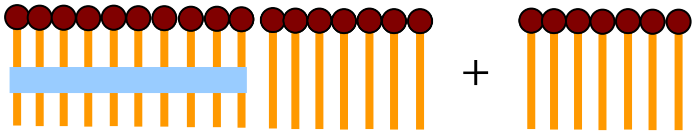

= ______________

______________ + ______________ = ______________

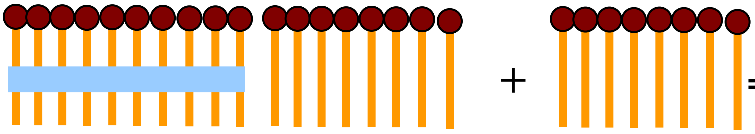

= ______________

______________ + ______________ = ______________

کورنی دنده

لاندې پوښتنې جمع کړئ.

٥٧	٤٥	٣٦
٣ +	٩ +	٧ +

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتلسم لوست

د دوه رقمي عددونو جمع کول له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي به دوه رقمي عددونه له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري جمع کړای شي.

لومړی مثال: غواړو چې د ۱۵ دوه رقمي عدد له ۱٦ دوه رقمي عدد سره جمع کړو، دتېر شوي لوست څخه پوهېږو چې د۱۵ عدد له ۵ يودانه يي او يوه لسي بنډل څخه جوړ شوی دی. په همدې ډول د۱٦ عدد له ٦ يو دانه يي او يوه لسي څخه منځ ته راغلی دی.

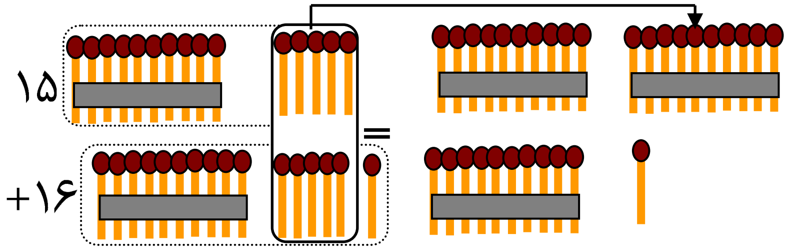

يويز	لسيز
	(١)
۵	١
۶	+ ١
١	٣

دويم مثال:

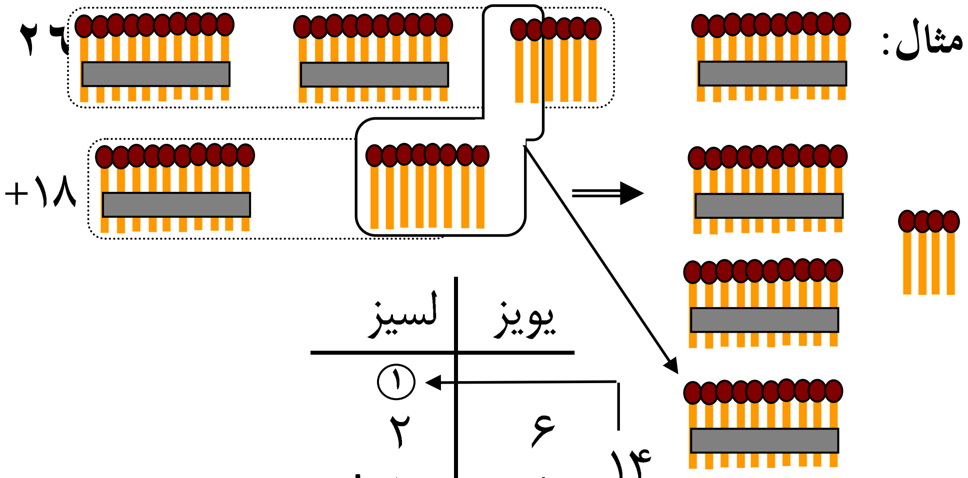

يويز	لسيز
	(١)
۶	٢
٨	+ ١
۴	۴
۱۴	

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغه دوه رقمي عددونو مشق او تمرين چې حاصل ولري.

لومړی يويز سره جمع کړئ. دويم بيا ګروپ (حاصل ونيسي) جوړ کړئ.
دريم لسيز جمع کړئ.

	۴۶
+	۳۵

	(۱)
	۴۶
+	۳۵
	۱

(۱۱)

	(۱)
	۴۶
+	۳۵
	۸۱

تاسو ولې لومړی يويز سره جمع کوئ؟

د پورته مثال څخه په کار اخستني سره لاندې پوښتنې په حل کړئ.

۱.

	لسيز	يويز
	□	
	۶	۳
+	۱	۷

	لسيز	يويز
	□	
	۲	۷
+	۳	۱

	لسيز	يويز
	□	
	۳	۹
+	۱	۵

	لسيز	يويز
	□	
	۳	۷
+	۲	۹

۲.

	لسيز	يويز
	□	
	۲	۹
+	۶	۶

	لسيز	يويز
	□	
	۴	۷
+	۱	۸

	لسيز	يويز
	□	
	۶	۵
+	۲	۷

	لسيز	يويز
	□	
	۳	۱
+	۲	۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت: په دوه کسیزو ډلو وویشل شئ، لاندې عبارتي سوالونه حل کړئ.

۱- په الماری کې ۱۴ صندوقه شربت دي. یوه سړي ۳۸ نور صندوقه هم په هغه الماری کې کېښودل. اوس په الماری کې د شربت څو صندوقه دي؟

۲- ګلالۍ دوه سفري بکسونه لري چې دروندوالی یې ۳۴ کیلوګرامه دی، په لاندې بکسونو کې د ګلالۍ سفري بکسونه کوم دي او هر یو یې څو کیلوګرامه دی؟ __________

۳- په یوه کارتن کې ۳٦ د شربت بوتله دي، آیا دوه کارتنه شربتونه د ۷۰ زده کوونکو لپاره بس دي؟ ______

کورنۍ دنده

په خپلو کتابچو کې یوه عبارتي پوښتنه ولیکئ او په هغه کې دوه رقمي عددونه وکاروئ او حل یې له ځان سره راوړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسم لوست

د جمعې د دريو جزو جمع کول چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي به د دريو عددونو د جمعې حاصل چې حاصل لرونکي دي پيداکړای شي.

په يوه ښوونځي کې ۲۷ هلکان مطالعه کوي، ۳۴ هلکان درياضي کورنۍ کار سرته رسوي او ۱۸ هلکان رسامي کوي، ټول څو هلکان دښوونځي درسي فعاليتونه سر ته رسوي؟

اوس د جمعې درې جزه يوله بله سره جمع کوو. د دې منظور لپاره لاندې حل په پام کې نيسو.

په دريم گام کې لسيز جمع کړئ	په دويم گام کې حاصل ونيسئ	په لومړي گام کې يويز جمع کړئ
۱	۱	
۲۷	۲۷	۲۷
۳۴	۳۴	۳۴
+ ۱۸	+ ۱۸	+ ۱۸
۷۹	۹	

۱۹

۷۹ هلکان دښوونځي کار کوي.

لومړی فعاليت: د خپل ټولگيوال سره يوځای کار وکړئ، جمع يې کړئ. که چېرې اړتياوې حاصل ونيسئ د جمعې حاصل پيداکړئ.

لسيز	يويز
۱	
۳	۲
۱	۸
+ ۴	۲
۹	۲

لسيز	يويز
☐	
۱	۸
۲	۱
+ ۱	۷

لسيز	يويز
☐	
۶	۲
۱	۴
+ ۲	۳

لسيز	يويز
☐	
۴	۷
۱	۰
+ ۲	۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم فعالیت: له خپل يوه ټولګيوال سره کار او جمع يې کړئ.

٥١	١٦	٤٨	٥٦	١٢	٣٠
٢٣	٢٠	٢١	٢٧	٢٥	٢٤
+ ١٣	+ ٦	+ ٢	+ ٤	+ ٥١	+ ٢٠
٨٧					

٢٧	٣٥	٤٧	٢٣	١٥	٢٢
٤٣	٢١	١٢	٢٣	٤٧	١٣
+ ١٤	+ ٢٥	+ ٧	+ ٢٣	+ ٣٥	+ ٤٢

٢٥ + ٣٧ + ٢٥ = ______

.٥ ٣٦ + ١٨ + ١٢ = ______

دريم فعالیت: کوچنیان مرۍ په تار کې اچوي چې په مارکېټ کې يې وپلوري هر تار څو بيه لري؟

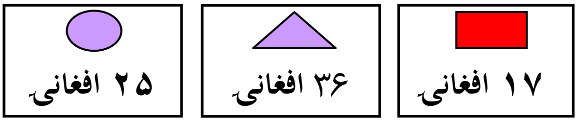

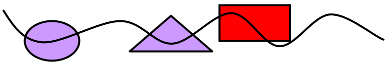

______ افغانۍ

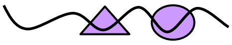

______ افغانۍ

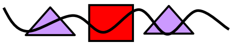

______ افغانۍ

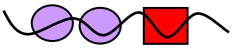

______ افغانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوو رقمي عددونو د جمعې د عمليې مشق او تمرين

لومړی فعاليت: حبيب ۹۳ افغانۍ لري هغه په دې افغانيو له لاندې شيانو څخه کوم دوه شيان اخيستلای شي.

کرتۍ

بوټ

پتلون

جاکټ

۴۹ افغانۍ ۴۸ افغانۍ ۴۵ افغانۍ ۴۰ افغانۍ

فکر وکړئ، ترڅو تاسوته معلومه شي چې ستاسو فکر سم دی اوکه نه؟

د دې دواړو جنسونو بيه زياتيږي: کوښښ وکړئ داسي شی واخلئ چې بيه يې لږه وي.	زه نږدې يم، خو بيه يې اوس هم زيات ده کوښښ وکړئ داسې شی واخلئ چې بياهم لږه بيه ولري.	تاسو پوره پيسې لرې چې دا دوه شيان واخلئ.
۴۹ افغانۍ ۴۸ افغانۍ ۹۷ افغانۍ	۴۹ افغانۍ ۴۵ افغانۍ ۹۴ افغانۍ	۴۹ افغانۍ + ۴۰ افغانۍ ۸۹ افغانۍ

دويم فعاليت: له خپل گروپ سره خبرې وکړئ.

۱- حبيب په ۹۳ افغانيو نور کوم دوه شيان اخيستلای شي؟

مرسته: هلته درې نور امکانات شته.

________ ________ ________

حل يې کړئ او فکر وکړئ

۲- جميله ۸۶ افغانۍ لري هغه غواړي چې له پورته شيانو څخه دوه شيان واخلي هغه کوم دوه شيان اخيستلای شي؟

جميله ______ او ______ اخيستلای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم فعالیت:دشیانو قیمت ته په کتلو سره لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

ناوه کې

۲۹ افغانۍ

جورابې

۴۹ افغانۍ

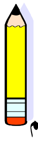

قلم

۴۲ افغانۍ

کتاب

۳۵ افغانۍ

عینکی

۳۰ افغانۍ

موټرکۍ

۲۵ افغانۍ

۱- جمیله ٦۹ افغانۍ لري هغه غواړي چې دوه شیان واخلي، هغه کوم شیان اخیستلای شي؟

جمیله ________ او______ اخیستلای شي؟

۲- جمیله په ٦۹ افغانیو نور کوم دوه شیان اخیستلای شي؟

جمیله ________ او______ اخیستلای شي.

۳- جمشید ٦۰ افغانۍ لري، هغه غواړي له پورته شیانو څخه دوه شیان واخلي

هغه کوم شیان اخیستلای شي؟

جمشید ________ او______ اخیستلای شي.

۴- جمشید په ٦۰ افغانیو نور کوم دوه شیان اخیستلای شي؟

جمشید ________ او______ اخیستلای شي.

کورنۍ دنده

جمیله غواړي چې درې شیان واخلي. آیا پوره پیسې ورته لري؟ تاسو څرنگه پوهیږئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم فصل
د دوه رقمي عددونو تفریق

شلم لوست

له دوه رقمي عدد څخه دیوه رقمي عدد تفریق کول چې په هغه کې پور اخیستل وي

هدف: زده کوونکي به له دوه رقمي عدد څخه دیوه رقمي عدد چې په هغه کې پور اخیستل وي تفریق کړای شي.

مثال: تاسو ۲۱ قلمونه لرئ، غواړئ چې له هغو څخه ۸ قلمونه خپل ورورته ورکړئ، آیا په آسانه سره دا کار کولای شئ؟ څرنګه؟

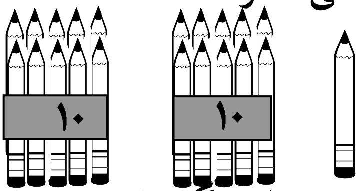

په شکل کې لیدل کېږي چې یو دانه او دوه بنډلونه د لس ګونوقلمونه شته دي تر هغه وخت پورې له هغو څخه ۸ خپل ورورته ورکولای نشئ. په دې صورت کې باید دلسیو یوبنډل خلاص کړئ دمثال په توګه:

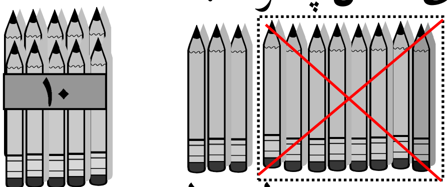

اوس چې ټول یوولس یودانه یي قلمونه او یو بنډل د لسیو دی له هغو څخه ۸ داني قلمونه خپل ورور ته ورکړئ چې په پای کې ۳ داني یودانه یي او یو بنډل د لسي پاتې کېږي چې ۱۳ قلمونه کېږي په ریاضي کې د تفریق دا عملیه داسې ښودل کېږي.

(۱)(۱۱)

۲۱ ⟵ مفروق منه

۸ − ⟵ مفروق

۱۳ ⟵ دتفریق حاصل

چې لوی عدد ته مفروق منه، کوچنی عدد ته مفروق او پاتې شوي عدد ته د تفریق حاصل وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین: له دوه رقمي عدد څخه د یوه رقمي عدد تفریق کول د پور اخیستلو په صورت کې.

لاندې پوښتنې په خپلو کتابچو کې تفریق کړئ.

۲۴	۲۶	۲۷	۳۲
− ۷	− ۸	− ۹	− ۵

۳۸	۴۵	۵۱	۵۷
− ۹	− ۸	− ۶	− ۸

کورنۍ دنده

لاندې سوالونه حل کړئ.

۶۳	۷۰	۸۲	۹۵
− ۹	− ۱	− ۶	− ۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ويشتم لوست

له دوه رقمي عددونو څخه د دوه رقمي عدد تفريق (د پوراخيستلوپه صورت کې)

هدف: زده کوونکي به له دوه رقمي عدد څخه ددوه رقمي عدد چې په هغه کې پور اخيستل وي تفريق کړای شي.

لومړی فعاليت: د تاسو اورلگيت ۴۵ لرگوټي لري او غواړئ چې د اورلگيت ۱۸ داني خپل ورور ته ورکړئ، داکار څرنگه سرته رسولی شئ؟

لسيز	يويز
۴	۵
−۱	۸

پوهېږو چې ۴۵ د لسيو څلور بنډلو او ۵ يودانه يي څخه جوړ شوی دی او د ۱۸ عدد له يوه بنډل لسي او ۸ يوه دانه يي څخه حاصل شوی دی.
اوپه دې هم پوهېږو چې د تفريق په عمليه کې يويز له يويز او لسيز لــه لســيز څخه منفي کوو. څرنگه چې د لوی عدد (مفروق منه) د يويزو رقم ۵ يودانه يي دی او له هغه څخه د ۸ يو دانه يي عدد منفي کېدای نشي، نو د لسي يوبنــډل خلاصوو او په لسو يودانه يي يې بدلوو.

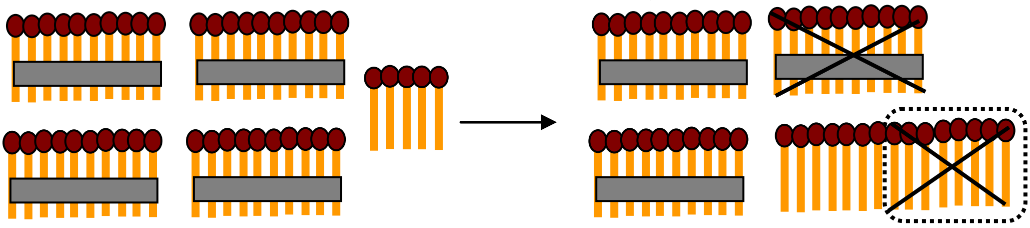

۴۵ − ۱۸ = ۴۵ − ۱۸ =

لس يودانه يي چې له ۵ يو دانه يي سره يوځای شي ۱۵ يودانه يي حاصلېږي او د لسيو له بنډلو څخه د لسيو درې بنډله پاتې کېږي. له ۱۵ يودانه يي څخه چې ۸ يودانه يي منفي کړو ۷ يو دانه يي پاتې کېږي اوله دريو لسيو څخه چې يــو بنډل د لسيو منفي شي ۲ بنډله پاتې کېږي چې د تفريق د دې عمليې په نتيجــه کې ۲۷ لرگوټي پاتې کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا عملیه په ریاضي کې داسې تر سره کوو.

	لسیز	یویز
	③	⑮
مفروق منه ◄........	۴	۵
مفروق ◄........	۱−	۸
د تفریق حاصل ◄........	۲	۷

دویم فعالیت:

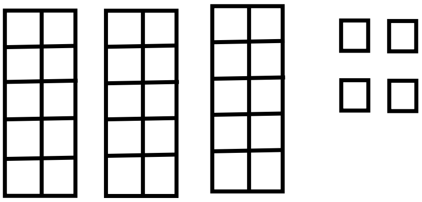

۳۴	◄........ مفروق منه
۱۶ −	◄........ مفروق
	◄........ دتفریق حاصل

په پورتني شکل کې نشو کولای سمدلاسه له ۳۴ عدد څخه د ۱۶ عــدد تفریق کړو، ترڅو چې یو بنډل د لسي په یوه دانه یي بدل نکړو، نولــه دې امله د لسي یو بنډل په یو دانه یي باندې بدلوو او وروسته عملیــه ســرته رسوو.

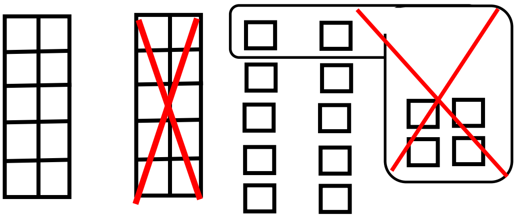

په دې شکل کې لیدل کیږي چې ۱۴ یو دانه یي او ۲ لسي حاصل شوي دي. کــه چیرې له ۱۴ یودانه یي څخه ٦ یودانه یي منفي شي ۸ یودانه یي پاتې کیږي او له ۲ لسیو څخه چې یو لسي منفي شي ۱ لسی پاتې کیږي، د مثال په توګه:

	لسیز	یویز
	②	⑭
مفروق منه ◄........	۳	۴
مفروق ◄........	۱−	۶
د تفریق حاصل ◄........	۱	۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین: ددوو رقمي عددونوتفریق.

عددونه تفریق کړئ او په هغو کې مفروق منه، مفروق او د تفریق حاصل وښایاست.

(٧)(١١)

٨١ − ١۴ = ٦٧

۴٩ − ٣١ =	٦۴ − ٢۵ =	٨١ − ١۴ =
٦٢ − ١٢ =	٢٢ − ١۵ =	٧٣ − ٣٦ =
۵٦ − ١٩ =	٣٨ − ٩ =	٩۴ − ٧ =

کورنۍ دنده:

تفریق یې کړئ.

٦٩ − ۴٩ =	۴۵ − ٣۵ =
۵۴ − ٣۴ =	٧٧ − ١٨ =
٨٣ − ۴۴ =	٩١ − ٦٦ =

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین: ددوو رقمي عددونو تفریق.

دوه رقمي عددونه تفریق کړئ.

لومړی

①④
~~۵~~ ~~١~~
− ٢٩

دویم

①④
~~۵~~ ~~١~~
− ٢٩
―――
٢

١١
− ٩
―――
٢

دریم

①④
~~۵~~ ~~١~~
− ٢٩
―――
٢٢

۴
− ٢
―――
٢

معنا يې دا ده چې ٢٢ = ٢٩ − ۵١

لومړی فعالیت: دخپل ټولګیوال سره په ګډه کار وکړئ،تفریق یې کړئ، که چېرې اړتیاوې پور واخلئ.

یویز	لسیز
١٨	۵
~~٨~~	~~۶~~
٩	− ۴
٩	١

یویز	لسیز
□	□
۵	۴
٨	− ٣

یویز	لسیز
□	□
٧	٨
٧	− ۵

یویز	لسیز
□	□
٣	٧
١	− ٢

یویز	لسیز
□	□
۵	۴
٨	− ١

یویز	لسیز
□	□
٣	۶
٧	− ٢

یویز	لسیز
□	□
٨	٧
٩	− ۴

یویز	لسیز
□	□
۵	٩
۶	− ٢

په چوکاټ کې دکارشوي مثال نه په کار اخیستلو سره لاندې پوښتنې حل کړئ.

٩٠ − ٧١

٣۶ − ١٧

۴٣ − ۵

۶٧ − ٣٨

٩٧ − ٧٨

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم فعالیت: د تفریق عملیه سر ته ورسوئ.

۸۳	۳۹	۴۶	۲۰	۸۵	۴۲
۲۴ –	۱۲ –	۲۵ –	۱۳ –	۲۰ –	۱۹ –

۵۲	۹۳	۷۸	۵۶	۴۰	۸۳
۳۷ –	۶۱ –	۱۹ –	۴۷ –	۲۵ –	۲۴ –

قوانین تعقیب او تفریق یې کړئ، قانون او قاعده پیداکړئ او ورک شوي عددونه ولیکئ.

د ۱۷ عددله لاندې عددونو څخه تفریق کړئ	
۶۸	۵۱
۴۹	
۷۳	
۳۱	
۵۵	

تفریق یې کړئ		
مفروق منه	مفروق	دتفریق حاصل
۳۷	۱۹	
۹۳	۷۷	
۶۳	۴۳	
۷۰	۵۲	
۵۸	۴۰	

کورنۍ دنده

صادق د ریاضي د پوهنتنو د حل لپاره د کاغذ ۳۷ پاڼې درلودې چې یوځه شمېر د دې پاڼو څخه یوه کوچني موږک وخوړلې چې ۱۹ پاڼې یې پاتې دي د موږک خوړلو پاڼو شمېر معلوم کړئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ویشتم لوست

د جمعې او تفریق د عملیو آزمویل د یو بل په واسطه

هدف: زده کوونکي دې د جمع او تفریق په عملیو پوه شي.

د دې لپاره چې پوه شو، د جمعې عملیه صحیح سرته رسیدلې ده او که غلطه د جمعې پوښتنه حل او د لاندې عملیې په واسطه یې آزمویو.

مثال:

۹۳	مفروق منه	۷۵	دجمعې لومړي جز
− ۱۸	مفروق	+ ۱۸	دجمعې دویم جز
۷۵	دتفریق حاصل	۹۳	دجمعې حاصل

امتحانول:

۹۳	مفروق منه
− ۷۵	مفروق
۱۸	دتفریق حاصل

یعني د جمعې د پوښتنې د صحیح والي لپاره د جمعې له حاصل څخه د جمعې یو جز تفریق کوو که چېرې د جمعې بل جز لاس ته راشي د جمعې پوښتنه صحیح ده. که چېرې د جمعې بل جز لاس ته رانشي، نو پوښتنه غلطه جمع شوې ده. لاندې پوښتنې حل او امتحان یې کړئ.

۶۳ + ۲۹ = ☐ − ☐ = ☐

۵۹ + ۱۴ = ☐ − ☐ = ☐

۴۵ + ۲۸ = ☐ − ☐ = ☐

۴۸ + ۲۴ = ☐ − ☐ = ☐

کورنۍ دنده

۳۹ + ۳۶ = ☐ − ☐ = ☐

۴۸ + ۳۷ = ☐ − ☐ = ☐

۶۷ + ۲۷ = ☐ − ☐ = ☐

۷۵ + ۱۶ = ☐ − ☐ = ☐

(c) ketabton.com: The Digital Library

درويشتم لوست

د تفريق د عمليې آزموينه

هدف: زده كوونكي به د جمعې دعمليې په سرته رسولو سره د تفريق د عمليې په صحيح والى باندې ډاډه اوسي.

مثال:

آزموينه:

۴۸	مفروق منه
۳۲ −	مفروق
۱۶	دتفريق حاصل

د دې لپاره چې پوه شو د تفريق عمليه مو صحيح سرته رسولې ده اوكه نه په دې صورت كې د تفريق حاصل دمفروق سره جمع كوو كه چېرې مفروق منه لاس ته راشي د تفريق پوښتنه صحيح حل شوې ده او كه چېرې مفروق منه لاس ته رانشي نو پوښتنه غلطه حل شوې ده.

فعاليت: لاندې سوالونه لومړى حل كړئ وروسته يې امتحان كړئ.

$$\begin{array}{r} ۴۹ \\ - ۱۷ \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} ۳۸ \\ - ۲۸ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۶۷ \\ - ۵۰ \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} ۸۷ \\ - ۴۸ \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} ۷۰ \\ - ۲۰ \\ \hline \end{array}$$

كورنى دنده: د تفريق عمليې لاندې پوښتنه حل او امتحان يې كړئ.

$$\begin{array}{r} ۶۷ \\ - ۵۰ \\ \hline \end{array}$$

خلور ویشتم لوست

د عددونو جمع کول د چوت په واسطه

هدف: زده کوونکي به عددونه د چوت په واسطه جمع کړای شي.

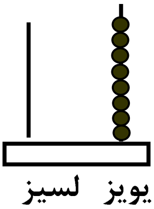

دا د چوت یو کوچنۍ نمونه ده. په داسې حال کې د ښي خوا سیخ یا میله د یویزو مرتبه او د کیڼ خوا سیخ یا میله د لسیزو مرتبه ښيي، داچوت د یویزو په مرتبه کې ۸ دانې مرۍ لري او د لسیزو په مرتبه کې يې مرۍ نشته چې صفر راښيي. دا چوت چې تاسو وینئ ۸ عدد ښيي.

مثال: د ۱۰ او ۱۱ عددونه په لاندې چوټونو کې ښودل شوي دي.

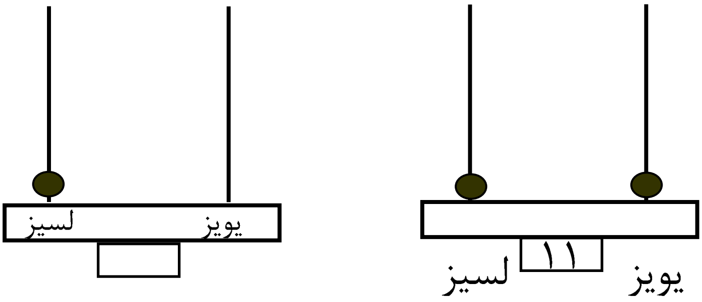

لومړی فعالیت:

تاسو دا هر یو شکل خپلو کتابچو ته نقل کړئ او د هغه اړوند عدد ولیکئ.

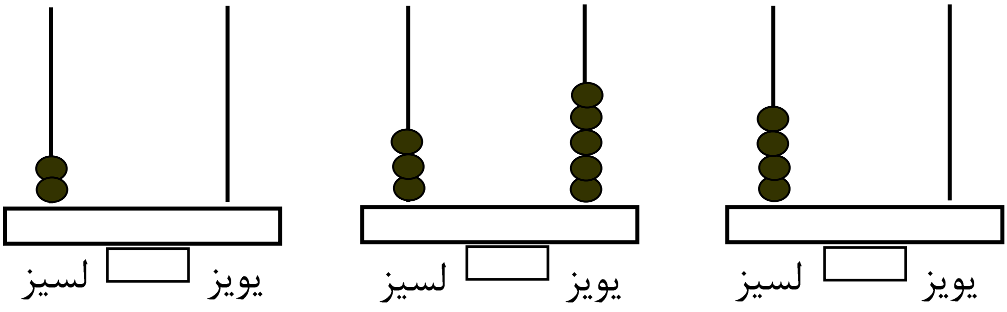

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس غواړو د چوت په واسطه د دوو عددونو د جمع کولو په طريقه باندې پوه شو، د دې مطلب د روښانه کولو لپاره د ۱۳ عدد له۱۱ له عدد سره جمع کوو.

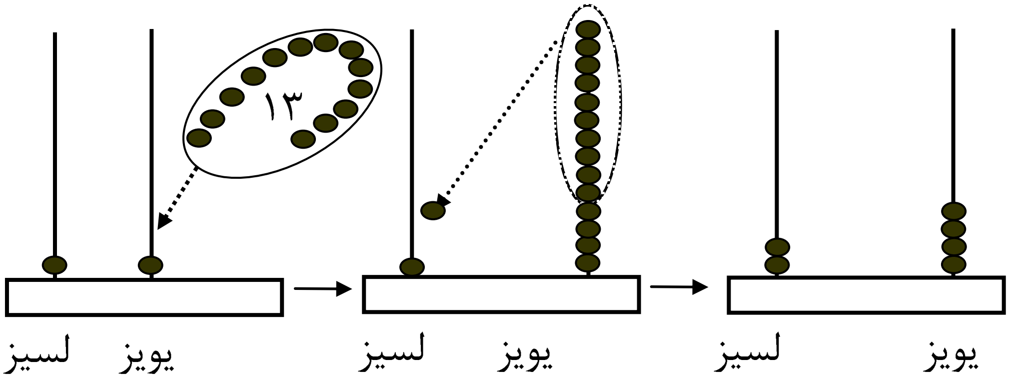

۱۱ + ۱۳ ⟵ ۱۰ + ۱۴ ⟵ ۲۰ + ۴ = ۲۴

له کينې خوا څخه په لومړي چوت کې د يويزو په ځای کې يوه مرۍ او د لسيزو په ځای کې هم يوه مرۍ شته ده چې د۱۱ عدد راښيي. او ۱۳ مرۍ په هغو باندې دزياتوالي په حالت کې دي. کله چې ۱۳ مرۍ ګانې په هغو باندې ورزيات شي، نوپه دويم شکل کې د يويزو په ځای ۱۴ مرۍ او د لسيزو په ځای کې بياهم هغه يوه مرۍ ده. څرنګه چې پوهېږو چې لس يو دانه يي ديوه لسي سره مساوي کېږي، نو د لسو يو دانه يي مريو په ځای د لسيزو په ځای کي يوه مرۍ ږدو چې د يويزو په ځای کې ۴ مرۍ پاتې کېږي او د لسيزو په ځای کي ۲ مرۍ پاتې کېږي چې دوه لسه يعنې ۲۰ راښيي په دې صورت کې وروستۍ چوت د۲۴ عدد راښيي.

دويم فعاليت: د چوت څخه په کار اخيستلو سره لاندې پوښتنې د زده کوونکو په واسطه جمع کړئ.

۱۲ + ۷	۲۸ + ۱۳	۲۴ + ۱۰	۱۵ + ۸

کورنۍ دنده: د ۳۵ او ۷۷ عددونه په چوت کې وښيئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ویشتم لوست

د عددونو تفریق د چوت په واسطه

هدف:زده کوونکي به د تفریق عملیه دچوت په واسطه سرته ورسولای شي.

غواړو دچوت په واسطه د۲۵ له عدد څخه د۱۲ عدد تفریق کړو.

۲۵ − ۱۲ = ☐

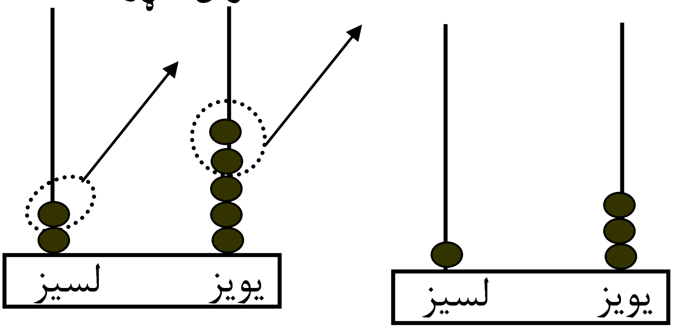

۲۵ − ۱۲ = ۱۳

د شکل له مخې لیدل کېږي چې د یویزو له سیخ څخه دوه مرۍ او د لسیزو څخه یوه مرۍ ایستل کېږي، په نتیجه کې د ښي خوا په چوت کې د یویزو په سیخ کې ۳ مرۍ او د لسیزو په سیخ کې یوه مرۍ پاتې کیږي. چې د تفریق حاصل یې د۱۳ عدد کېږي.

فعالیت:

۱− د تفریق لاندې پوښتنې په چوت کې سرته ورسوئ.

۲۳	۲۴	۱۵	۱۲
− ۱۳	− ۱۰	− ۸	− ۷

۲−د ۶، ۱۴، ۱۶، ۲۵، ۶۳ او ۷۹ عددونه په چوت کې وښایاست.

کورنۍ دنده: په لاندې شکلونو کې د هرچوت اړوند عدد د هغو لاندې ولیکئ.

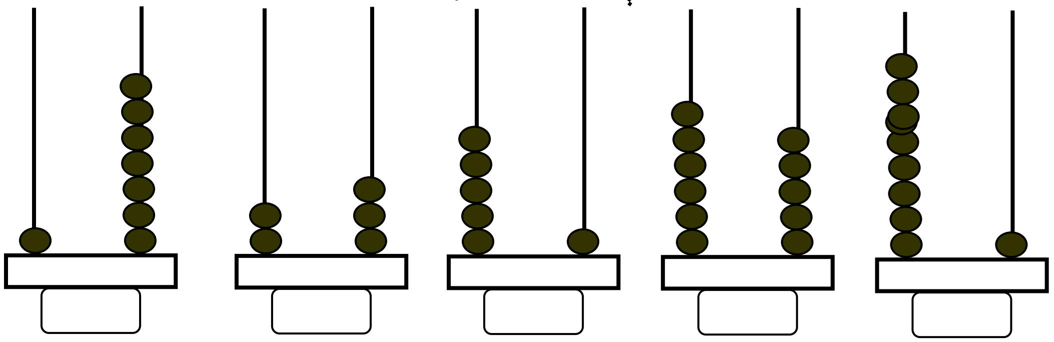

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم فصل

شپږ ویشتم لوست

له (۱۰۰ – ۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او لیکل

هدف: زده کوونکي به تر ۱۰۰۰ پورې دعددونو لوستل اولیکل زده کړي.

مور پوهېږو چې ټول عددونه له لاندې لسو شکلونو څخه جوړ شوي دي.

۰ ، ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ٦، ۷، ۸ او ۹

چې پورته هر یوه شکل ته رقم وایي، که چېـــرې د ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ٦، ۷، ۸ او ۹ عددونو ښي خواته یو صفر کېږدو، نو لاندې عددونه لاس ته راځي.

۱۰، ۲۰، ۳۰، ۴۰، ۵۰، ٦۰، ۷۰، ۸۰، ۹۰ چې دا عددونه یو لسی یاځو لسیه راښیي او دا له ۱۰ څخه تر۹۹ پورې عددونه دوه رقمي عددونه دي چې له ښي خوا څخه د کیڼ خواته په ترتیب سره لومړي رقم ته د یویزو ځای او د هغو دویم رقم ته د لسیزو ځای وایي.

اوس که چېرې د یو رقمي عددونو ښي خواته دوه صفرونه کېښودل شـــي، نـــو د ۱۰۰، ۲۰۰، ۳۰۰، ۴۰۰، ۵۰۰، ٦۰۰، ۷۰۰، ۸۰۰ او ۹۰۰ عددونه حاصلېږي چې دا عددونه یو سلي یا څو سلونه راښیي او درې رقمي عددونه بلل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه ویشتم لوست

لس گوني (لسیز) او سل گوني

هدف: زده کوونکي به په دې پوه شي چې لس یویز مساوي له یوه لسي، اولس (لسیز) لسي مساوي له یوه سلي سره کېږي.

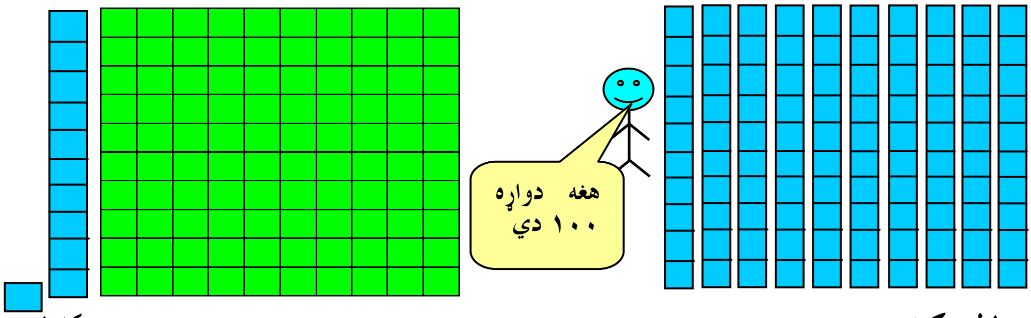

دویم شکل لومړي شکل   دریم شکل ۱–سلی   ۱۰ لس کوټي

که چېرې پورتني شکلونه ولیدل شي په آسانۍ سره پوهېدلای شو چــې دویـــم شـــکل د لومړي شکل لس برابره دی چې ۱۰ ددوه رقمو کوچنی عدد دی او د هغو دریم شکل ۱۰۰ معرفي کوي چې د دویم شکل لس برابره او سل برابره د لومړي شکل څخه دی چــې د درې رقمیو کوچنی عدد دی.

لومړی فعالیت: هر کتار څو سلیه رانبیي ویې لیکئ

۱. 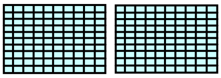	۲ سلگوني	۲۰۰
۲. 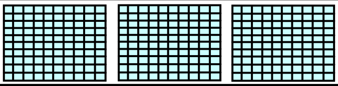	____ سلگوني	
۳. 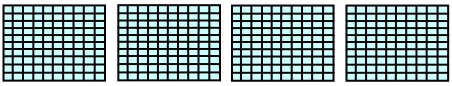	____ سلگوني	
۴. 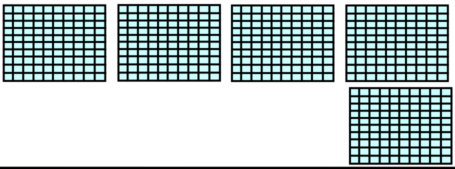	____ سلگوني	
۵. 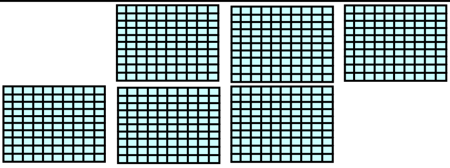	____ سلگوني	
٦. 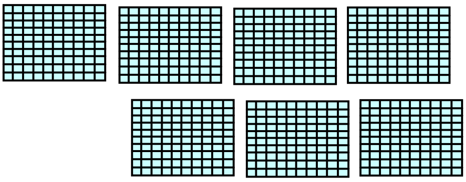	____ سلگوني	

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ سلونه د لسونو په توګه لیکلای شو څرنګه:

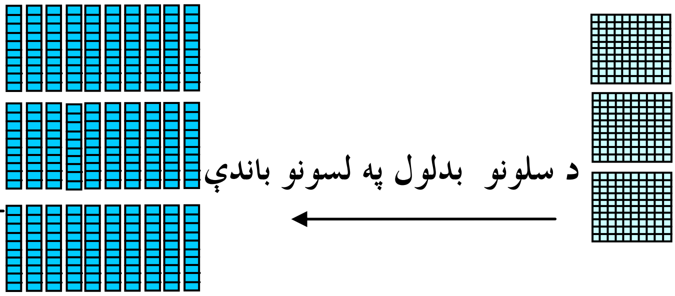

۳۰۰ = ۳۰ لسه

دویم فعالیت: د پورته مثال څخه په کار اخیستو سره د شکلونو له مخې تش ځایونه ډک کړئ.

۱.

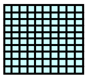

۱۰۰ = ۱۰ لسیه

۲.

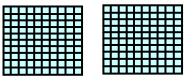

____ = ____ لسیه

۳.

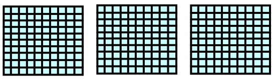

____ = ____ لسیه

۴.

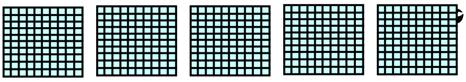

____ = ____ لسیه

۵.

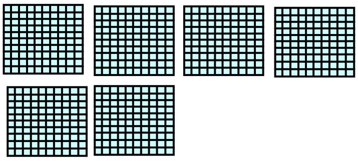

____ = ____ لسیه

۶.

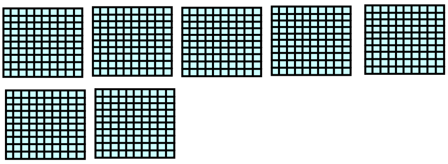

____ = ____ لسیه

کورنۍ دنده:

لاندې عددونه خپلو کتابچو ته نقل کړئ او په تورو یې ولیکئ.

۳۰۰ ، ۲۰۰ ، ۴۰۰ ، ۹۰۰ ، ۸۰۰ ، ۵۰۰ ، ۷۰۰ ، ۸۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته ویشتم لوست

سلیز، لسیز او یویز

هدف: زده کوونکي به درې رقمي عددونه په اړوند مرتبو کې ځای پر ځای کړای شي.

ګرانو زده کوونکو! تاسو په تېر لوست کې له ۱۰۰ څخه تـــر ۹۰۰ پورې عددونه پېژندلي دي. اوس کـــه چېـــرې د۱۰۰، ۲۰۰، ۰۰۰، ۹۰۰ عددونو د لومړي رقم په ځای د۱، ۲، ۰۰۰، ۹ یو رقمي عدد ولیکو د۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸ او۱۰۹ عددونه حاصلېږي، همدارنګه که چېرې ددواړو صفرونو پـــه ځای نور رقمونه ولیکل شي له ۱۱۱ څخه تر ۹۹۹ پورې عددونه لاس ته راځي چې له ۱۰۰ څخه تر ۹۹۹ پورې درې رقمي عددونه دي. تر ټولو کوچنی درې رقمي عدد ۱۰۰ دی او تر ټولو لوی درې رقمي عدد ۹۹۹ دی او د هغو اړوند رقم د یویزو، لسیزو او سلیزو په ځایونوکې په لاندې توګه لیکل کېږي:

یویز	لسیز	سلیز

یویز	لسیز	سلیز

یویز	لسیز	سلیز

(c) ketabton.com: The Digital Library

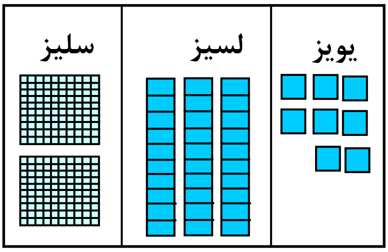

دوه سوه اته دیرش

سلیز	لسیز	یویز
۲	۳	۸

فعالیت: لاندې مثالونه د نمونې په څیر حل کړئ.

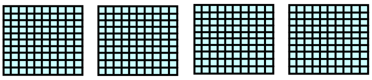

سلیز	لسیز	یویز
۴	۰	۴

۴۰۴

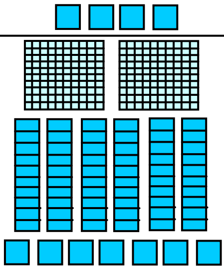

سلیز	لسیز	یویز

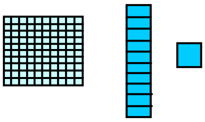

سلیز	لسیز	یویز

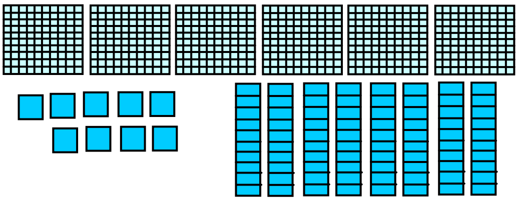

سلیز	لسیز	یویز

(c) ketabton.com: The Digital Library

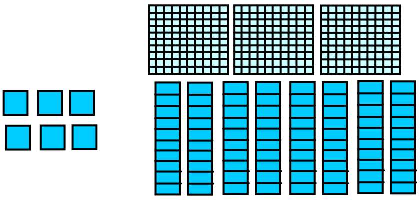

سلیز	لسیز	یویز

____

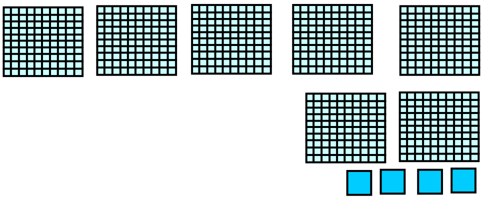

سلیز	لسیز	یویز

____

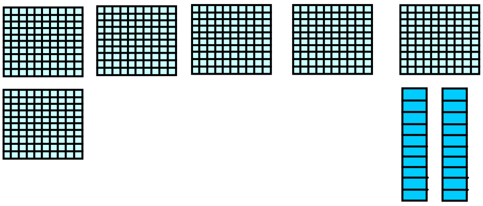

سلیز	لسیز	یویز

____

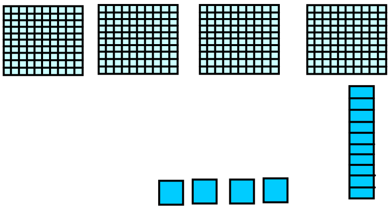

سلیز	لسیز	یویز

____

۸. تاسو یو عدد وټا کئ او د 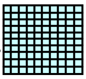، 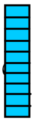 شکلونو په واسطه هغه عدد وښایاست.

سلیز	لسیز	یویز

____

کورنۍ دنده: نمونې ته وګورئ او ځوابونه یې پیداکړئ.

په ۴۰۰ کې څومره 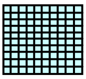 ؟

په ۴۰۰ کې څومره ؟

په ۴۰۰ کې څومره ؟

په ۹۰۰ کې څومره 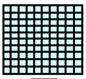 ؟

په ۹۰۰ کې څومره 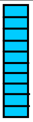 ؟

په ۹۰۰ کې څومره ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ويشتم لوست

تر ۱۰۰۰ پورې د عددونو مقامي ارزښت

هدف: زده کوونکي به برسیره پردې چې تر زرو پورې دعددونو مقامي قیمت وپېژني او وپې لیکي د شکلونو له مخې به وکړای شي اړوند عددولیکي.

یو عدد په ۳ ډوله لیکلای شو لکه:

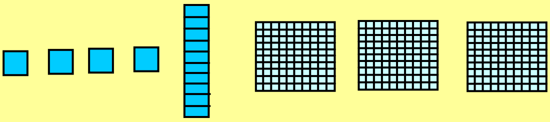

۳ سلی۱ لسي ۴ یودانه يي
۴ + ۱۰ + ۳۰۰
۳۱۴

لومړی فعالیت: د خپل یوه ټولګیوال سره کاروکړئ، د حل شوي مثال څخه په کاراخیستلو سره عدد په ۳ ډوله ولیکئ:

۱.

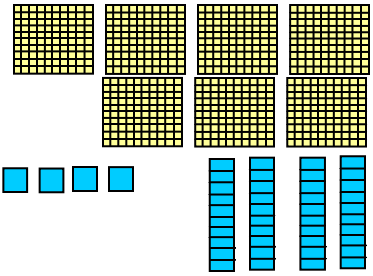

____ سلیز ____ لسیز ____ یویز
____ + ____ + ____
____

۲.

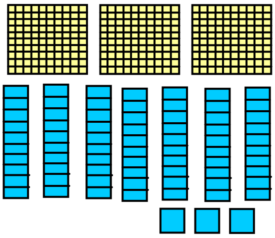

____ سلیز ____ لسیز ____ یویز
____ + ____ + ____
____

۳.

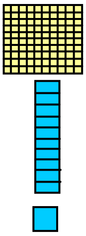

____ سلیز ____ لسیز ____ یویز
____ + ____ + ____
____

۴.

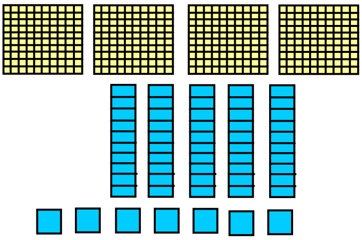

____ سلیز ____ لسیز ____ یویز
____ + ____ + ____
____

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم فعاليت: شکلونه وګورئ او دهغو اړوند عددونه ګروپ بندي او ويې ليکئ.

مثال:

۱. 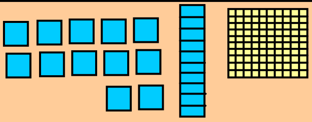 ۱ سليز ۱ لسيز ۱۲ يويز

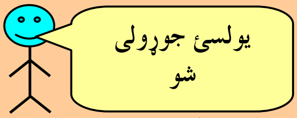

۲. شکل ته وګورئ له يويزو څخه يوبل لسی يا لسيز جوړ کړئ.

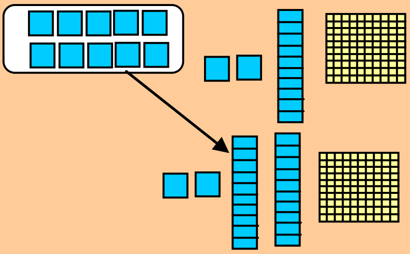

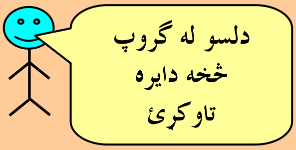

۳. ۱ سلئ ۲ لسئ ۲ يودانه يي ۱۲۲

۱. له لسېو (لسيزو) څخه د سلېو(سليزو) ګروپ جوړ کړئ او اړوند عدد يې وليکئ.

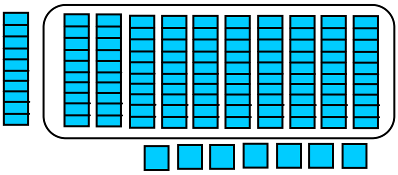

۱ سلي ۱ لسي ۷ يودانه يي

۱۱۷

---

۲. 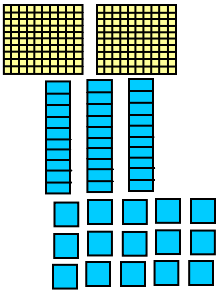

____ سلي ____ لسي ____ يودانه يي

____ + ____ + ____

____

---

۳. 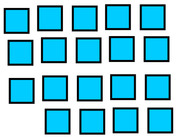

____ سلي ____ لسي ____ يودانه يي

____ + ____ + ____

____

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د شکل له مخې وليکي په دريو طريقو په خالي ځايونو کې

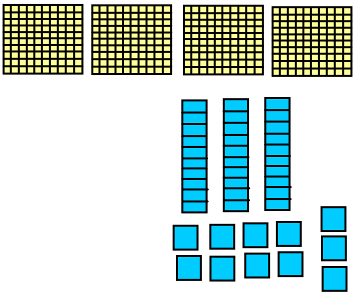

____ سلي ____ لسي ____ يودانه يي

____ + ____ + ____

____

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې جدول د عددونو سلسله (پرله پسي توب) له ۱۰۰–۵۰۰ پورې ښيي.

۱۰۰	۱۰۱	۱۰۲	۱۰۳	۱۰۴	۱۰۵	۱۰۶	۱۰۷	۱۰۸	۱۰۹
۱۱۰	۱۱۱	۱۱۲	۱۱۳	۱۱۴	۱۱۵	۱۱۶	۱۱۷	۱۱۸	۱۱۹
۱۲۰	۱۲۱	۱۲۲	۱۲۳	۱۲۴	۱۲۵	۱۲۶	۱۲۷	۱۲۸	۱۲۹
۱۳۰	۱۳۱	۱۳۲	۱۳۳	۱۳۴	۱۳۵	۱۳۶	۱۳۷	۱۳۸	۱۳۹
۱۴۰	۱۴۱	۱۴۲	۱۴۳	۱۴۴	۱۴۵	۱۴۶	۱۴۷	۱۴۸	۱۴۹
۱۵۰	۱۵۱	۱۵۲	۱۵۳	۱۵۴	۱۵۵	۱۵۶	۱۵۷	۱۵۸	۱۵۹
۱۶۰	۱۶۱	۱۶۲	۱۶۳	۱۶۴	۱۶۵	۱۶۶	۱۶۷	۱۶۸	۱۶۹
۱۷۰	۱۷۱	۱۷۲	۱۷۳	۱۷۴	۱۷۵	۱۷۶	۱۷۷	۱۷۸	۱۷۹
۱۸۰	۱۸۱	۱۸۲	۱۸۳	۱۸۴	۱۸۵	۱۸۶	۱۸۷	۱۸۸	۱۸۹
۱۹۰	۱۹۱	۱۹۲	۱۹۳	۱۹۴	۱۹۵	۱۹۶	۱۹۷	۱۹۸	۱۹۹
۲۰۰	۲۰۱	۲۰۲	۲۰۳	۲۰۴	۲۰۵	۲۰۶	۲۰۷	۲۰۸	۲۰۹
۲۱۰	۲۱۱	۲۱۲	۲۱۳	۲۱۴	۲۱۵	۲۱۶	۲۱۷	۲۱۸	۲۱۹
۲۲۰	۲۲۱	۲۲۲	۲۲۳	۲۲۴	۲۲۵	۲۲۶	۲۲۷	۲۲۸	۲۲۹
۲۳۰	۲۳۱	۲۳۲	۲۳۳	۲۳۴	۲۳۵	۲۳۶	۲۳۷	۲۳۸	۲۳۹
۲۴۰	۲۴۱	۲۴۲	۲۴۳	۲۴۴	۲۴۵	۲۴۶	۲۴۷	۲۴۸	۲۴۹
۲۵۰	۲۵۱	۲۵۲	۲۵۳	۲۵۴	۲۵۵	۲۵۶	۲۵۷	۲۵۸	۲۵۹
۲۶۰	۲۶۱	۲۶۲	۲۶۳	۲۶۴	۲۶۵	۲۶۶	۲۶۷	۲۶۸	۲۶۹
۲۷۰	۲۷۱	۲۷۲	۲۷۳	۲۷۴	۲۷۵	۲۷۶	۲۷۷	۲۷۸	۲۷۹
۲۸۰	۲۸۱	۲۸۲	۲۸۳	۲۸۴	۲۸۵	۲۸۶	۲۸۷	۲۸۸	۲۸۹
۲۹۰	۲۹۱	۲۹۲	۲۹۳	۲۹۴	۲۹۵	۲۹۶	۲۹۷	۲۹۸	۲۹۹
۳۰۰	۳۰۱	۳۰۲	۳۰۳	۳۰۴	۳۰۵	۳۰۶	۳۰۷	۳۰۸	۳۰۹
۳۱۰	۳۱۱	۳۱۲	۳۱۳	۳۱۴	۳۱۵	۳۱۶	۳۱۷	۳۱۸	۳۱۹
۳۲۰	۳۲۱	۳۲۲	۳۲۳	۳۲۴	۳۲۵	۳۲۶	۳۲۷	۳۲۸	۳۲۹
۳۳۰	۳۳۱	۳۳۲	۳۳۳	۳۳۴	۳۳۵	۳۳۶	۳۳۷	۳۳۸	۳۳۹
۳۴۰	۳۴۱	۳۴۲	۳۴۳	۳۴۴	۳۴۵	۳۴۶	۳۴۷	۳۴۸	۳۴۹
۳۵۰	۳۵۱	۳۵۲	۳۵۳	۳۵۴	۳۵۵	۳۵۶	۳۵۷	۳۵۸	۳۵۹
۳۶۰	۳۶۱	۳۶۲	۳۶۳	۳۶۴	۳۶۵	۳۶۶	۳۶۷	۳۶۸	۳۶۹
۳۷۰	۳۷۱	۳۷۲	۳۷۳	۳۷۴	۳۷۵	۳۷۶	۳۷۷	۳۷۸	۳۷۹
۳۸۰	۳۸۱	۳۸۲	۳۸۳	۳۸۴	۳۸۵	۳۸۶	۳۸۷	۳۸۸	۳۸۹
۳۹۰	۳۹۱	۳۹۲	۳۹۳	۳۹۴	۳۹۵	۳۹۶	۳۹۷	۳۹۸	۳۹۹
۴۰۰	۴۰۱	۴۰۲	۴۰۳	۴۰۴	۴۰۵	۴۰۶	۴۰۷	۴۰۸	۴۰۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۱۰	۴۱۱	۴۱۲	۴۱۳	۴۱۴	۴۱۵	۴۱٦	۴۱۷	۴۱۸	۴۱۹
۴۲۰	۴۲۱	۴۲۲	۴۲۳	۴۲۴	۴۲۵	۴۲٦	۴۲۷	۴۲۸	۴۲۹
۴۳۰	۴۳۱	۴۳۲	۴۳۳	۴۳۴	۴۳۵	۴۳٦	۴۳۷	۴۳۸	۴۳۹
۴۴۰	۴۴۱	۴۴۲	۴۴۳	۴۴۴	۴۴۵	۴۴٦	۴۴۷	۴۴۸	۴۴۹
۴۵۰	۴۵۱	۴۵۲	۴۵۳	۴۵۴	۴۵۵	۴۵٦	۴۵۷	۴۵۸	۴۵۹
۴٦۰	۴٦۱	۴٦۲	۴٦۳	۴٦۴	۴٦۵	۴٦٦	۴٦۷	۴٦۸	۴٦۹
۴۷۰	۴۷۱	۴۷۲	۴۷۳	۴۷۴	۴۷۵	۴۷٦	۴۷۷	۴۷۸	۴۷۹
۴۸۰	۴۸۱	۴۸۲	۴۸۳	۴۸۴	۴۸۵	۴۸٦	۴۸۷	۴۸۸	۴۸۹
۴۹۰	۴۹۱	۴۹۲	۴۹۳	۴۹۴	۴۹۵	۴۹٦	۴۹۷	۴۹۸	۴۹۹
۵۰۰									

تمرین:

د ۱۰۵ عدد په چوت کې ښودل شوي دي له هغه څخه په کار اخیســـتلو سره د۱۰۹، ۱۰۸ او ۱۲۰ عددونه په چوت کې وښایاست.

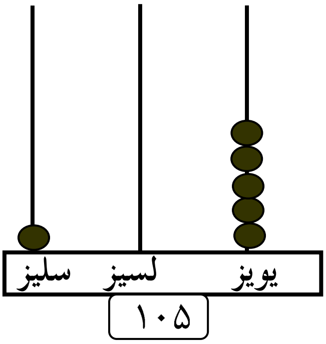

کورنی دنده

په خپلو کتابچو کې د (۲۰۱ او ۲۱۰) عددونه په چوت کې وښایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیرشم لوست

د یوه عدد مخ کې عدد، وروسته او دوه عددونو منځ عدد

هدف: په دې لوست کې به زده کوونکي دیوه عدد نه مخ کې عدد، دیوه عدد څخه وروسته او هغه عدد چې ددوو عددونو په منځ کې دي وپیژني.

۱–هغه عددونه ولیکئ چې د درکړل شوو عددونوڅخه یو عدد مخ کې شتون لري.

مثال. ۲۷۷ ،۲۷۸ ____ ،۵۴۶ ____ ،۱۲۷

____ ،۳۲۹ ____ ،۴۴۰ ____ ،۷۸۱

____ ،۶۳۰ ____ ،۹۱۷ ____ ،۸۴۶

۲– هغه عددونه ولیکئ چې د درکړل شوو عددونو څخه یو عدد وروسته قرارلري.

۱۱۲، ____ ۳۱۹، ____ ۸۵۵، ____

۴۷۸، ____ ۹۹۸، ____ ۲۵۲، ____

۵۹۱، ____ ۷۴۳، ____ ۶۶۹، ____

۳–هغه عددونه ولیکئ چې د لاندې درکړل شوي عددونو په منځ کې راشي.

۱۱۸، ____ ، ۱۲۰	۴۹۹، ____ ،۵۰۱	۷۸۷، ____ ، ۷۸۹
۶۴۲، ____ ، ۶۴۳	۲۹۹، ____ ،۳۰۱	۹۵۳، ____ ، ۹۵۵
۸۲۷، ____ ، ۸۲۹	۳۳۵، ____ ،۳۳۷	۳۷۸، ____ ، ۳۸۰

۴– ټول هغه عددونه چې د ۵۴۰ او ۵۶۰ په منځ کې دي ویې لیکئ.

کورنۍ دنده:

د درکړل شوو عددونو مخ کې وروسته یا منځ کې عددونه ولیکئ.

۲۲۲، ____ ، ۲۲۴	، ____ ، ۱۹۶	۲۳۴، ____
____ ، ۴۲۱	۶۴۹، ____ ، ۶۵۱	۹۱۹، ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

یودېرشم لوست

د عددونو پرتله

هدف: زده کوونکي به کوچني او لوی عددونه یوله بله سره تشخیص او همدارنګه دوه مساوي عددونه وپېژنـــي د >، < او = نښې وکاروي.

>	<	=
دا > نښه زیات راښیي ۳۴۲ >۱۱۱ ۳۴۲ زیات له ۱۱۱ څخه دي	دا < نښه لږ راښیي ۱۱۱ < ۳۴۲ ۱۱۱ لږ له ۳۴۲ څخه دي.	دا = نښه مساوي راښیي. ۱۵۰ = ۱۵۰ ۱۵۰ مساوي له ۱۵۰ سره دي

فعالیت: د عددونو هره جوړه د (<، > یا =) نښې په دایره کې په اېښودلوسره پرتله کړئ.

۴۲۳ (<) ۳۵۳	۵۰۱ ○ ۴۹۲	۲۷۱ ○ ۲۷۱
۵۴۷ ○ ۴۹۹	۷۷۷ ○ ۸۱۲	۱۴۲ ○ ۲۴۲
۶۸۷ ○ ۸۲۱	۳۱۷ ○ ۳۱۷	۹۲۸ ○ ۹۲۹
۶۲۵ ○ ۶۲۵	۴۱۸ ○ ۲۵۷	۵۸۹ ○ ۵۸۹
۱۲۹ ○ ۱۷۲	۳۶۴ ○ ۲۸۱	۶۶۹ ○ ۵۶۹
۲۳۰ ○ ۱۰۰	۷۶۸ ○ ۸۰۱	۴۱۲ ○ ۴۱۲

تاسو د ۳۰۰ او ۴۰۰ په منځ کې مناسب عددونه د لاندې پوښتنو په حل کـــې استعمال کړئ.

____ (<) ____	____ (=) ____	____ (>) ____
____ (>) ____	____ (>) ____	____ (=) ____

کورنۍ دنده: معما حل کړئ.

۱. زه یو عددیم چې له ۶۷۵ څخه لږ او له ٦٦٧ څخه زیات یم په داسې توګه چې زما د یویز رقم ۲ دی. زه کوم عدد یم؟

۲. د یوه عدد په برخه کې یوه معما ولیکئ او هغه خپل ملګري ته ورکړئ چې حل یې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه دېرشم لوست

د عددونو ترتيب نظر په مقامي ارزښت سره

هدف: زده کوونکي به عددونه نظر په مقامي ارزښت سره ترتيب او دځايونو تآکل وکړای شي.

ديوه کتاب له فهرست څخه دا مخونه په نظر کې نيسو.

فهرست
۶فصل ۳۱۸
۷فصل ۳۳۷
۸فصل ۴۰۰
۹فصل ۴۲۰
۱۰فصل ۴۶۲

لاندي عددونه له ښي خوا څخه کيڼي خواته د کوچني عدد څخه لوي عدد ته ترتيب شوی دي.

۳۱۸، ۳۳۷، ۴۰۰، ۴۲۰، ۴۶۲

او دا عددونه د ډېر لوی عددڅخه دکوچني عدد خواته ترتيب شوي دي ۴۶۲،۴۲۰، ۴۰۰،۳۳۷، ۳۱۸

لومړی فعاليت:

۱– لاندې عددونه د ډېر لږو څخه د ډېر زياتو خواته ترتيب او ويي ليکئ.

۱۱۹، ۹۳، ۱۲۵، ۲۰۱ ______، ______، ______، ______

۲۹۶، ۲۲۸، ۲۵۲، ۲۸۳ ______، ______، ______، ______

۷۷، ۴۱۵، ۶۹۰، ۱۵۲ ______، ______، ______، ______

۲– لاندې عددونه د ډېرو زياتو څخه د ډېرو لږو خواته ترتيب او ويي ليکئ.

۳۴۸، ۲۲۰، ۴۶۴، ۷۳۲ ______، ______، ______، ______

۶۰۵، ۹۷۳، ۷۵۱، ۴۸۹ ______، ______، ______، ______

۲۴۵، ۲۱۷، ۲۷۳، ۲۲۹ ______، ______، ______، ______

۳. د ۸، ۲ او ٦ رقمونو په کارولو سره کوم درې رقمي عددونه ليکلی او جوړولی شئ؟

_____ _____ _____ _____ _____ _____

۴. د خپلې خوښې عددونه د ډېرو لږو څخه د ډېر لوی خواته ترتيب او ويي ليکئ

، ____، ____، ____، ____، ____، ____، ____، ____

ډير لږ ... ډير زيات

کورنۍ دنده: څلور عددونه په ترتيب سره د ډېر زيات څخه د ډېر کوچني عدد خواته ترتيب کړئ او دا عددونه د ٦۰۰ او ۸۰۰ ترمنځ وټاکئ.

______، ______، ______، ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

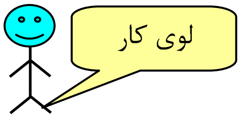

دویم فعالیت:

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست.

د ۴۶۴ او ۷۰۹ عددونه استعمال کړئ، ترڅو هرې پوښتنې ته ځواب ووایاست.

۱- د کوم عدد یویز ۴ دی؟

۲- د کوم عدد لسیز صفر دی؟

۳- د کوم عدد لسیز ٦ دی؟

۴- د کوم عدد سلیز ۷ دی؟

۵- د دې دواړو عددونو د تفریق حاصل پیدا کړئ؟

٦- کوم عدد لوی دی؟ ______

دلاندې شکلونو څخه په ګټې اخیستلو سره اړوند عددونه په درې ډوله ولیکئ.

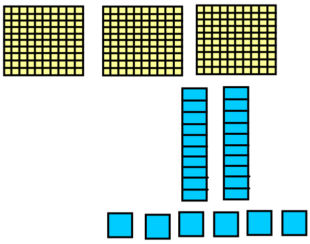

____ سل ____ لسه ____ یو

____ + ____ + ____

______

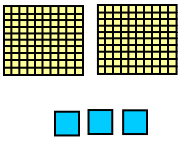

____ سل ____ لسه ____ یو

____ + ____ + ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم فعالیت: لاندې شکلونه په خپلو کتابچو کې رسم کړئ له یــــویزو او لســـیزو څخه په ترتیب سره د لسو او سلو ګروپونه جوړ او د هغو له شاوخوا څخه دایــــره وکاږئ او اړوند عدد یې ولیکئ.

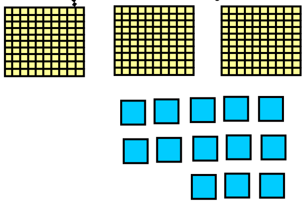

____ سل ____ لسه ____ یو

____ + ____ + ____

______

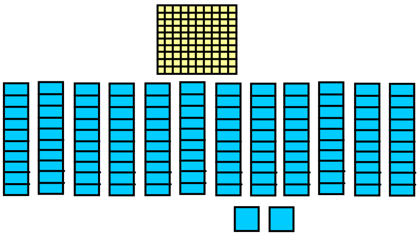

____ سل ____ لسه ____ یو

____ + ____ + ____

______

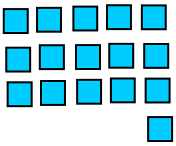

____ سل ____ لسه ____ یو

____ + ____ + ____

______

۲- لاندې پوښتنې خپلو کتابچوته نقل کړئ اوپه دایرو کې د<،> یا = مناسبه نښــــه ولیکئ.

۲۰۷ ◯ ۷۰۲   ۱۱۶ ◯ ۱۶۱   ۲۲۰ ◯ ۱۲۱

۴۳۷ ◯ ۷۴۳   ۳۳۲ ◯ ۲۳۳   ۳۱۲ ◯ ۱۲۳

د حل شوي مثال سره سم تش ځایونه ډک کړئ.

۶۰۵، ۶۱۵، ۶۲۵، ۶۳۵   ۸۰۰، ۸۰۵، ۸۱۰، ____

۳۴۰، ۳۵۰، ۳۶۰، ____   ۵۹۹، ۶۹۹، ۷۹۹، ____

۳۲۲، ۳۳۲، ۳۴۲، ____   ۷۲۰، ۷۲۴، ۷۲۸، ____

کورنۍ دنده:

مخ کې عدد وروسته عدد او د دوو عددونو په منځ کې عدد ولیکئ.

____، ۴۳۶   ۸۰۹، ____، ۸۱۱   ۱۷۰، ____

۶۳۷، ____، ۶۳۹   ۳۳۳، ____   ۴۴۴، ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم فصل
د درې رقمي عددونو جمع او تفريق

درې دیرشم لوست

د سلونو جمع کول

هدف: په دې لوست کې به زده کوونکي په درې رقمي (سلونو) عددونوکې جمع او تفريق سرته ورسولی شي.

د چوکاټ په تشو ځایونو کې هغه وزنونه ولیکئ چې په افقي ډول سره جمع شي او د موټر بار بشپړ شي.

۵۰۰ کیلوگرامه	..... کیلوگرامه	
.... کیلوگرامه	۷۰۰ کیلوگرامه	
۱۰۰ کیلوگرامه	۵۰۰ کیلوگرامه	.... کیلوگرامه
۸۰۰ کیلوگرامه	..... کیلوگرامه	۱۰۰ کیلوگرامه

مثال:

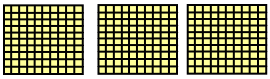

۳ سله

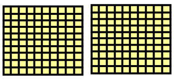

۲ سله

۵ سله = ۲ سله + ۳ سله

۵۰۰ = ۲۰۰ + ۳۰۰

فعالیت: پورتنې مثال په نظر کې ونیسئ اولاندې پوښتنې جمع کړئ.

۱. 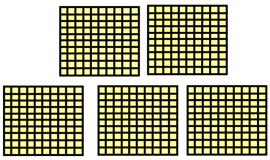

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

٢. 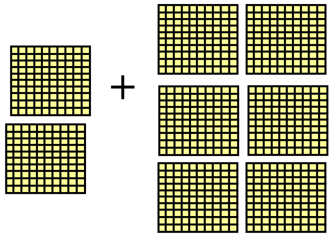

___ سله = ___ سله + ___ سله

___ = ___ + ___

---

٣. 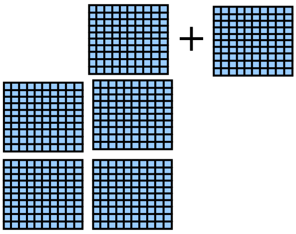

___ سله = ___ سله + ___ سله

___ = ___ + ___

---

٤. 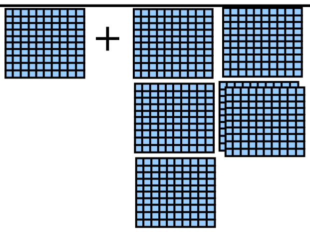

___ سله = ___ سله + ___ سله

___ = ___ + ___

---

٥. 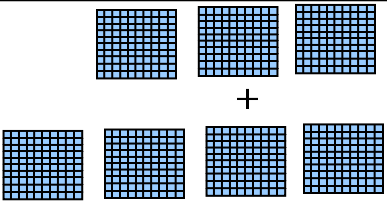

___ سله   ___

+ ___ سله   + ___

___ سله   ___

---

٦. 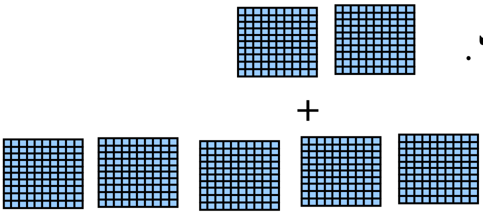

___ سله   ___

+ ___ سله   + ___

___ سله   ___

کورنۍ دنده: لاندې پوښتنې د سلګونو بنډلونه په خپلو کتابچو کې رسم او جمع یې کړئ.

٢ ___ سله   ___

+ ٣ ___ سله   + ___

___ سله   ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور دېرشم لوست

د درې رقمي عدد جمع کول له درې رقمي عددسره چې دېويز او لسيز رقمونه يې صفر وي

هدف:زده کوونکي به يو درې رقمي عدد له بل درې رقمي عدد سره چې دېويز او لسيز رقمونه يې صفر وي جمع کړاي شي.

مثال

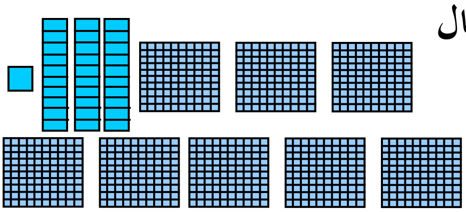

٣ سله ٣ لسه ١ يو

٥ سله ٠ لسه ٠ يو

---

٨ سله ٣ لسه ١ يو

٨٣١ = ټوله

$$\begin{array}{r} ٣٣١ \\ +\ ٥٠٠ \\ \hline ٨٣١ \end{array}$$

فعاليت: د پورته مثالونه په څير لاندې سوالونه حل کړئ.

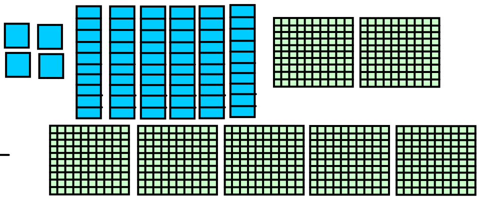

___ سله ___ لسه ___ يو

___ سله ___ لسه ___ يو +

___ سله ___ لسه ___ يو

$$\begin{array}{r} ___ \\ +\ ___ \\ \hline ___ \end{array}$$

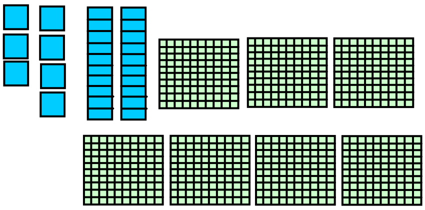

___ سله ___ لسه ___ يو

___ سله ___ لسه ___ يو +

___ سله ___ لسه ___ يو

$$\begin{array}{r} ___ \\ +\ ___ \\ \hline ___ \end{array}$$

---

٢٧٣ + ٣٠٠	١٨٧ + ٥٠٠	٦١٢ + ١٠٠	٤٣٩ + ٥٠٠	٦٤٣ + ٢٠٠
٥٢٧ + ١٠٠	٧٢٨ + ٢٠٠	٤٨٣ + ٣٠٠	٥١٢ + ١٠٠	٣٧٤ + ٤٠٠

کورنۍ دنده: جمع يې کړئ.

٨٤٧ + ١٠٠	٢٤٧ + ٧٠٠	٤٨٢ + ٢٠٠	٣٧١ + ٥٠٠	٥٤٧ + ٣٠٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو جمعکول

هدف: زده کوونکي به ټول درې رقمي عددونه يوله بله سره جمع کړاي شي.

مثال: د اماني ښوونځي يو لوی سالون د زده کوونکو دکارونو د ښودلو لپاره لري.
د سه شنبې په ورځ ۲۴۷ تنه راغلل او د چهارشنبې
په ورځ ۱۳۲ تنه راغلل.
په مجموع کې د دې سالون څخه څو تنو ليدنه کړې ده؟

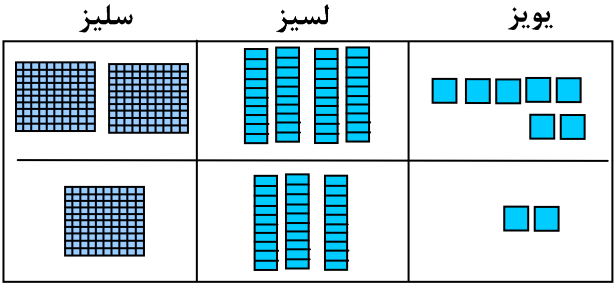

سلیز	لسیز	یویز
۲	۴	۷
+ ۱	۳	۲
۳	۷	۹

۳۷۹ تنه د لوبغاړي سالون ته راغلي دي

۹ يو ۷ لسه ۳ سله
۳۷۹

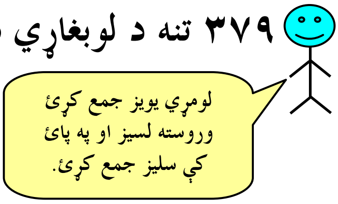

پوښتنه: ولې موږ لومړی يويز جمع کوو؟

لومړی فعاليت: د خپل يو ټولګيوال سره کار وکړئ له يويزو څخه يې پيل کـــړئ او جمع يې کړئ.

سلیز	لسیز	یویز
۱	۲	۵
+ ۳	۳	۴

سلیز	لسیز	یویز
۳	۱	۴
+ ۱	۲	۵

سلیز	لسیز	یویز
۳	۱	۶
+ ۲	۵	۱

سلیز	لسیز	یویز
۴	۲	۲
+ ۵	۱	۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلیز	لسیز	یویز
۲	۷	۵
+ ۴	۱	۹

سلیز	لسیز	یویز
۶	۳	۷
+ ۱	۶	۱

سلیز	لسیز	یویز
۵	۳	۸
+ ۱	۵	۰

سلیز	لسیز	یویز
۴	۵	۴
+ ۱	۱	۴

دويم فعاليت: جمع يې کړئ:

۶۱۲	۲۰۶	۱۷۰	۳۴۱	۱۲۹
+ ۳۵	+ ۱۷۲	+ ۳۱۲	+ ۱۲۸	+ ۳۰

۴۱۲	۵۰۸	۳۲۵	۱۵۹	۴۰۳
+ ۴۴	+ ۲۱۰	+ ۷۱	+ ۲۲۰	+ ۲۱۴

۸۲۳	۷۷۱	۵۳۷	۱۱۱	۳۳۱
+ ۱۶۴	+ ۱۰۸	+ ۲۱	+ ۴۴۳	+ ۵۱۷

کورنۍ دنده:

په تشو ځايونو کې مناسب عددونه وليکئ.

سلیز	لسیز	یویز
□	۱	□
+ ۲	□	۶
۹	۸	۹

سلیز	لسیز	یویز
۲	□	۶
+ □	۵	□
۶	۶	۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي به وکولای شي د درې رقمي حاصل لروونکي عددونه جمع کړي.

موږ سليز، لسيز او يويز په لاندې توګه جمع کولای شو.

لومړۍ مرحلهٔ: يويز رقمونه سره جمع کړئ که چېرې حاصل ولري دوروستي رقم سره يې جمع کړئ.

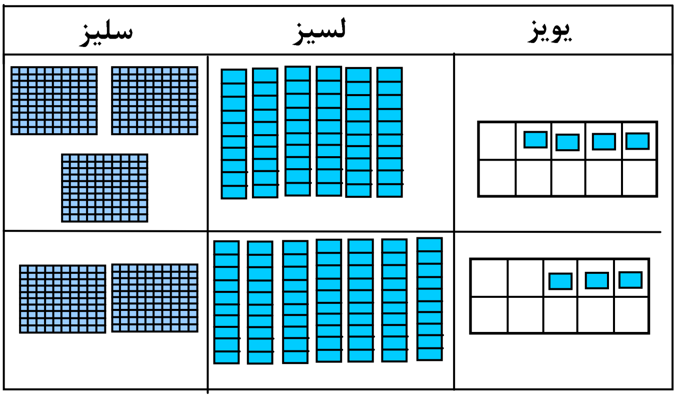

٣ ۶ ۴
+٢ ٧ ٣
٧

دويمه مرحلهٔ: لسيز رقمونه سره جمع کړئ که چېرې حاصل ولري دوروستي رقم سره يې جمع کړئ.

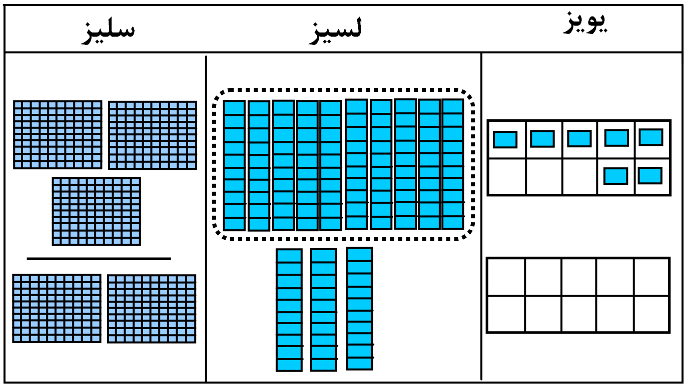

١
٣ ۶ ۴ | ۶
+٢ ٧ ٣ | +٧
٣ ٧ | -١٣

درېيمه مرحلهٔ: دسليزو رقمونه جمع کړئ.

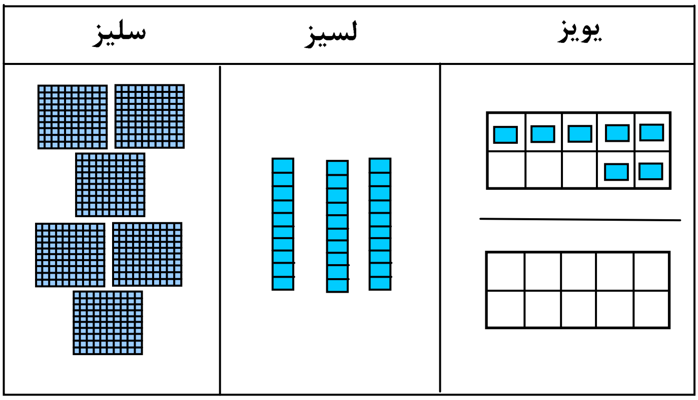

١
٣ ۶ ۴
+٢ ٧ ٣
۶ ٣ ٧

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت: جمع یې کړئ او که حاصل ولري حاصل یې ونیسئ.

مثال:

سلیز	لسیز	یویز
□	۱	
۴	۳	۶
+ ۲	۵	۷
۶	۹	۳

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۱	۶	۲
+ ۵	۳	۶

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۳	۲	۹
+ ۳	۵	۴

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۲	۴	۹
+ ۱	۳	۶

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۴	۰	۹
+ ۲	۱	۳

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
	۵	۳
+ ۵	۵	۴

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۲	۷	۴
+	۶	۱

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۴	۵	۳
+ ۵	۱	۲

سلیز	لسیز	یویز
۴	۲	۵
+ ۵	۴	۸

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۱	۳	۵
+ ۵	۲	۴

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۳	۴	۷
+	۷	۲

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۲	۸	۱
+ ۳	۵	۶

کورنۍ دنده: حل یې کړئ.

د یوه ټولګي زده کوونکو ۳۷۸ کارتونه جوړ کړل.

د یوه بل ټولګي زده کوونکو ۲٦۵ کارتونه جوړ کړل.

د دواړو ټولګیو زده کوونکو ټول څو کارتونه جوړ کړي دي؟

□
\+ □
□

(c) ketabton.com: The Digital Library

د درې رقمي عددونو د جمعې مشق او تمرين:

تاسو درې رقمي عددونه په لاندې توگه جمع کولای شئ.

په دې ډول:

لومړی مرحلهٔ: یویز جمع کړئ که چېرې اړتیاوې حاصل ونیسئ.

دویمه مرحلهٔ: لسیز جمع کړئ کــه چېرې اړتیاوې حاصل ونیسئ.

دریمه مرحلهٔ: سلیز سره جمع کړئ

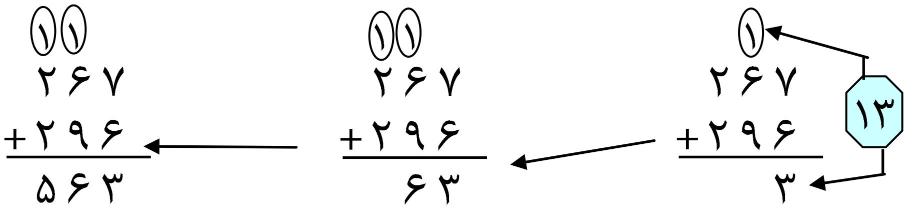

جمع يې کړئ.

۳۷۴ + ۱۴۷	۲۴۵ + ۴۵۸	۵۶۷ + ۳۳۳	۱۴۹ + ۷۵	۱۹۲ + ۴۴	۸۵ + ۱۹۷
۳۶ + ۷۳	۲۳۸ + ۴۴	۴۵۵ + ۱۴۵	۵۸۶ + ۳۶۴	۱۷۷ + ۱۶۸	۶۱۴ + ۱۸۷

کورنۍ دنده: جمع يي کړئ.

۱۹۸ + ۲۶۷	۲۵۳ + ۳۳۵	۴۹۴ + ۳۶۳	۵۱۷ + ۴۶۷	۳۴۶ + ۳۶۴	۱۲۳ + ۳۴۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه دیرشم لوست

د درې رقمي عددونو تفریق

هدف: زده کوونکي به درې رقمي عددونه له درې رقمي عددونو څخه تفریق کړای شي.

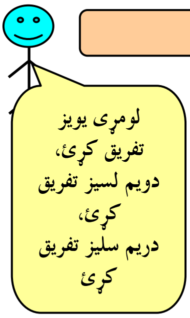

یویز	لسیز	سلیز
۷	۵	۴
۲	۳	– ۳
۵	۲	۱

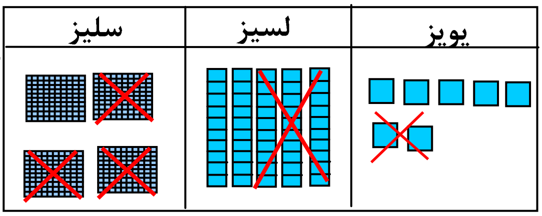

فعالیت: په ډله ییزه توګه کار وکړئ.

یویز	لسیز	سلیز
۶	۲	۷
۵	۱	– ۱

یویز	لسیز	سلیز
۹	۸	۶
۳	۷	– ۴

یویز	لسیز	سلیز
۷	۳	۵
۶	۱	– ۲

یویز	لسیز	سلیز
۴	۹	۴
۳	۰	– ۱

یویز	لسیز	سلیز
۱	۷	۹
۰	۲	– ۳

یویز	لسیز	سلیز
۴	۴	۸
۱	۲	– ۳

۶۷۹	۴۸۷	۳۸۹	۵۷۳	۶۵۹
– ۱۵۱	– ۲۳۷	– ۶۴	– ۱۳۰	– ۲۷

کورنۍ دنده:

۶۸۹	۵۸۷	۴۸۹	۶۷۳	۶۵۹
– ۲۵۳	– ۳۳۷	– ۱۶۴	– ۱۳۲	– ۴۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو تفریق په پور اخیستلو سره

هدف: زده‌کوونکي به وکولاي شي له یوه درې رقمي عدد څخه درې رقمي عدد چې پور اخیستلوته اړتیا ولري تفریق کړای شي.

تاسو د ۱۴۶ عدد له ۳۱۸ څخه په لاندې توګه تفریق کولای شئ.

لومړی: یویز تفریق کړئ که چېرې اړتیا وي د لسیزو له مرتبې څخه پور واخلئ (لسیز، په یوه دانه یې بدلې کړئ)

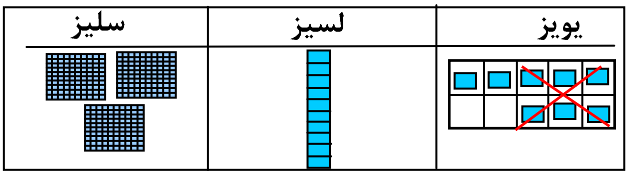

۳ ۱ ۸
− ۱ ۴ ۶
۲

دویم: لسیز تفریق کړئ که چېرې اړتیاوې د سلیزو څخه پور واخلئ.

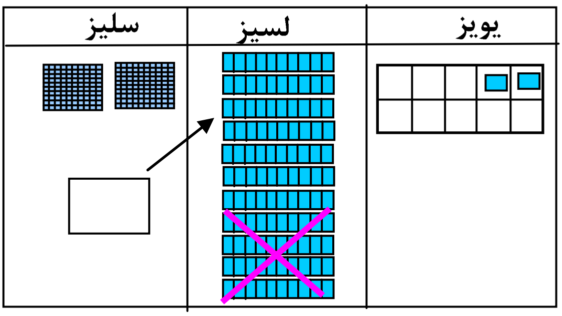

۲ | ۱۱
۳ ۱ ۸   ۱۱
− ۱ ۴ ۶   − ۴
۷ ۲   − ۷

په دې لوست کې موږ یو سلی په ۱۰ لسونو بدل کړی دی.

درېیم: سلیز تفریق کړئ.

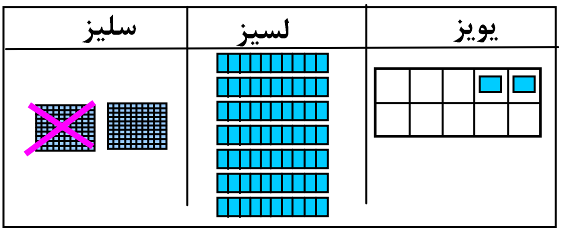

۲ | ۱۱
~~۳~~ ~~۱~~ ۸
− ۱ ۴ ۶
۱ ۷ ۲

فعالیت: د خپل یوه ټولګیوال سره کار وکړئ لومړی یویز تفریق کړئ که چېرې پور اخستلو ته اړتیا وي د لسیزو له مرتبې څخه پور واخلئ.

سلیز	لسیز	یویز
☐	۸	۱۵
۶	۹	۵
− ۲	۴	۸
۴	۴	۷

سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	☐
۷	۴	۵
− ۵	۳	۱

سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	☐
۴	۶	۱
− ۲	۵	۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۵	۳	۷
− ۳	۱	۹

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۷	۲	۱
− ۴	۱	۴

سلیز	لسیز	یویز
۴	۲	۹
− ۱	۶	۱

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۶	۴	۵
− ۲	۱	۸

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۵	۸	۹
−	۹	۲

سلیز	لسیز	یویز
۷	۴	۱
− ۲	۳	۰

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۸	۴	۶
−	۹	۵

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۹	۳	۶
− ۴	۲	۶

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۷	۵	۹
− ۶	۱	۳

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۴	۵	۰
− ۳	۶	۰

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۵	۳	۷
−	۶	۴

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۷	۲	۵
−	۹	۱

کورنۍ دنده: په تشو ځایونو کې مناسب عددونه ولیکئ.

سلیز	لسیز	یویز
۵	□	۷
− ۲	۴	□
۳	۰	۹

سلیز	لسیز	یویز
۵	□	۷
− ۲	۴	□
□	۸	۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپور اخیستلو په صورت کې د تفریق مشق او تمرین

تاسو درې رقمي عددونه په لاندې توګه تفریق کولای شئ.

لومړۍ مرحلهٔ: یویز تفریــق کړئ که چېرې اړتیاوې پور واخلئ .

دویمه مرحلهٔ : لسیز تفریق کړئ که چېرې اړتیاوې پور واخلئ .

دریمه مرحلهٔ: سلیز تفریق کړئ.

۶۴۲	۶۴۲	۶۴۲
−۲۶۷	−۲۶۷	−۲۶۷
۵	۷۵	۳۷۵
۱۲ − ۷ = ۵	۱۳ − ۶ = ۷	

فرق یې ۳۷۵ دی

تفریق یې کړئ.

۳۴۶ − ۱۶۳	۵۱۶ − ۳۵۵	۴۲۹ − ۱۵۶	۸۴۰ − ۴۱۵	۸۳۷ − ۴۷۲	۴۱۷ − ۳۳۲
۷۶۳ − ۲۸۴	۴۸۰ − ۱۲۶	۵۹۳ − ۳۲۸	۹۶۳ − ۷۸۹	۷۵۴ − ۶۵۷	۸۱۶ − ۴۳۲

کورنۍ دنده: تفریق یې کړئ.

۶۵۵ − ۳۷۷	۵۷۶ − ۱۳۸	۳۶۵ − ۱۸۷	۵۷۴ − ۱۸۸	۷۲۵ − ۲۵۶	۹۳۲ − ۵۵۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو تفریق چې یویز او لسیز یې صفر وي

هدف: زده کوونکي به دصفر لرونکي درې رقمي عددونو څخه درې رقمي عددونه تفریق کړای شي.

تاسو د صفر لرونکو عددونوڅخه د نورو عددونو تفریق په لاندې ډول کولای شئ.

لومړۍ مرحلهٔ: یویز تفریق کړئ ځرنګه چې لسیز رقم صفر دی چې په یویزو بدلیدای نشي.

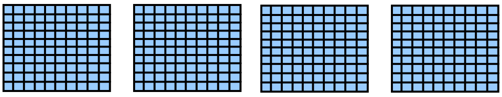

۴ ۰ ۰
− ۱ ۳ ۶

دویمه مرحلهٔ: سلیز په لسونو سره بدل کړئ لکه مقابل شکل:

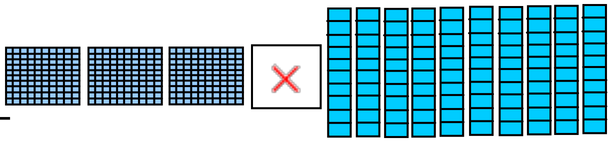

۳ ۱۰
~~۴~~ ~~۰~~ ۰
− ۱ ۳ ۶

دریمه مرحلهٔ: یولسی په ۱۰ یودانه یې سره بدل کړئ.

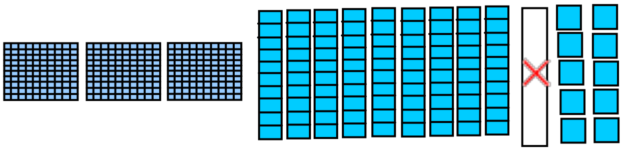

~~۳~~ ~~۹~~ ۱۰
۴ ۰ ۰
− ۱ ۳ ۶

څلورمه مرحلهٔ: تفریق یې کړئ.

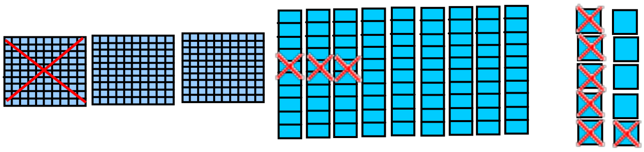

③ ⑨ ⑩
۴ ۰ ۰
− ۱ ۳ ۶
۲ ۶ ۴

فعالیت: پورته حل شوی مثال په نظر کې ونیسئ او تفریق یې کړئ.

⑦⑩⑩ ۸۱۰ − ۳۲۵ = ۴۸۵	۵۴۰ − ۲۷۳	۴۰۰ − ۱۵۸	۷۰۰ − ۳۶۳	۶۰۳ − ۴۸۹	۵۰۶ − ۴۹

۳۰۰ − ۱۲۳	۹۰۸ − ۲۸۰	۷۰۰ − ۵۴۰	۵۰۰ − ۱۲۴	۳۰۰ − ۳۷	۲۷۰ − ۲۰۷	۹۰۳ − ۳۲۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دريو رقمي عددونو د جمعې او تفريق مشق او تمرين:

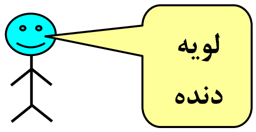

آيا تاسو کولای شئ پوښتنوته ځوابونه ووایاست؟

د شکلونو څخه په ګټې اخيستو سره تش ځايونه په مناسبو عددونو ډک کړئ.

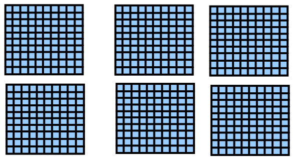

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

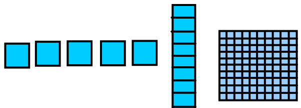

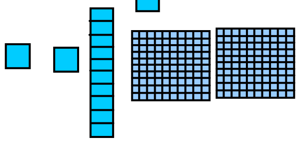

____ سله ____ لسه ____ يودانه يي

____ سله ____ لسه ____ يودانه يي +

____ سله ____ لسه ____ يودانه يي

د قانون څخه په کار اخيستنې سره لاندې جدولونه بشپړ کړئ.

۲۰۰ جمع کړي	
۲۲۰	
۶۷۰	
۵۱۰	
۱۷۰	

۴۰۰ جمع کړي	
۵۰۰	
۳۵۰	
۴۳۰	
۵۷۰	

۳۰ جمع کړي	
۷۳۰	
۸۷۰	
۱۹۰	
۴۲۰	

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمع یې کړئ.

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۶	۷	۳
+		۱	۹

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۴	۲	۵
+	۳	۴	۸

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۲	۷	۶
+	۱	۴	۵

تفریق یې کړئ.

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	□
	۸	۳	۷
−	۲	۲	۵

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	□
	۳	۳	۷
−		۶	۱

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	□
	۵	۲	۶
−	۱	۴	۸

جمع یا تفریق یې کړئ.

۱۲۷	۳۲۴	۷۰۰	۳۲۴	۸۲۳	۷۶۲
+ ۵۸۴	+ ۲۵۸	− ۲۱۱	− ۳۲	+ ۶۹	− ۵۷۱

۷۰۰	۵۹۱	۶۸۳	۵۵۷	۳۰۷	۴۹۵
− ۳۳۱	− ۱۰۳	+ ۷۷	− ۳۲۹	− ۱۲۲	+ ۱۰۸

کورنۍ دنده:

۲۹۰	۱۳۹	۶۰۱	۲۷۴	۹۴۷	۴۹۹
+ ۵۷۵	+ ۴۸۳	− ۱۲۷	+ ۶۶۶	− ۳۵۸	+ ۲۰۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم فصل

د عددونو ضرب او وېش عمليې

څلوېښتم لوست

د ضرب مفهوم

هدف: دا لوست به زده کوونکي چمتو کړي، ترڅو د ضرب او تقسيم مفهومونه په ښه آسانۍ سره زده کړي.

۸ ډبرې ۶ ډبرې ۴ ډبرې ۲ ډبرې

ټوله ۸

متناوب شمېرل يعني د عين عدد جمع کول په تکراري توګه.

لومړی فعاليت: د خپل يوه ټولګيوال سره کار وکړئ، کوچنۍ ډبرې وکاروئ او له هغې څخه مساوي ګروپونه جوړ کړئ، متناوب شمېر ورکړئ، او مجموعه يې و ليکئ؟

۵ واري ۲، ۲ زيات کړئ ۲ ، ۴ ، ۶ ، ۸ ، ۱۰ ټوله _____	۴ واري ۴، ۴ زيات کړي _____ ، _____ ، _____ ، _____ ټوله _____
۳ واري ۵ ، ۵ زيات کړئ _____ ، _____ ، _____ ټوله _____	۴ واري درې، درې زيات کړئ. _____ ، _____ ، _____ ، _____ ټوله _____
۵ واري ۳ ، ۳ زيات کړئ _____ ، _____ ، _____ ، _____ ، _____ ټوله _____	۴ واري ۵ ، ۵ زيات کړئ. _____ ، _____ ، _____ ، _____ ، _____ ټوله _____

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم فعالیت: دوه بکسه هر یو یې شپږ هګۍ لري

د چرګې تولې ۱۲ هګۍ

د چرګې هګۍ رسم کړئ، متناوب شمېر یې وکړئ او ویې لیکئ څومره؟

۲ بکسونه، هر بکس ۳ هګۍ لري

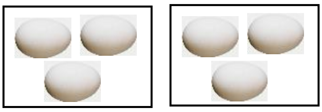

د چرګې تولې ٦ هګۍ

۴ بکسونه،هر بکس ۵ هګۍ لري

د چرګې تولې ـــــــ هګۍ

۲ بکسونه، هر بکس ۴ هګۍ لري

د چرګې تولې ـــــــ هګۍ

۳ــ ۴ بکسونه، هر بکس ۴ هګۍ لري

د چرګې تولې ـــــــ هګۍ

۳ بکسونه، هر بکس ٦ هګۍ لري

د چرګې تولې ـــــــ هګۍ

٦ بکسونه، هر بکس ۳ هګۍ لري

د چرګې تولې ـــــــ هګۍ

کورنۍ دنده: ۴ چرګان هر یو یې ۲ پښې لري په یوه ونه باندې ناست دي شکل یې رسم کړئ، متناوب شمېر یې وکړئ او ویې لیکئ تولې څو پښې دي؟

ـــــــ ، ـــــــ ، ـــــــ ، ـــــــ

تولې ـــــــ پښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوڅلوېښتم لوست

دهغو عددونو جمع کول چې مساوي اجزاوې ولري (تکراري جمع)

هدف: د جمعې د مساوي اجزاوو څخه په ګټې اخیستنې سره د زده کوونکو چمتوکول د ضرب د زده کړې لپاره

د منو مساوی ګروپونه جمع کوو، تر څو مجموعه یې پیدا ګړو.

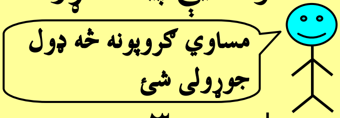

۱۲ = ۳ + ۳ + ۳ + ۳

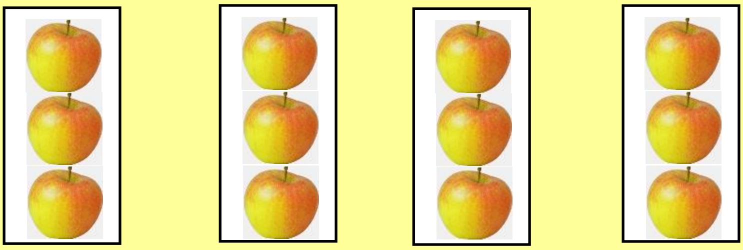

۳ دانه یي ۴ ګروپونه = ۱۲

لومړی فعالیت: ویې لیکئ څومره؟

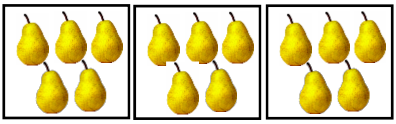

۱۵ = ۵ + ۵ + ۵

د ۵ دانه یي ۳ ګروپونه = ۱۵

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپه د ___ = ___

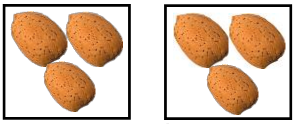

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

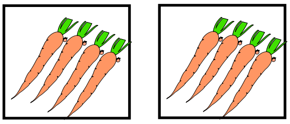

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

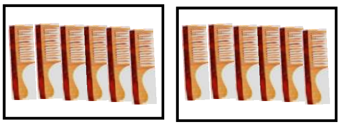

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم فعاليت: جمع يې کړئ، ويې ليکئ چې څومره کېږي؟

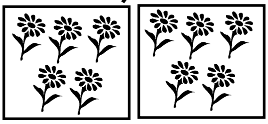

___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

___ + ___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

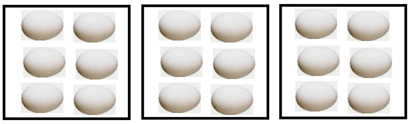

___ + ___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

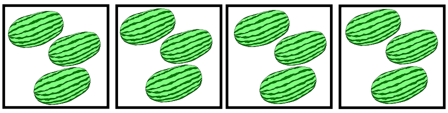

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

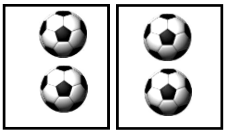

___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

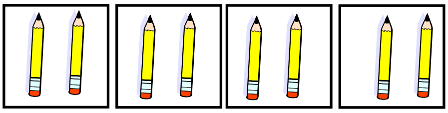

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

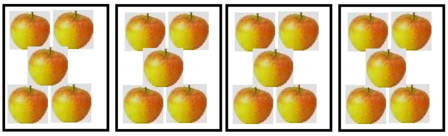

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

کورنۍ دنده : جمع يې کړئ، ويې ليکئ چې څومره کېږي؟

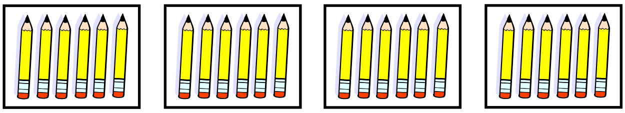

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه څلوېښتم لوست

ضرب

هدف: زده کوونکي به د ضرب عمليه زده کړي او علامه يې وپېژني.

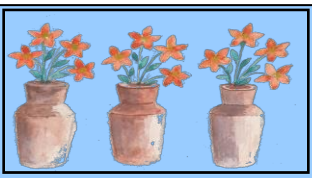

۴ + ۴ + ۴

۳ واري څلور

۳× ۴ = ۱۲

۱۲ حاصل ده

دا × نښه د ضرب ده

۳ واري ۴ مساوي له ۱۲   هلته په ۳ ګلدانيوکې ۱۲ ګلان دي.

لومړی فعاليت: په ډله ئيزه توګه کار وکړئ جمع يا ضرب يې کړئ، ترڅوچې مجموعه يې پيداکړئ.

مثال: ۴ ګروپونه د ۳ دانه يې څو چوغکې کېږي؟

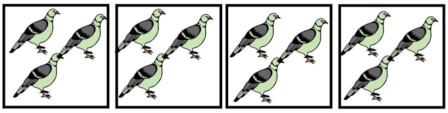

۳ + ۳ + ۳ + ۳ = ۱۲

۳ واري ۴ = ۱۲

يا ۴ × ۳ = ۱۲ چوغکې

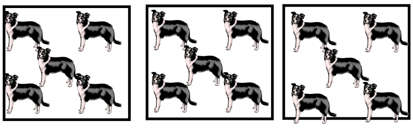

____ + ____ + ____ = ____

____ پنځه = ____

____ × ____ = ____ سپي

۲ ګروپونه د ۳ دانه يې څومره ميزونه کېږي؟

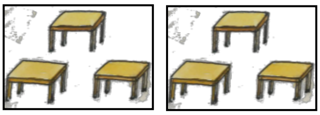

____ + ____ = ____

____ درې = ____

____ × ____ = ____ ميزونه

____ + ____ + ____ = ____

____ يو = ____

____ × ____ = ____ بايسکلونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم فعالیت:

۱- دجمعې دافادو له مخې د ضرب د افادو تش ځایونه ډک کړئ.

□ = ۲×۱ یا ۲ = ۱ + ۱

۳ = □ ×۳ یا ۳ = ۱ + ۱+۱

۴ = □ ×۴ یا ۴ = ۱ + ۱ + ۱ + ۱

۸ = □ ×۴ یا ۸ = ۲ + ۲ + ۲ + ۲

۱۵ = □ ×۵ یا ۱۵ = ۳ + ۳ + ۳ + ۳ +۳

۲- جمع او ضرب یې کړئ، ترڅو حاصل یې پیداکړئ.

۱۲= ۴ + ۴ + ۴

۳ ګروپونه د ۴ = ۱۲

۳ وارې څلور = ۱۲

یا ۳ × ۴ = ۱۲ قفله

ټول څو موټرونه دي؟

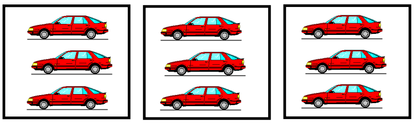

___ = ___ + ___ + ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ درې = ___

موټره ___ = ___ × ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولې څومره کوترې دي؟

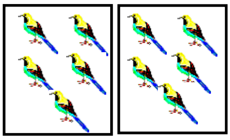

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ پنځه = ___

یا ___ × ___ = ___ کوترې

ټول څو داني ګېلاسونه دي؟

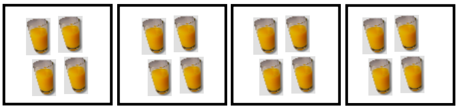

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ درې = ___

یا ___ × ___ = ___ ګېلاس

کورنۍ دنده:

ټول څو داني ګلان دي؟

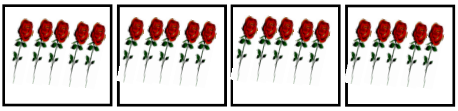

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ پنځه = ___

یا ___ × ___ = ___ ګلونه

ټول څوداني خټکي دي؟

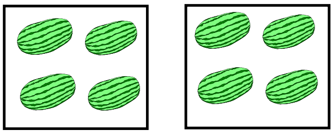

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ څلور = ___

یا ___ × ___ = ___ خټکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې څلویښتم لوست

د کتارونو جوړول

هدف: زده کوونکي به وپوهیږي که څېرې دجمعې اجزاوې مساوي نه وي دجمعې عملیه په ضرب باندې بدلیدلای نشي.

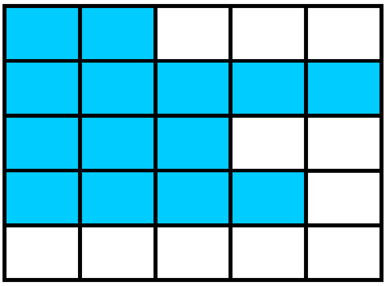

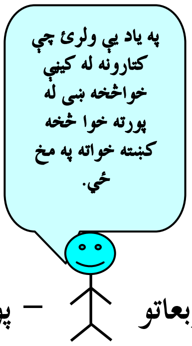

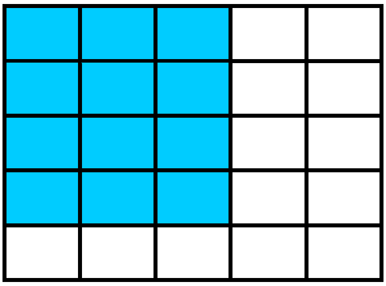

په دې کتارونوکې د رنګ شویو مربعاتو مختلف شمېر شتون لري.
د رنګ شوو مربع ګانو قطار منظم نه دي.
مونږ هغه ضربولی نشو.

– پورته مربع ۵ افقي قطاره او ۵ عمودي قطاره لري.
– ۳ عمودي قطاره او ۴ افقي قطاره رنګ شوي دي.
– د رنګ شوو مربع ګانو شمیر مساوی دی له:
(رنګه مربع ګانې) ۱۲ = ۴ × ۳

هر زده کوونکی دې په خپله خوښه کتارونه رنګ کړي او دهغوي شمیردې وښیئ.

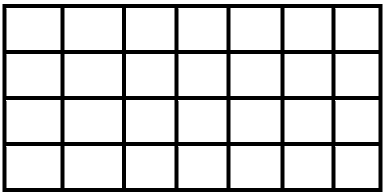

له پورته څخه کښته خواته _____
قطارونه له کیڼ څخه ښي خواته _____
حاصل _____

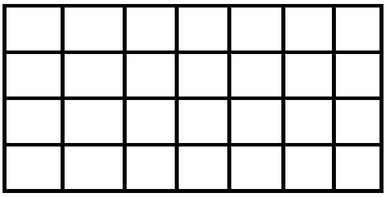

له پورته څخه کښته خواته _____
قطارونه له کیڼ څخه ښي خواته _____
حاصل _____

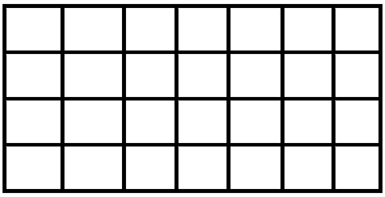

له پورته څخه کښته خواته _____
قطارونه له کیڼ څخه ښي خواته _____
حاصل _____

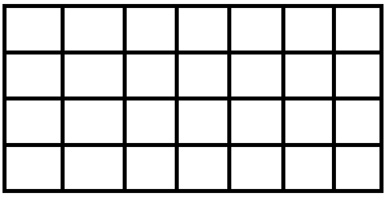

له پورته څخه کښته خواته _____
قطارونه له کیڼ څخه ښي خواته _____
حاصل _____

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم فعاليت: مساوي کتارونه رنګه کړئ او دهغوي شمېر معلوم کړئ.

۳ کتاره د۴ وبنيئ

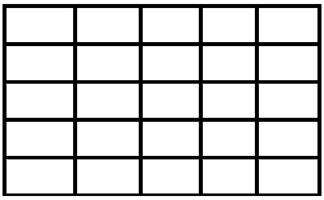

۳ کتاره

۴ په هر کتار کې

۳ × ۴ = ۱۲

۴ کتاره د۲ وبنيئ

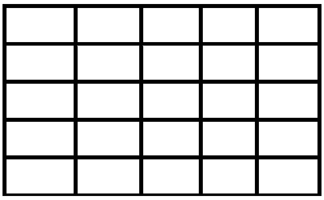

___ کتاره

___ په هر کتار کې

۴ × ۲ = ___

۴ کتاره د۵ وبنيئ

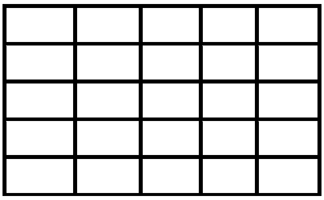

___ کتاره

___ په هر کتار کې

۴ × ۵ = ___

۵ کتاره د۵ وبنيئ

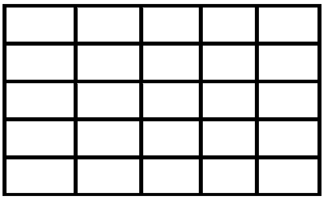

___ کتاره

___ په هر کتار کې

۵ × ۵ = ___

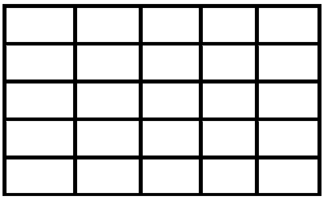

___ کتاره

___ په هر کتار کې

۲ × ۳ = ___

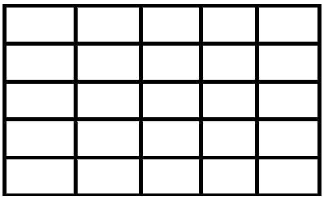

___ کتاره

___ په هر کتار کې

۳ × ۵ = ___

کورنۍ دنده:

۱. داسې شکلونه رسم کړئ چې ۳×۵ وښيي

۲. داسې شکلونه رسم کړئ چې ۵ × ۷ وښيي

څلور څلوېښتم لوست

په ضرب کې د بدلون خاصیت

هدف: زده کوونکي به په دې پوه شي که چېرې د ضرب د اجزاو ځایونه بدلون وکړي د ضرب په حاصل کې بدلون نه راځي.

تاسو عددونه په لاندې ډول ضرب کولای شئ چې عین حاصل ولري.

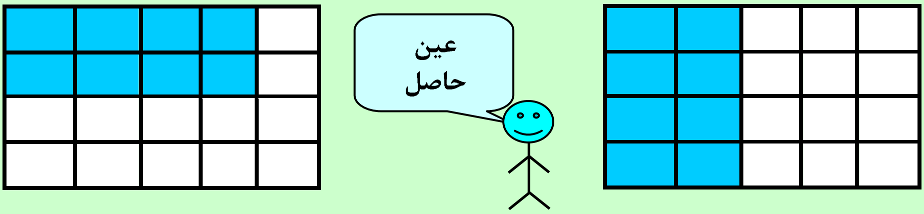

۲ × ۴ = ۸

۴ × ۲ =۸

لومړی فعالیت: مساوي کتارونه جوړ کړئ، هر کتار رنګ کړئ او حاصل یې پیداکړئ.

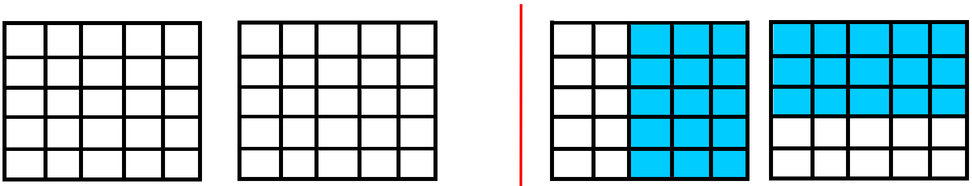

۳ × ۵ =۱۵ ، ۵ × ۳ =۱۵

۴ ×۳ = __ ، ۳× ۴ = __

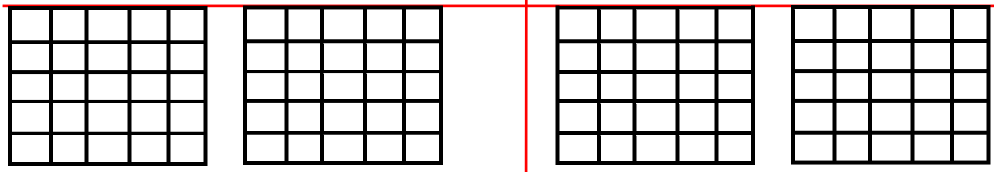

۲ ×۳= __ ، ۳× ۲ = __

۱ ×۵ = __ ، ۵× ۱ = __

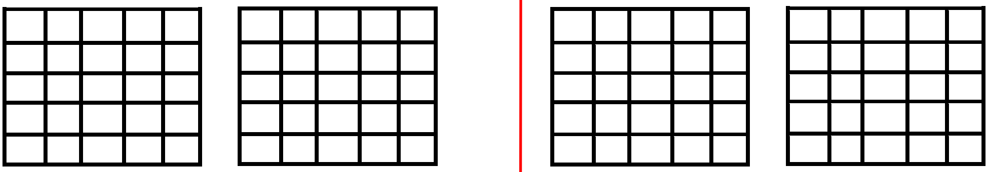

۵ ×۴= __ ، ۴× ۵ = __

۲ ×۴= __ ، ۴× ۲ = __

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم فعاليت: د ضرب حاصل پيداکړئ.

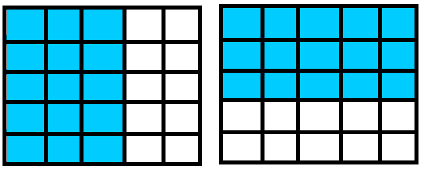

۵× ۳ = ___ ، ۳ ×۵ = ___

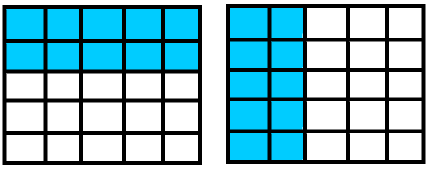

۲× ۵ = ___ ، ۵ ×۲ = ___

عددونه وليکئ او کتارونه يې رنګ کړئ. د ضرب ډول، ډول پوښتنې وليکئ.

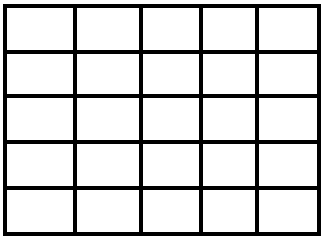

___ × ___ = ___

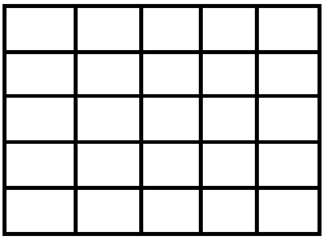

___ × ___ = ___

ورېڅ ډبرې استعمال کړئ، ترڅو له تاسو سره د ضرب د حاصل په پيدا کولو کې مرسته وکړي.

۴ × ٦ = ___
٦ × ۴ = ___

۲ × ۹ = ___
۹ × ۲ = ___

۴ × ۵ = ___
۵ × ۴ = ___

کورنۍ دنده: د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ.

۲ × ۷ = ___
۷ × ۲ = ___

۳ × ٦ = ___
٦ × ۳ = ___

۸ × ۳ = ___
۳ × ۸ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه څلوېشتم لوست

په عمودي شکل ضرب کول

هدف: زده کوونکي به سربېره په افقي (په یوه لیک کې) ډول د ضرب په عمودي ډول (یوتربل لاندې) هم پوه شي

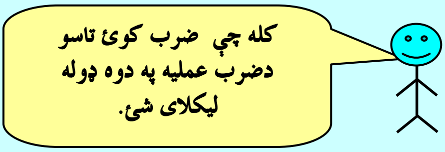

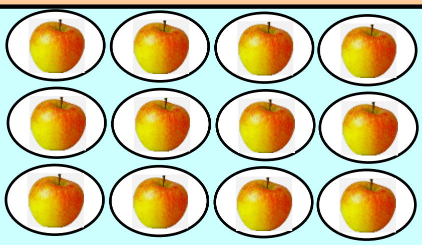

په هر کتار کې ۴ مڼې

کتارونه ۳ ×

تول ۱۲ داني مڼې

۴ × ۳ = ۱۲

لومړی فعالیت: دضرب حاصل پیداکړئ. ۲ کتاره، دي هر کتار ۷ دانه يې.

۷
کتاره × ۲
۱۴

۷ × ۲ = ۱۴

۴ گروپونه، هر گروپ کې ۲ داني پيالي.

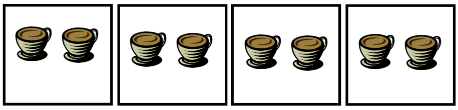

۴
گروپ × ۲

۴ × ۲ = ___

۵ گروپونه،هر گروپ کې ۳ داني پاڼې.

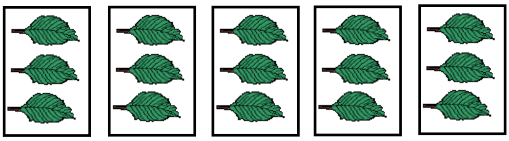

۵
گروپ × ۳

۵ × ۳ = ___

۳ کتاره، هر کتار کې ٦ توپونه.

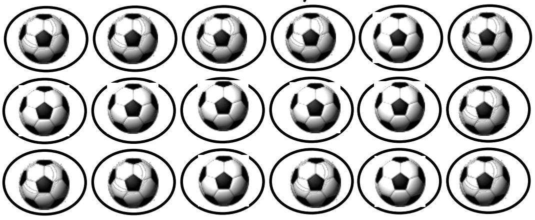

۳
گروپ × ۶

۳ × ٦ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم فعالیت:

۲ کتاره، په هر کتار کې ۸ دایرې.

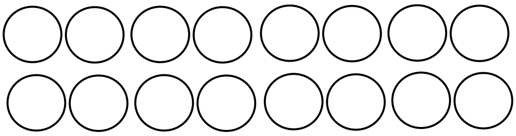

$8 \times 2 = 16$

$\begin{array}{r} 8 \\ \times\ 2 \\ \hline 16 \end{array}$

۴ گروپونه، په هر گروپ کې ۵ هگۍ

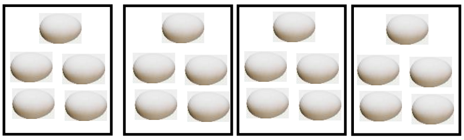

___ $\times$ ___ $=$ ___

$\begin{array}{r} \square \\ \times\ \square \\ \hline \square \end{array}$

۴ کتارونه، په هر کتار کې۴ دایرې

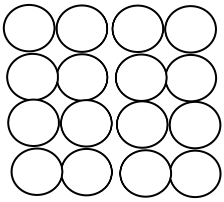

___ $\times$ ___ $=$ ___

$\begin{array}{r} \square \\ \times\ \square \\ \hline \square \end{array}$

۵کتاره، په هر کتار کې ۲ دایرې.

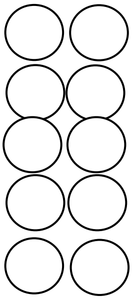

___ $\times$ ___ $=$ ___

$\begin{array}{r} \square \\ \times\ \square \\ \hline \square \end{array}$

له محیطي موادو څخه گټه واخلئ او ضرب يې کړئ.

$\begin{array}{r} 2 \\ \times\ 2 \\ \hline \end{array}$ $\quad \begin{array}{r} 5 \\ \times\ 2 \\ \hline \end{array}$ $\quad \begin{array}{r} 3 \\ \times\ 4 \\ \hline \end{array}$ $\quad \begin{array}{r} 7 \\ \times\ 2 \\ \hline \end{array}$ $\quad \begin{array}{r} 2 \\ \times\ 7 \\ \hline \end{array}$ $\quad \begin{array}{r} 4 \\ \times\ 2 \\ \hline \end{array}$ $\quad \begin{array}{r} 7 \\ \times\ 1 \\ \hline \end{array}$

کورنۍ دنده:

۴ × ۳ = ___ ، ۳ × ۳ = ___ ، ۲ × ۳ = ___

۴ × ۴ = ___ ، ۳ × ۴ = ___ ، ۲ × ۴ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ څلویښتم لوست

د شکلونو څخه په کار اخیستلو سره د ضرب ښوونه

هدف: دشیانو په کارولو سره په زده کوونکي د۲ ژبنۍ ضرب زده کړي او خپلوحافظوته به يې وسپاري.

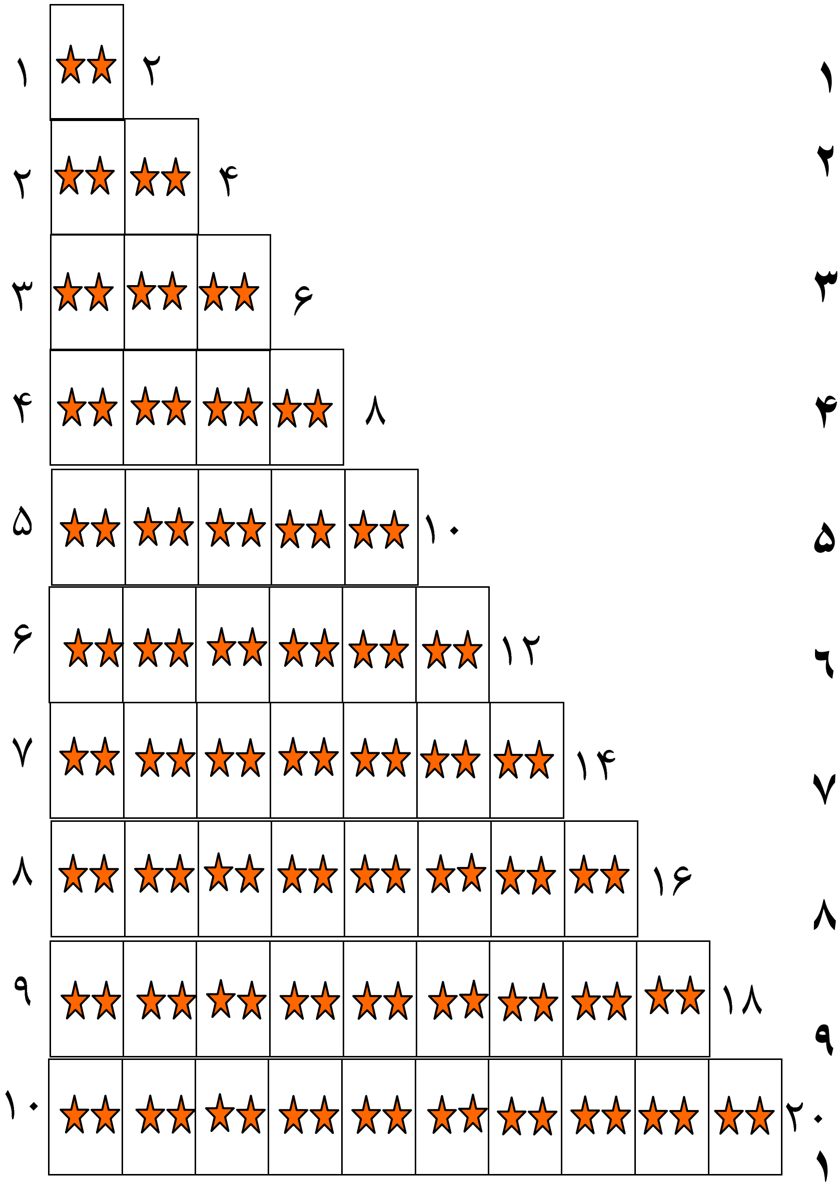

١ × ٢ = ٢

٢ × ٢ = ۴

٣ × ٢ = ٦

۴ × ٢ = ٨

۵ × ٢ = ١٠

٦ × ٢ = ١٢

٧ × ٢ = ١۴

٨ × ٢ = ١٦

٩ × ٢ = ١٨

١٠ × ٢ = ٢٠

لکه د۲ ضرب د۳ ضرب هم د شکل له مخې په لاندې توگه په لاس راوړو.

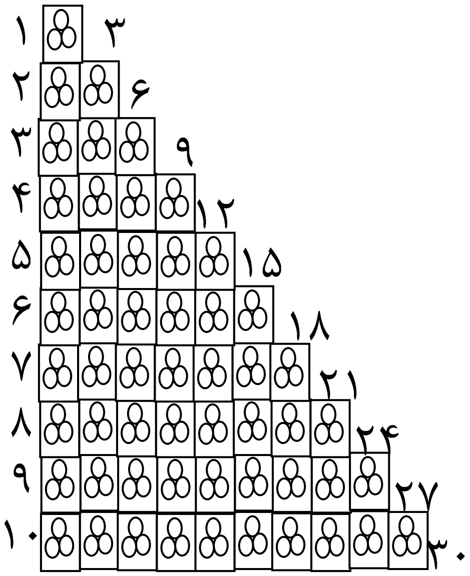

۳=۱×۳=۳

۳+۳=۲×۳=۶

۳+۳+۳=۳×۳=۹

۳+۳+۳+۳=۴×۳=۱۲

۳+۳+۳+۳+۳=۵×۳=۱۵

۳+۳+۳+۳+۳+۳=٦×۳=۱۸

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۷×۳=۲۱

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۸×۳=۲۴

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۹×۳=۲۷

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۱۰×۳=۳۰

فعالیت:

له حل شوي مثال څخه په کار اخیستلو سره لاندې تش ځایونه ډک کړئ.

۳ × [۲] = ٦

۳ × [ ] = ۹

۳ × [ ] = ۱۲

۳ × ۵ = [ ]

[ ] × ٦ = ۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۵ ضرب

۱ × ۵ = ۵

۲ × ۵ = ۱۰

۳ × ۵ = ۱۵

۴ × ۵ = ۲۰

۵ × ۵ = ۲۵

۶ × ۵ = ۳۰

۷ × ۵ = ۳۵

۸ × ۵ = ۴۰

۹ × ۵ = ۴۵

۱۰ × ۵ = ۵۰

د ۴ ضرب

۱ × ۴ = ۴

۲ × ۴ = ۸

۳ × ۴ = ۱۲

۴ × ۴ = ۱۶

۵ × ۴ = ۲۰

۶ × ۴ = ۲۴

۷ × ۴ = ۲۸

۸ × ۴ = ۳۲

۹ × ۴ = ۳۶

۱۰ × ۴ = ۴۰

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې دلاندې شکلونو له مخې ضرب بشپړ کړي.

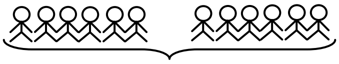

___ × ___ = ___

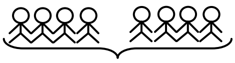

___ × ___ = ___

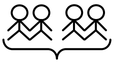

___ × ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه څلویښتم لوست

د ضرب عبارتي پوښتني

هدف: زده کوونکي به د عبارتي پوښتنو په مفهوم وپوهېږي او د رياضی افاده به يې ولیکي.

د ضرب د عملیې څخه په کار اخیستلو سره ٦ پوښتنې حل کړئ عددي جملې يې ولیکئ او د ضرب حاصل يې پیداکړئ.

١. د مرسل په بوټي کې ۳ سره ګلونه دي او هر ګل ٦ پاڼې لري، ټولې څو پاڼې لري؟

____ = ____ × ____

____ د ګل پاڼې

٢. جمیله کباب پخوي او هغې دکباب ٦ سیخونه پاخه کړي دي، د کباب هر سیخ يې ۴ ټوټې غوښه لري ټوله څو ټوټې غوښه کېږي؟

____ = ____ × ____

ټوله ____ ټوټې غوښه

۳. زیبا ۵ ګلدانۍ لري په هره ګلدانۍ کې يې دوه د ګلانو بوټي کېنول، د ګلانو ټول شمېر څو کېږي.

____ = ____ × ____

ټوله ____ بوټي

۴. يو بڼوال غواړي په هر کتار کې د ختېکیو ۴ تخمه کېنوي ۳ کتاره يې پوره کړي دي، په آخر کتار کې يې يوازې دوه تخمه کېنولي، ټول څو تخمه کېږي؟

____ = ____ × ____

ټوله ____ تخمه

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې حل کړي.

۳× ٦ = ? ٢ × ۵ = ?

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته څلوېښتم لوست

په دوه رقمي عدد کې د يوه رقمي عدد ضربول

هدف: زده کوونکي به يو رقمي عدد په دوه رقمي عدد کې ضرب کړای شي اوپه عين وخت کې د ضرب اجزاوې اود ضرب حاصل وپيژني.

لاندې مثال په نظر کې نيسو، په شکل کې ليدل کېږي چې ۱۳ کتـــار جـــوړ شوي دي او په هر کتار کې ۲ خانې تورې شوې دي چـــې د جمعـــې د دوو مساوي اجزاوو په توګه يې ليکو ۱۳ + ۱۳ = ۲۶

يا ۱۳ × ۲ = ۲۶

د ضرب حاصل   د ضرب دويم جز   د ضرب لومړی جز

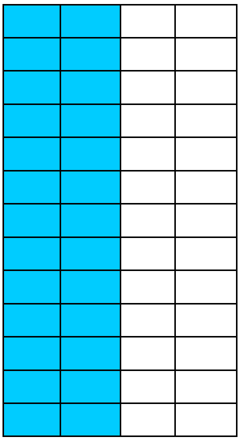

اوس غواړو پورتنی مثال د يوې ضربي افادې په توګه وليکو او ضرب يې کړو.

يويز لسيز

۱۳ ←——— دضرب لومړئ جز

× ۲ ←——— دضرب دويم جز

لومړی د۲ عدد په يويزو يعنې ۳ کې ضرب کوو چې ۶ کېـــږي او هغه د ضرب د حاصل د يويزو په ځای کې ليکو.

$$\begin{array}{r} ۱۳ \\ \times\ ۲ \\ \hline ۶ \end{array}$$

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته د۲ عدد په لسیزو یعنې ۱ کې ضرب کوو داچې ۱ د لسیزو په ځای کې شتون لري، یو لسی دی، د۲ سره د هغه د ضرب حاصل د۲ عدد نه دی، خو ۲ لسیه یعنې ۲۰ دي.

```
  ۱۳
× ۲
-----
   ۶
 ۲۰
```

چې د دې دواړو له جمع کولو وروسته د ضرب حاصل په لاس راځي.

```
  ۱۳
× ۲
-----
   ۶
+۲۰
-----
 ۲۶  دضرب حاصل
```

لومړی فعالیت: غواړو د۱۲ عدد په ۴ کې ضرب کړو.

یویز	لسیز
۲	۱

```
  ۱۲
× ۴
-----
```

لکه مخکنی مثال ۴ په یویزو کې ضرب کوو چې ۸ حاصلیږي یعنې:

```
  ۱۲
× ۴
-----
   ۸
```

اوس د ۴ عدد په لسیزوکې چې په حقیقت کې (۱) لسي دی، ضرب کوو چې د هغه د ضرب حاصل ۴ کیږي. په دې باید پوه شو چې۴، دي، خو څلور لسیه دي او هغه د لسیزو په ځای کې لیکو یعنې:

```
  ۱۲
× ۴
-----
  ۴۸
```

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاصل شوی عدد ۴۸ دی چې د ۸ یویزو او ۴ لسیزو څخه عبارت دی.

دویم فعالیت: غواړو د ۱۳ عدد د ۵ په عدد کې ضرب کړو.

یویز	لسیز
۳	۱

$$\begin{array}{r} ۱۳ \\ \times\ ۵ \\ \hline \end{array}$$

لومړی د ۵ عدد په یویزو یعنې (۳) کې ضرب کوو چې د هغو د ضرب حاصل ۱۵ کېږي، د ۱۵ د یویزو رقم یعنې ۵ د ضرب د حاصل د یویزو په ځای کې لیکو او د هغه د لسیزو رقم چې (۱) لسی دی د حاصل په توګه د ۱۳ د لسیزو د مرتبې پورته یې لیکو.

کوم وخت چې ۵ د لسیزو په مرتبه یعنې (۱) کې ضرب کړو، د حاصل شوي یادداښت سره یې جمع کوو چې د۶ عدد په لاس راځي او د ۶ عدد د ضرب د حاصل د لسیزو په مرتبه کې لیکو چې ۶۵ حاصل کېږي.

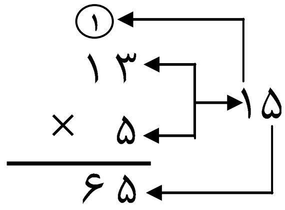

کورنۍ دنده:

د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ.

۲۵	۱۴	۱۷	۱۶	۱۸	۲۱
× ۴	× ۵	× ۳	× ۵	× ۴	× ۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه څلوېښتم لوست

د ضرب په عمليه کې د(۱) د عدد خاصيت

هدف: زده کوونکي په پوه شي چې(۱) په هر عدد کې ضرب شي د ضرب حاصل يې هم هغه عدد دی.

په تېر لوست کې مو ولوستل چې:

۲ = ۱ × ۲ يا ۲ = ۱ + ۱

۳ = ۱ × ۳ يا ۳ = ۱ + ۱ + ۱

۴ = ۱ × ۴ يا ۴ = ۱ + ۱ + ۱ + ۱

۵ = ۱ × ۵ يا ۵ = ۱ + ۱ + ۱ + ۱ +۱

دا لوست مونږ په دې پوهوي هر عدد چې په (۱) کې ضرب شي د ضرب حاصل يې په خپله هم هغه عدد کېږي يعنې:

۶ = ۱ × ۶

۷ = ۱ × ۷

۸ = ۱ × ۸

۲۵ = ۱× ۲۵

کورنۍ دنده: لاندې سوالونه په خپلو کتابچو کې حل کړئ.

۱۲ = ☐ × ۱۲ ، ۵ = ۱ × ☐

۳۵ × ۱ = ☐ ، ۱۷ × ۱ = ☐

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځوسم لوست

د ضرب په عمليه کې د (۰) صفر خاصيت

هدف: زده کوونکي به پوه شي هر عدد چې په صفر کې ضرب شي د ضرب حاصل یې صفر دی.

مورږ پوهېږو چې په یوازې توګه صفر په معنا د هیڅ دی، په هره اندازه چې د صفرونو شمېر زیات شي بیا هم هیڅ دی یعنې:

۰ = ۱ × ۰ = ۰

۰ = ۰ × ۲ یا ۰ = ۰ + ۰

۰ = ۰ × ۳ یا ۰ = ۰ + ۰ + ۰

۰ = ۰ × ۴ یا ۰ = ۰ + ۰ + ۰ + ۰

۰ = ۰ × ۵ یا ۰ = ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰

په همدې ډول:

۰ = ۰ × ۶

۰ = ۰ × ۷

۰ = ۰ × ۸

۰ = ۰ × ۹

د پورتني مثال له مخې ویلای شو هر عدد چې په صفر کې ضرب شـــي د هغه د ضرب حاصل صفر دی.

کورنۍ دنده:

۱– د جمعې افادې په ضرب باندې بدلې کړئ.

=۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰

=۰+ ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰

۲– دا افادې په جمع باندې بدلې کړئ. = ۰ × ۹

= ۰× ۱۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو پنځوسم لوست

د ګروپونو جوړول

هدف: دا لوست به زده کوونکي د ويش د عمليې لپاره چمتو کړي.

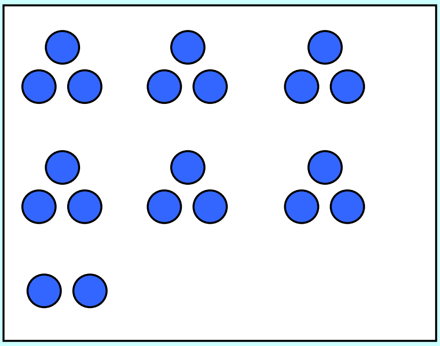

د خپل يوه ملګري سره کار وکړئ

۲۰ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

مساوي ګروپونه جوړ کړئ.

په شکل کې څو ګروپونه دي؟

څومره کوچنۍ ډبرې پاتې دي؟

لومړى فعاليت: په جوړه يي توګه کار وکړئ، هره جوړه دې ۲۰ کوچنۍ ډبرې استعمال کړي، عددونه وليکئ.

د کوچنيو ډبرو پاتې	مساوي ګروپونه	عمليه	
۰	۵	د ۴ ګروپونو جوړول	۱
		د ۵ ګروپونو جوړول	۲
		د ۲ ګروپونو جوړول	۳
		د ۸ ګروپونو جوړول	۴
		د ۳ ګروپونو جوړول	۵
		د ٦ ګروپونو جوړول	٦
		د ۱۲ ګروپونو جوړول	۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم فعالیت: ویې لیکي څو گروپونه کېږي او څو پاتې کېږي؟

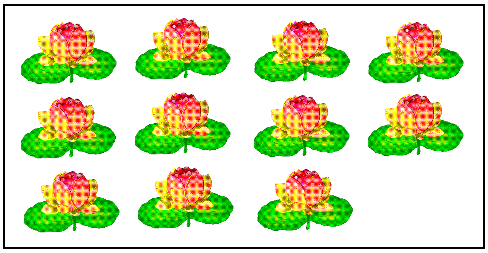

_____ گلان

د هرو ۵ گلانو په شاوخوا دایره وکاږئ.

_____ گروپونه

_____ پاتې

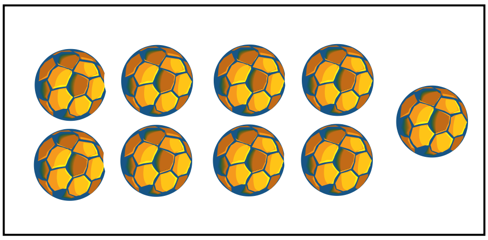

_____ توپ.

د هرو ۳ توپونو په شاوخوا دایره وکاږئ.

_____ توپونه

_____ پاتې

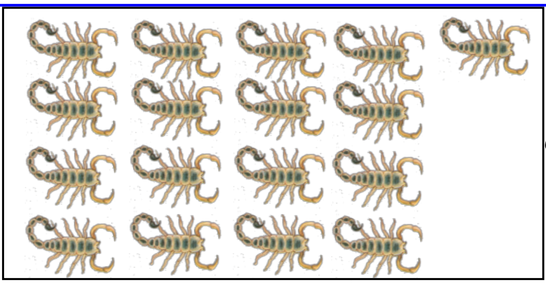

_____ خزندې.

د هرو ۴خزندو په شاوخوا دایره وکاږئ

_____ گروپونه

_____ پاتې

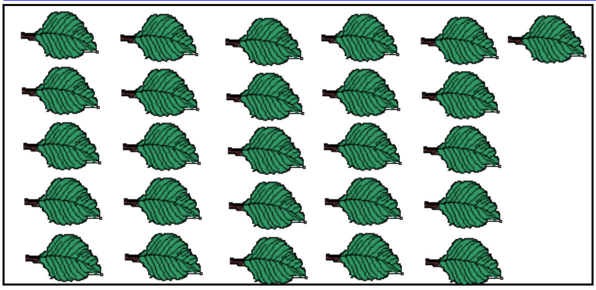

_____ پاڼې.

د هرو ٦ پاڼو په شاوخوا دایره وکاږئ.

_____ گروپونه

_____ پاتې

کورنۍ دنده: لاندې پوښتنې په خپلو کتابچو کې حل کړئ او له ځان سره یې راوړئ.

۱۷۴ + ۳۴۸	۶ × ۲	۳۲ + ۲۹	۵۶۷ − ۲۱	۲۸ − ۹
۷۱۲ − ۲۲۷	۵ × ۲	۷۲ − ۱۷	۳۶ + ۱۸	۴ × ۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه پنځوسم لوست

د مساوی گروپونو جوړول

هدف: دا لوست زده کوونکي د ویش د عملیې زده کړې ته چمتو کوي.

لومړی فعالیت:له یو ټولګیوال سره کار و کړئ.

له ۲۴ کوچنیو ډبرو څخه:

لومړۍ مرحلۀ: مساوي گروپونه جوړ کړئ

دویمه مرحلۀ: د هرگروپ لپاره یوچوکاټ رسم کړئ د هرشي یا قلم لپاره یوه نښه وټاکئ.

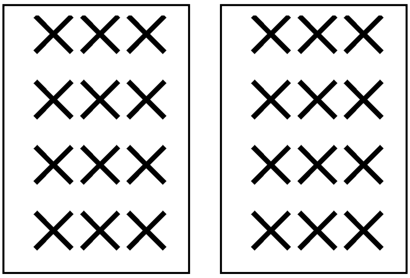

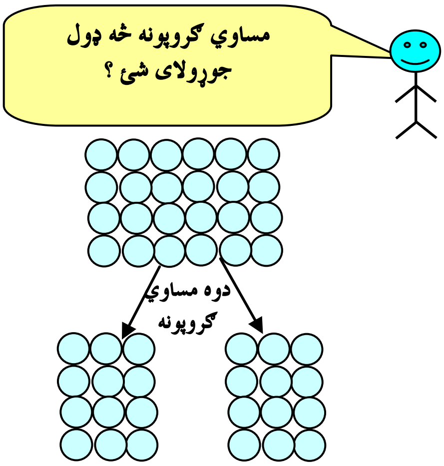

په هر گروپ کې ۱۲ دي

۲ گروپونه د۱۲ په ۲۴ کې شتون لري

دویم فعالیت: لوبې ته ادامه ورکړئ! ۲۴ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ. مساوي گروپونه جوړ کړئ. دهر گروپ لپاره یو چوکاټ رسم کړئ.

مثال:

په هر گروپ کې ۸ کوچنۍ ډبرې دي .

۳ گروپونه د ۸ ۲۴ کېږي.

الف)

په هر گروپ کې ________ دي.

________ گروپونه د ________ ۲۴ کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب)

په هر گروپ کې ______ دي.

______ گروپونه د ______ ۲۴ کېږي.

ج)

په هر گروپ کې ______ دي.

______ گروپونه د ______ ۲۴ کېږي.

دریم فعالیت: هلکان ۱۸ داني توته لري.
هغوی، توت په مساوي توگه ووېشل.
هر هلک څوداني توته په لاس راوړل؟
هر هلک ٦ داني توته په لاس راوړل.

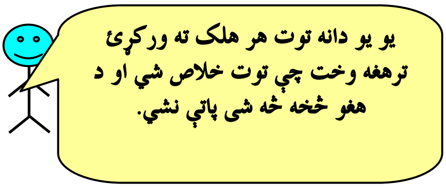

۱۲ تنه په ۳ قالینوکي گډ دي.
نوپه یوې قالیني کې به څوتنه گډ وي.

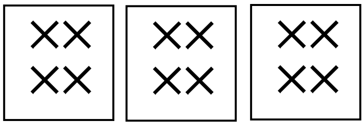

۴ تنه په هره قالیني کې

الف) ۸ هلکان په دوو مېزوکي گډ دي
په هر مېز کې څو هلکان دي؟

______ هلکان په هرمېز کې

ب) ۵ هلکان په ۱۰ پنسلونو کې گډ دي. هر هلک ته څو پنسلونه رسېږي؟
______ پنسلونه د هر هلک لپاره.

ج) ۴ هلکان په۱٦ بالونوکې گډ دي، هر هلک ته څو بالونه رسېږي؟
______ بالونه د هر هلک لپاره

کورنۍ دنده: ښوونکی ۱۲ قلمونه ٦ زده کوونکو بخش ورکړل هر زده کوونکي تــه څوقلمونه رسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې پنځوسم لوست

د وېش مفهوم

هدف: زده کوونکي به د تقسیم په مفهوم وپوهېږي او دتقسیم عملیه تر سره کړي.

د یوه شي جلا کول په څو مساوي برخو د تقسیم په نامه یـــادېږي. دا (⟌ ، ÷) دتقسیم نښې دي .

که چېرې په یوه پطنوس کې ۸ داني مڼې ولرو او هغه په دووبشقابو کـــې ووېشو په هر بشقاب کې ۴ داني مڼې راځي؟

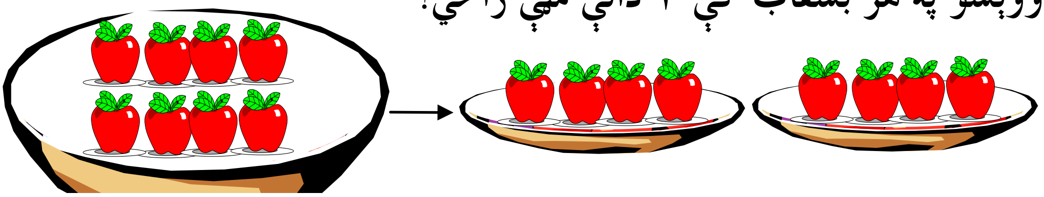

موږ په ریاضي کې د مڼو دتقسیم عملیه چې په دوو مساوي برخـــو وېشل کېږي داسي لیکو

۸ ÷ ۲ = ۴ د وېش حاصل
مقسوم مقسوم علیه

پورته افاده داسي لوستل کېږي، اته تقسیم پر دوو مساوي له څلـــورو سره په همدې ډول په لاندې چوکاټ کې ۱۲ داني ناکه شته دي. که چېرې هغه په ۳ مساوي برخو جلا کړو په هر کوچني چوکاټ کې ۴ داني ناکه حاصلېږي؟

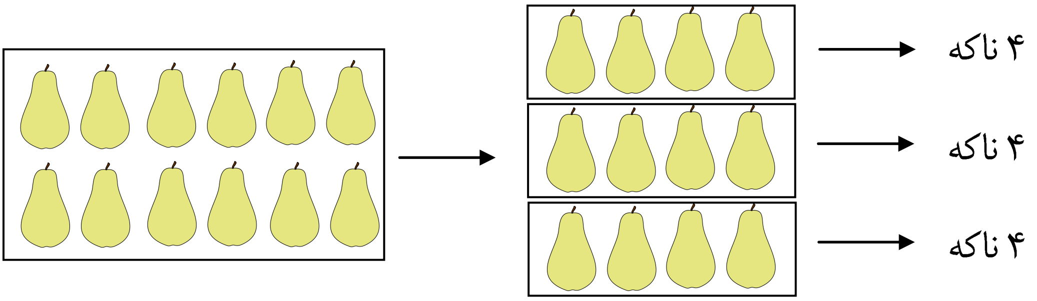

په ریاضي کې د۱۲ ناکو دتقسیم عملیه، چې په دریومساوي برخو وېشـــل کېـــږي داسي لیکو:

۱۲ ÷ ۳ = ۴
مقسوم مقسوم علیه دویش حاصل

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فعالیت:

۵ هلکان په ۱۵ مریوکې ګډ دي. هر هلک څومرۍ په لاس راوړي؟

لومړۍ مرحلۀ: ۵ ګروپونه وښایاست.

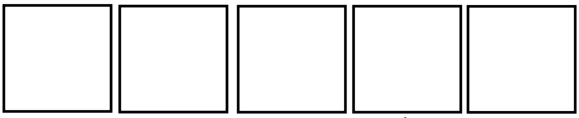

دوهمه مرحلۀ: یوه، یوه مرۍ وهر ګروپ ته ورکړئ.

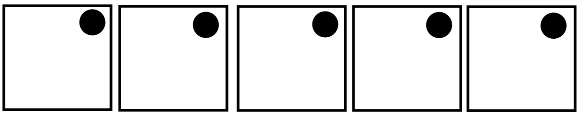

دریمه مرحلۀ: تر هغه پورې دوام ورکړئ، ترڅو چې مرۍ خلاصې شي.

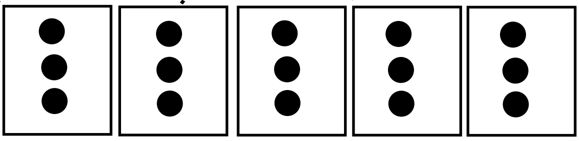

۱۵ تقسیم پر ۵ مساوي له ۳ سره ۱۵ ÷ ۵ = ۳

۱۵ مرۍ چې په ۵ ګروپونو تقسیم شي هر ګروپ ته ۳ مرۍ رسیږي.

دویم فعالیت: په جوړه یې توګه کار وکړئ. دمساوي ګروپونو د جوړولو لپاره کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ. عبارتي پوښتنې ولیکئ او حل یې کړئ.

دوه هلکان په ۱۰ بالونوکې ګډ دي، وهر هلک ته څو بالونونه رسیږي.

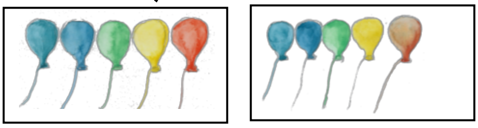

۱۰ ÷ ۲ = ۵

۱۶ مرۍ د غاړې په ۲ امیلو باندې وویشئ

----- ÷ ----- = ------

۹ دانې دګېلاس میوه په ۳بشقابونو کې په مساوي ډول کېږدئ.

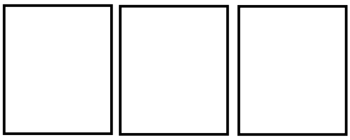

---- ÷ ------ = -----

۱۲چوغکې د ونې په ۲ ښاخو باندې وویشئ هر ښاخ به څو چوغکې ولري؟

-----÷ ------ = -----

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸ ګوډي پرانه د۲ هلکانو تر منځ ګډ دي، هريوه ته څو ګوډي پرانه رسېږي؟

---- ÷ ------- = ------

۳ هلکان په ۱۵ موټرګيوکې ګډ دي، هر هلک ته څو موټرګيه رسېږي.

--- ÷ ------- = ------

۲۰ قلمه تباشير په ۴ چوکاټونوکې په مساوي ډول ووېشئ

-----÷ ------- = ----

۵ کڅوړې ۲۵ مرۍ لري هره کڅوړه به څو مرۍ ولري؟

----- ÷ ------- = ------

۱۲هلکان په۳ زانګوګانوکې لوبې کوي په هره زانګوکې څوهلکان لوبې کوي؟ څومرغۍ

-----÷ ----- = -----

۹ مرغۍ په ۳ ښاخونوکې په مساوي ډول ناستې دي، نو په هر ښاخ کې څو مرغۍ ناستې دي؟

----- ÷ ------- = ------

کورنۍ دنده:

۱- ادريس ۱۸ بوتله اوبه لري، که چېرې خپل هر ټوليګوال ته ۲ بوتله اوبه ورکړئ. د ادريس د ټوليګوالو شمېر معلوم کړئ؟

د ادريس ټوليګوال ------ = ------- ÷ -----

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- حيدر ۱۴ منې لري، که چيرې هغه ۷ منې هر ورو ته ورکړي، د ورونو شمير به يې څو وي.

فعاليت: د پوښتنود صحيح حل په شاوخوا باندې دايره وکاږئ.

په يوه ډګر کې ٦ خيمې دي چې د هرې خېمې په دننه کې۳ هلکان دي.

هلته ټوله څو هلکان دي؟

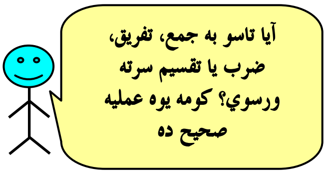

٦ − ۳ = ۳   ٦ × ۳ = ۱۸   ٦ ÷ ۳ = ۲

---

۲ هلکان په لوبغالي کې قدم وهي.

۳ هلکان نور له هغو سره يوځای کېږي.

اوس څو هلکان قدم وهي؟

۲ + ۳ = ۵   ۳ − ۲ = ۱   ۲ × ۳ = ٦

---

۵ هلکان کبان نيسي.

اوهر هلک ۳ کبان ونيول

هلکانو ټول څو کبان نېولي دي؟

۱۵ ÷ ۳ = ۵   ۵ − ۳ = ۲   ۵ × ۳ = ۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

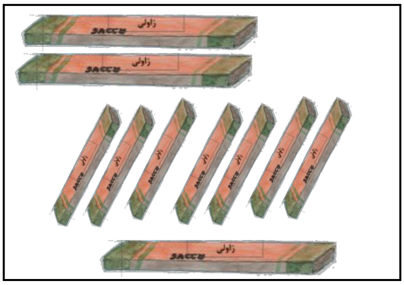

۵ هلکان ۱۰ دانې ژاولې په مساوي ډول ویشي.
هر هلک ته څو دانې ژاولې رسېږي؟

۱۰ + ۵ = ۱۵   ۱۰ ÷ ۵ = ۲   ۲ × ۵ = ۱۰

---

۸ هلکان د اور په شاوخوا باندې ناست دي. ۲ هلکان له هغوی څخه کورته ځي.
اوس څو هلکان د اور پر شاوخوا ناست دي؟

۸ + ۲ = ۱۰   ۸ ÷ ۲ = ۴   ۸ − ۲ = ٦

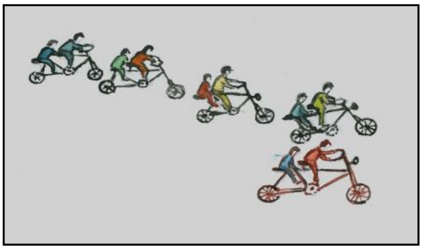

۱۰ هلکان غواړي چې په یوه سفر کې له ۵ بایسکلونوڅخه په مساوي توګه کار واخلي، په یوه بایسکل کې څو هلکان شریک کېږي؟

۱۰ ÷ ۵ = ۲   ۱۰ + ۵ = ۱۵   ۱۰ − ۵ = ۵

کورنۍ دنده: لاندې سوالونه حل کړئ

۴ × ۲ =   ۱۵ ÷ ۲ =

۱۲ ÷ ۲ =   ۱۸ ÷ ۳ =

۱۷ − ۹ =   ۱۳ × ۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ضرب او تقسیم مشق او تمرین

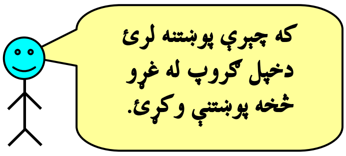

یوځای کار وکړئ او تمرینونه حل کړئ.

ویې لیکئ څومره؟

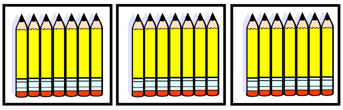

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

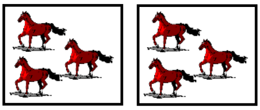

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

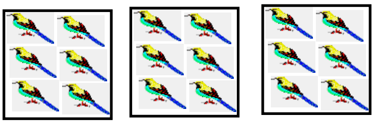

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

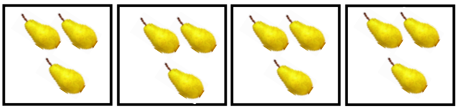

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

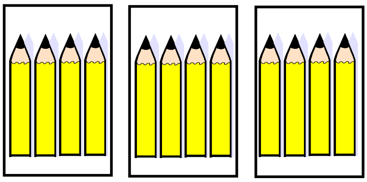

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وړکړی شوي ضرب له نظره کوچنۍ مربع ګانې رنګه کـــړئ او د ضـــرب حاصل يې ووايئ.

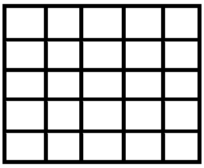
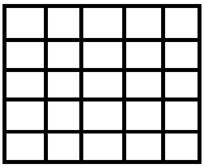
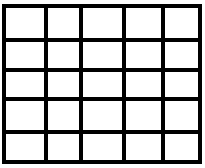
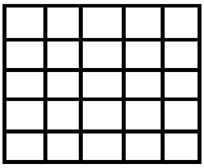

۴× ۲ = ___ ‏‏ ۲ ×۴ = ___ ‏‏ ۵× ۳ = ___ ‏‏ ۳ ×۵ = ___

ضرب يې کړئ.

۴۳	۲۵	۳۴	۲۳	۱۶	۱۷
× ۲	× ۴	× ۲	× ۳	× ۲	× ۲

په ګروپي ډول کار وکړئ، ۱۲ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ، افاده جوړه کړئ بيايې جمع او تقسيم کړئ.

په هر ګروپ کې ____ کوچنۍ ډبرې دي.

او ____ ګروپونه د ____ په ۱۲ کې شته

په هر ګروپ کې ____ کوچنۍ ډبرې دي.

____ ګروپونه د ____ په ۱۲ کې دي.

دکوچنيو ډبرو څخه مساوي ګروپونه جوړ کړئ، رسم يې کړئ.

کورنۍ دنده:

۱ – ۱۶چوغکې په ۲ښاخو باندې ناستې دي. په هرښاخ باندې څوچوغکې شتون لري

___ ÷ ___ = ___

۲– ۴ کځوړې ۱۶ مرۍ لري. هره کځوړه څو مرۍ لري؟

___ ÷ ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور پنځوسم لوست

د ضرب او تقسیم تر منځ اړیکې

هدف: زده کوونکي به پوه شي که چېرې مقسوم په مقسوم علیه باندې تقسیم شي دتقسیم حاصل لاس ته راځي اوکه چېرې مقسوم علیه دتقسیم له حاصل سره ضرب شي مقسوم لاس ته راځي او دا دتقسیم اوضرب ترمنځ یوه رابطه ده.

لاندې شکل څلور بشقابه منې دي چې په هربشقاب کې دوه، دوه داني منې دي.

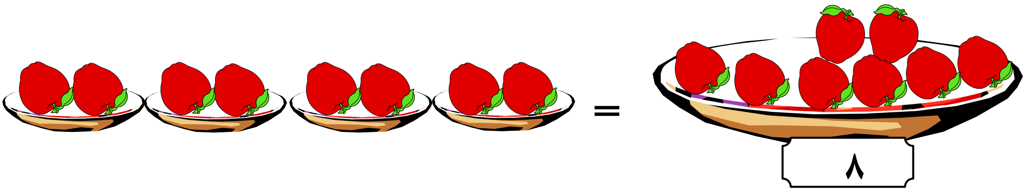

د ټولو منو شمېر   ٨   =   ٢   ×   ٤   دي.

اوس که چېرې ٨ داني منې په ٤ بشقابوکې وویشو په هر بشقاب کې ٢ دانـــې منې راځي یعنې:

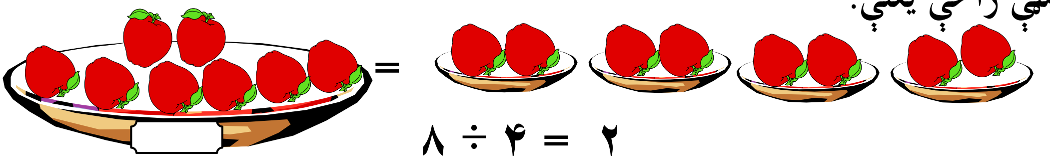

٨ ÷ ٤ = ٢

په همدې ډول که چېرې ٨ داني منې په ٢ بشقابوکې وویشو.

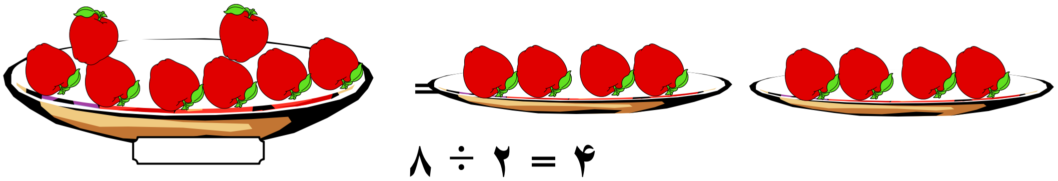

٨ ÷ ٢ = ٤

٤ × ٢ = ٨

لیدل کېږي چې په هربشقاب کې ٤ داني منې دي، نو ویلای شو. که چېرې مقسوم په مقسوم علیه باندې وویشل شي د ویش حاصل په لاس راځي او که چېرې مقسوم علیه د ویش له حاصل سره ضرب شي مقسوم په لاس راځي.

مثال: ٦ ÷ ٣ = ٢   ٦ ÷ ٢ = ٣   ٣× ٢ = ٦

کورنۍ دنده: زده کوونکي د ې لاندې سوالونه حل کړي د هغوی ترمنځ رابطه دې پیدا کړي.

٤ × ٦ = ?،   ٢٤ ÷ ٦ = ?،   ٢٤ ÷ ٤ = ?

٥ × ٤ = ?،   ٢٠ ÷ ٤ = ?،   ٢٠ ÷ ٥ = ?

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه پنځوسم لوست

د یوه عدد وېشل په خپل عدد باندې

هدف: زده کوونکي به د دې لوست له زده کړې وروسته پوه شي که چېرې یو عدد په خپل ځان ووېشل شي پایله یې (۱)ده.

په یوه بشقاب کې ۳ داني مڼې دي، فرهاد هغه پـــه ۳ کوچنیــــو بشـــقابونو کې وېشي لیدل کېږي چې په هر بشقاب کې یوه دانه مڼه راځي.

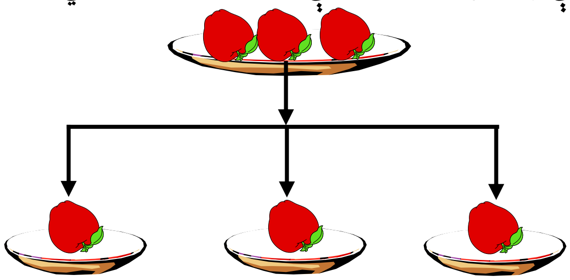

پورتنۍ وېشنه په ریاضي کې داسې لیکل کېږي.

۳ | ۳
۳− | ۱
۰

۳ ÷ ۳ = ۱ یا

نو ویلای شو هر عدد چې په خپل ځان ووېشل شي د هغــه حاصـــل (خـــارج قسمت) یو دی، نو لیکلای شو چې:

۴ ÷ ۴ = ۱   ۱ ÷ ۱ = ۱

۵ ÷ ۵ = ۱   ۲ ÷ ۲ = ۱

۳ ÷ ۳ = ۱

تمرین: لاندې پوښتنې حل کړئ.

۸ ÷ ۸ = ?   ٦ ÷ ٦ = ?   ۹ ÷ ۹ = ?   ۷ ÷ ۷ = ?

کورنۍ دنده: زده کوونکي د ې لاندې سوالونه حل کړي له ځان سره دې راوړي.?

۲۸ ÷ ۲۸ =?   ۱۴ ÷ ۱۴ = ?   ۱۰ ÷ ۱۰ = ?   ۳۲ ÷ ۳۲ = ?

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ پنځوسم لوست

د یوه عدد وېشل په (۱) باندې

هدف: زده کوونکي به پوه شي هر عدد چې په (۱) باندې وویشل شي نتیجه يې په خپله هم هغه عدد ده.

گرانو زده کوونکو! تاسو هر یو خپل ټولگیوال ته ۲ ټوکه کتابچې ورکړئ او ووایاست چې ستاسو د هر یوه ټولیگوال په لاس کې څو ټوکه کتابچې دي. حتمي ستاسو ځواب (۲) دی چې په حقیقت کې د یوه عدد وېشل په (۱) ده. د دې عمل ریاضي شکل يې داسې لیکو.

۲ | ۱
−۲ | ۲
۰

یا $۲ ÷ ۱ = ۲$

په همدې ډول که چېرې شریف خپل ۳ دانې قلمونه خپلې یوې خور نازي ته ور وبخښي، ویلای شئ چې نازي به څو قلمونه ولري؟ ددې پوښتنې په ځواب تاسو ټول پوهېږئ چې نازي ۳ قلمونه لري چې دا عمل هم د یوه عدد وېشل په (۱) باندې دی. د دې تقسیم د ریاضي شکل داسې دی. $۳ ÷ ۱ = ۳$

له دې مثالونو څخه پوهېدای شو هر عدد چې په (۱) باندې ووېشل شي، د وېش حاصل يې په خپله هم هغه عدد دی.

نو لیکلای شو چې:

$۲ ÷ ۱ = ۲$

$۳ ÷ ۱ = ۳$

$۴ ÷ ۱ = ۴$

$۵ ÷ ۱ = ۵$

تمرین: لاندې پوښتنو ته شفاهي ځوابونه ووایاست.

$۸ ÷ ۱ = ?$ $٦ ÷ ۱ = ?$

$۹ ÷ ۱ = ?$ $۷ ÷ ۱ = ?$

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې لاندې سوالونه حل کړي له ځان سره دې راوړي.

$۴ ÷ ۱ = ?$ $۸ ÷ ۱ = ?$ $۹ ÷ ۱ = ?$ $۲ ÷ ۱ = ?$

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم فصل
د اندازه کولو واحدونه

اووه پنځوسم لوست

غیر معیاري واحدونه

هدف: زده کوونکي به په دې پوه شي چې په پخوا وختوکې د شیانو اوږدوالی په څه شي اندازه کېده او هغوی د اوږدوالي معیاري واحد دپېژندلو لپاره چمتو کړئ.

فعالیت: په خپل ټولګي کې د اندازې نیولو لپاره یو شی وټاکئ د هغه جګوالی او یـــا اوږدوالـــي اندازه کړئ.

د اندازې نیولو یو واحد وټاکئ.

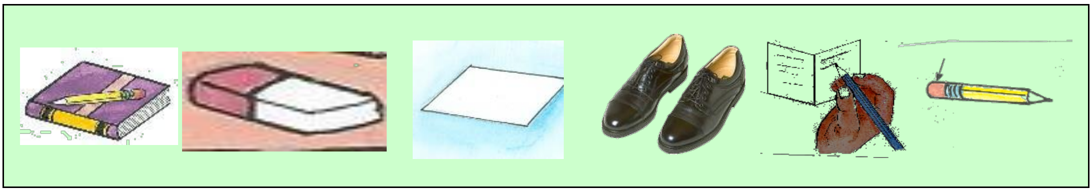

عیني شی په یوه بل واحد سره اندازه کړئ ا و چارټ بشپړ کړئ.

	زه څه شي اندازه کوم؟	داندازه کولو واحد	اندازه نیول
۱	ور	دزده کوونکي لوېشت	کابو ۲۰ لوېشتي
۲	___________	___________	کابو ___________
۳	___________	___________	کابو ___________

کورنۍ دنده: د خپل ورور او خور قدونه د لوېشت او پنسل په واسطه انـــدازه کړئ، او ووایاست چې هر یو څومره قد لري؟ څو لوېشتي یا څو پنسلونه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته پنځوسم لوست

معیاري واحدونه (متر، سانتي متر او ملي متر)

هدف: زده کوونکي به دمعیاري واحدونو په ګټي اوپه ورځني ژوند کې دهغو داستعمالولو په طريقه پوه شي.

متر: د شیانو اوږدوالی په متر سره اندازه کېږي چې یومنل شوې معیاري اندازه ده. مثلاً د ټوکر اوږدوالی، د درې اوږدوالی، ستاسو د ټولګي اوږدوالی... په متر سره اندازه کېږي. لاندې شکل د یوه متر نمونه ده. یو متر په سلو مساوي برخو ویشل شوی دی او د هغه هرې برخې ته سانتي متر وايي یعنې:

۱۰۰ سانتي متر = ۱ متر

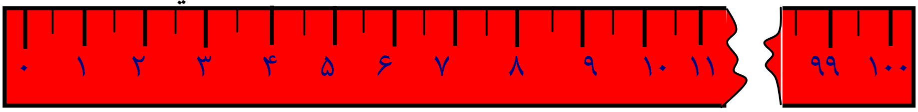

خط کش: کوچنی اولنډ اوږدوالی د خطکش په واسطه اندازه کېږي. تاسو کولای شئ د خپل کتاب اوږدوالی او بر د خط کش په واسطه اندازه کړئ. په همدې ډول کولای شئ د خپل قلم اوږدوالی دخطکش په واسطه اندازه کړئ چې څو سانتي متره کېږي.

دا یو خط کش دی او ۱۰ سانتي متره اوږدوالی لري.

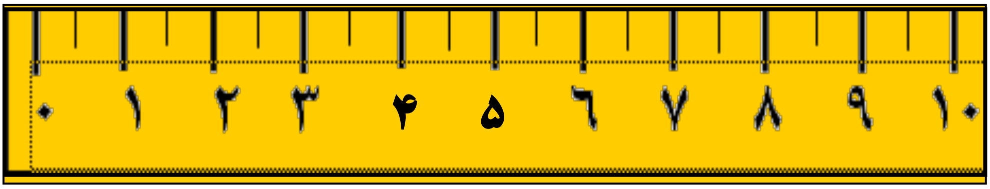

د خپلې لوښتې اندازه د خطکش په واسطه معلومه کړئ او ووایاست چې څو سانتي متره دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه له یو متر څخه اوږد یم.

۱ متر ۱۰ دیسي متره کېږي.

۱ متر ۱۰۰ سانتي متره کېږي.

۱ متر ۱۰۰۰ ملي متره کېږي.

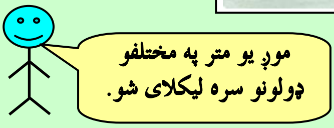

د خپل یوه ملګري سره یوځای کار وکړئ.

اوږدوالي په سانتي متره، اومتر سره تخمین او وروسته یې اندازه کړئ ______

	د لاندې شیانو اندازه اخیستل	تخمیني	اندازه نیول
۱	له سر څخه د پښو ترګوتو پورې	کابو ______ متره	______ متره
۲	ستاسو د مېزجګوالی	کابو ______ متره	______ متره
۳	د ټولګي اوږدوالی	کابو ______ متره	______ متره
۴	د ټولګي د بر واټن	کابو ______ متره	______ متره
۵	د ټولګي د څلورو خواو اندازه	کابو ______ متره	______ متره
۶	ستاسو د څوکۍ اوږدوالی	کابو ______ متره	______ متره
۷	ستاسو د ټولګي د ور لوړوالی	کابو ______ متره	______ متره

کورنۍ دنده:

د خیاطي یو متر واخلئ دهغه پواسطه د خپل کور پنځه شیان انـــدازه کـــړئ او ۵ خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه پنځوسم لوست
د خط کش په واسطه د ټوټه خطونو د اوږدوالي اندازه کول

هدف:زده کوونکي دلوست په پای کې وکړای شي خپل قطعه خط د خط کش پواسطه اندازه کړي.

ګرانو زده کوونکو! تاسو په تېرو لوستونوکې د خط کش له نامه سره بلـــد شوي یاست او پوهېږئ چې د لنډ اوږدوالي د اندازه کولو لپاره په کار وړل کېږي، مثلاً که چېرې وغواړو د یوه پنسل اوږدوالی اندازه کړو، د خـــط کش د صفر ټکی (نقطه) د پنسل په یوه سر باندې ږدو، وینو چې د قلم بل سر د خط کش له کومې درجې سره مطابقت کوي، څرنګه چې د پنسل بل سر د ۱۰ له عدد سره مطابقت کوي، نو وایو چې د پنسل قلم اوږدالي یـــا اندازه ۱۰ سانتي متره دی.

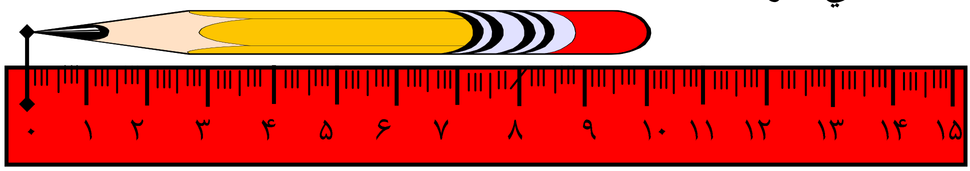

په همدې ډول دا ——————● یوټوټه خط دی. د دې ټوټه خط اندازه یا اوږدوالی څرنګه چې د پنسل اوږدوالی مو معلوم کړی، په هم هغه ډول یې اندازه کوو لیدل کېږي چې دنوموړي ټوټه خط اوږدوالی ۵ سانتي متره یا ۵۰ ملي متره دی.

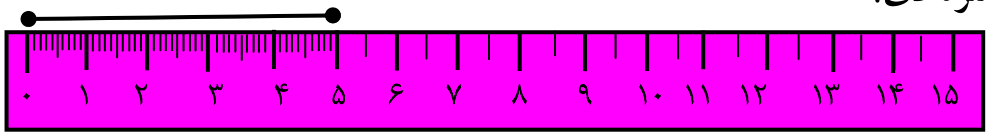

که چېرې وغواړو چې یو خط د ۴۰ ملي مترو په اوږدالي رسم کړو د دې ټوټه خط اوږدوالي په څو سانتي مترو سره دخط کش په مخ په نښه کوو.

د خپل یوه ملګري سره یوځای کار وکړئ، یو خط کش اســـتعمال کـــړئ او پوښتنو ته ځوابونه ووایاست.

۱ــ یو سانتي متر څو ملي متره کېږي؟

یو سانتي متر ______ ملي متره کېږي.

۲ــ ۲ سانتي متره څو ملي متره کېږي؟

۲ سانتي متره ______ ملي متره کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. ۳ سانتي متره څو ملي متره کېږي؟
۳سانتي متره ______ ملي متره کېږي.

۴. ۴۰ ملي متره څو سانتي متره کېږي؟
۴۰ ملي متره ______ سانتي متره کېږي.

۵. ۱۵ ملي متره څو سانتي متره کېږي؟
۱۵ ملي متره ______ سانتي متره او________ ملي متره کېږي.

تمرين

لاندې ټوټه خطونه د خط کش په واسطه اندازه کړئ او ووایاست چې هر یو یې څو سانتي متره او څو ملي متره دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم فصل (هندسه)

شپيتم لوست

د هندسي شکلونو پېژندنه

هدف: زده کوونکي دې هندسي شکلونه وپيژني او نومونه يې وويلای شي.

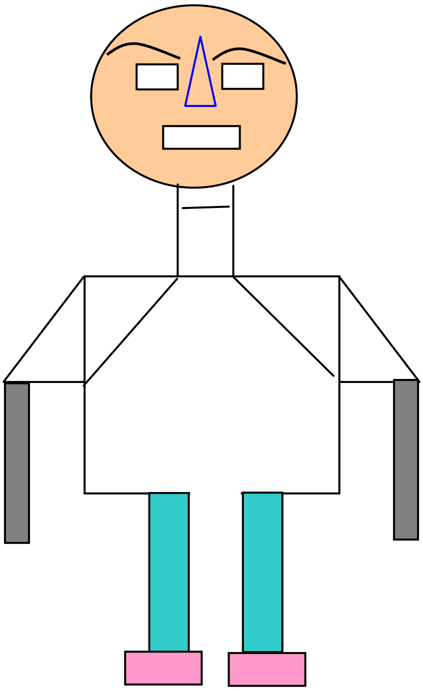

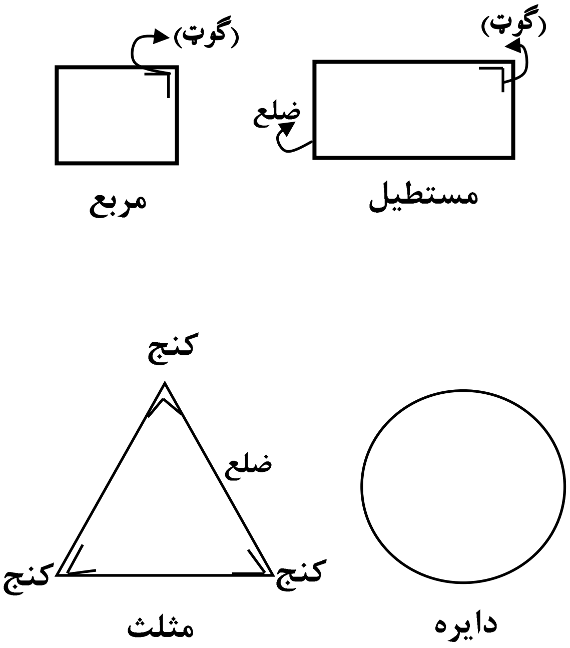

فعاليت:

۱– د(سره کړۍ) په شکل کې مستطيل، مربع، دايره او مثلث وښاياست.

۲– په پورتنيو شکلونو کې څومستطيلونه، څو مربع ګانې، څـــو دايـــري او څو مثلثونه ليداي شئ؟

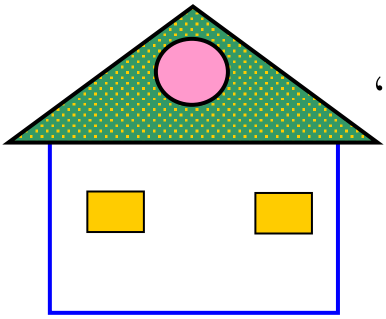

۳– په مخامخ شکل کې څو مثلثونه، څو مربع ګانې، څو دايري او څو مستطيلونه دي؟ وېښاياست؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- شکلونوته مخامخ نومونه شته دي، تاسو يې خپلو کتابچو ته نقل کــړئ.
د يوه تير په واسطه شکل د اړوند نامه سره ونښلوئ، ګوټونه (کنج) او
ضلعې يې وښاياست.

مثلث

مربع

مستطيل

دايره

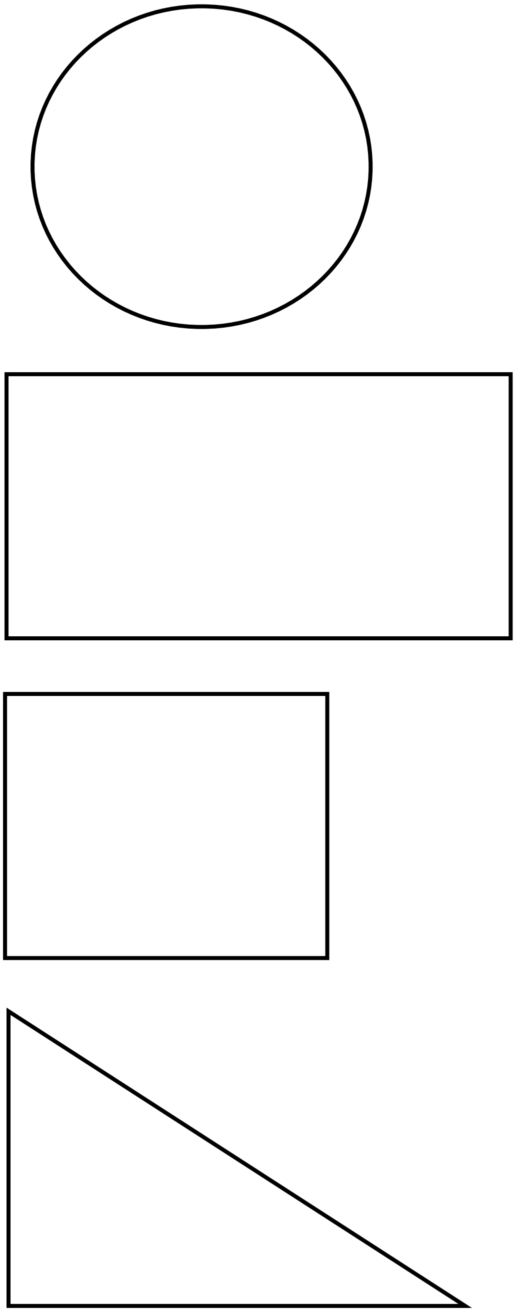

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – په لاندې هندسي شکلونو کې د مربع ګانو، مستطيلونو، دايـــرو او مثلث شمېر پيداکړئ.

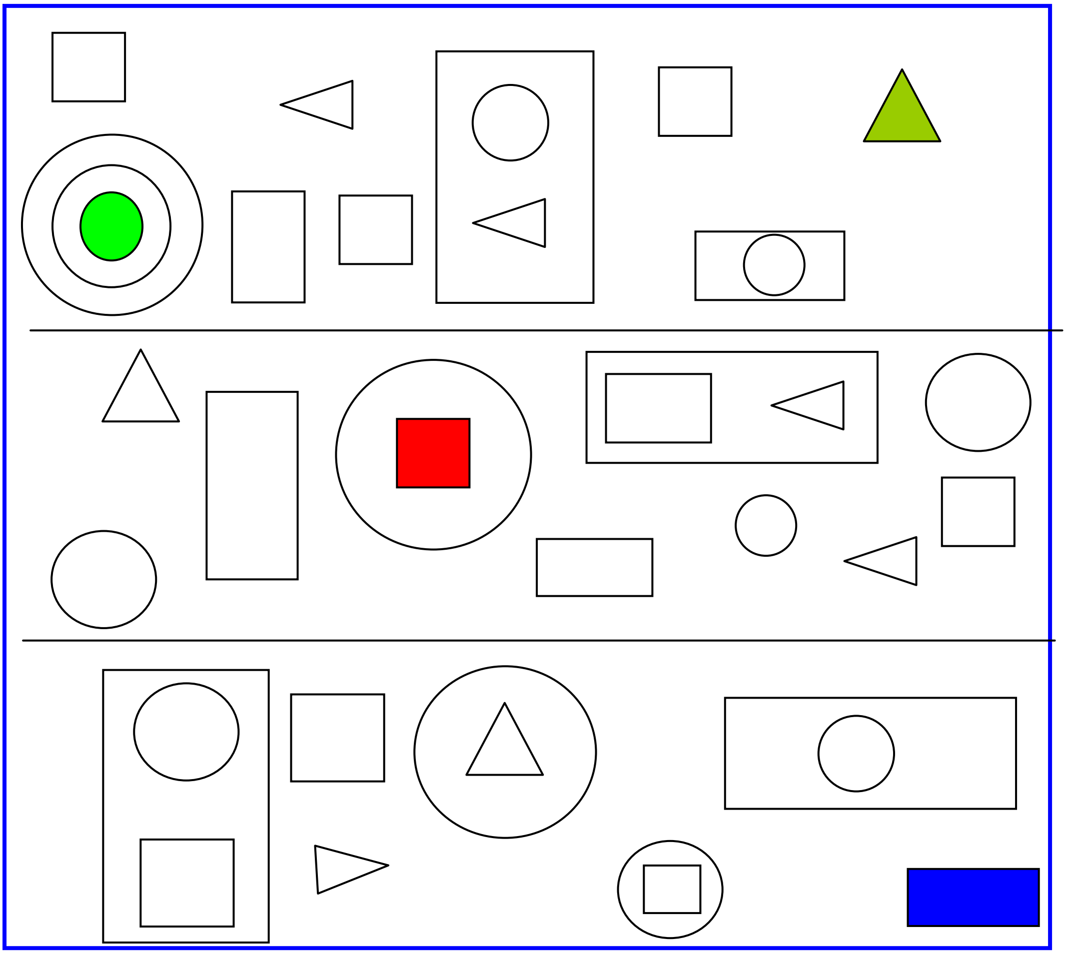

کورنۍ دنده:

د خپل کور په چاپېريال (محيط) کې کوم شيان دايروي شکل، کوم شـــيان مثلث شکل، کوم شيان مستطيل شکل او کوم شيان مربع شکل وينئ د هغو نومونه واخلئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو شپیتم لوست

محیط

هدف: زده کوونکي د خط کش په کارونې سره د هندسي شکلونو محیط پیدا کړئ.

د یوه شکل ګرد چاپیرواټن دهماهغه شکل دمحیط په نامه یادیږي.

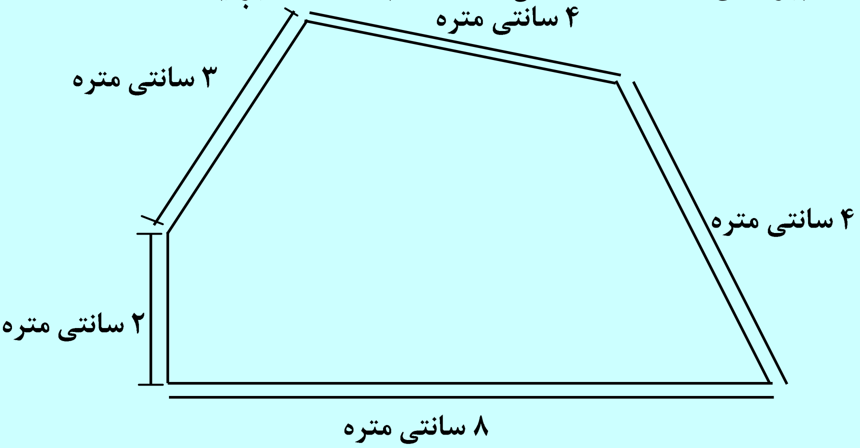

۲۱ سانتي متره = ۲ + ۳ + ۴ + ۴ + ۸

محیط = ۲۱ سانتي متره

وار ونیسئ دخنډو د اوږدوالي اندازه جمع کړئ، ترڅو محیط پیداکړئ.

۱.

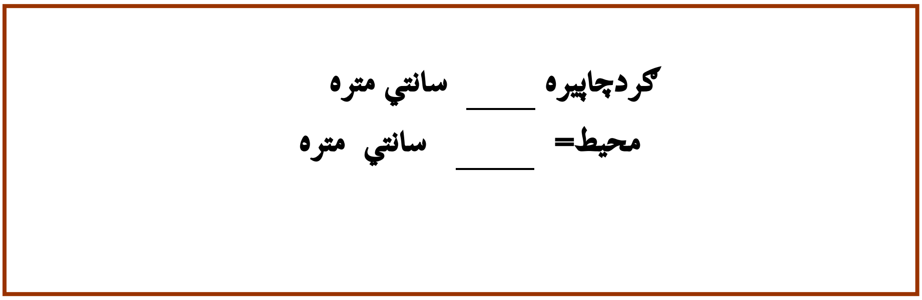

۲.

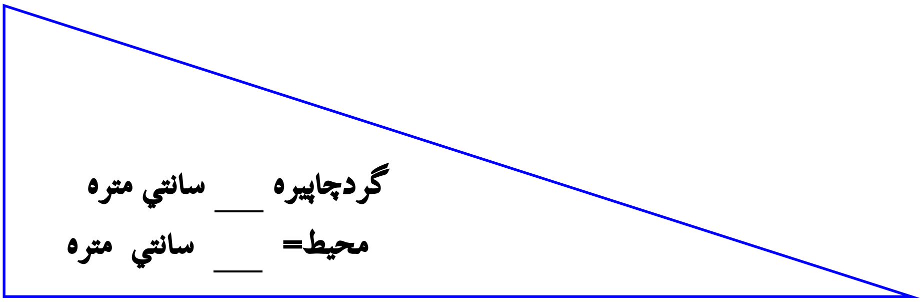

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.

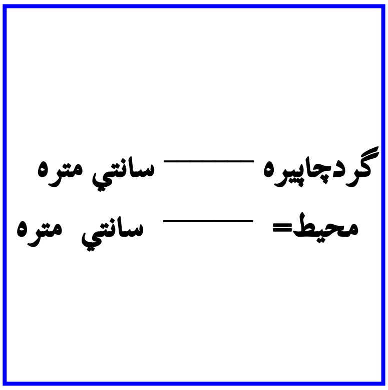

۴.

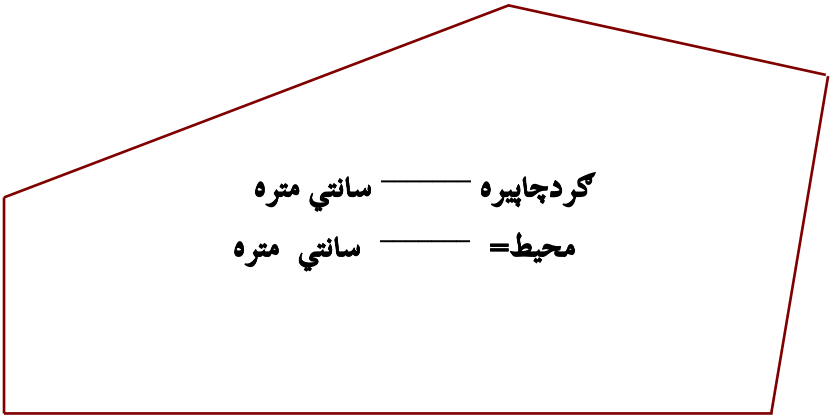

۵ . په خپله خوښه یو شکل رسم کړئ، وروسته یې محیط په سانتي متر ســـره اندازه کړئ.

کورنۍ دنده: په کورکې دوه شکله پیداکړئ اودهغو محیط انـــدازه کـــړئ او خپلې نتیجې په ټولگي کې وواياست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم فصل
په عملي توګه د کسر پېژندل

دوه شپېتم لوست

په هندسي شکلونوکې کسر

هدف: زده کوونکي به په هندسي شکلونو کې کسرونه وپېژني.

مساوي او نامساوي برخې

برخې په عيني اندازه نه دي.

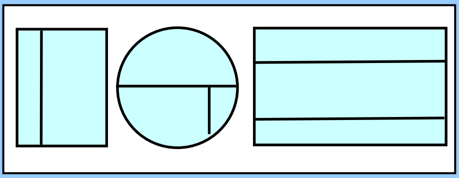

دا مساوي برخې نه دي.

برخې په عيني اندازه دي.

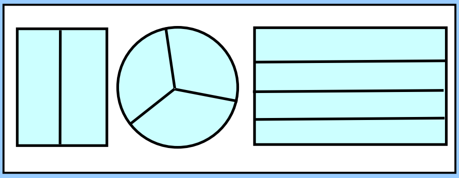

دا مساوي برخې دي.

لومړی فعاليت: لاندې هر يو شکل په څو برخو وېشل شوی دی، کوم شکلونه په مساوي برخــو او کوم شکلونه په نامساوي برخو وېشل شوی دی. لست يې کړئ له مثال څخه کار واخلئ.

برخې ۲

نا مساوي

مساوي (circled)

۱شکل

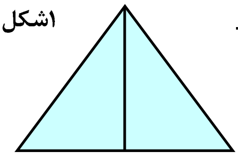

برخې ۳

مساوي

نا مساوي (circled)

۲شکل

برخې ___

مساوي

نا مساوي

۳شکل

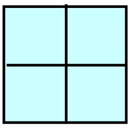

برخې ___

مساوي

نا مساوي

۴شکل

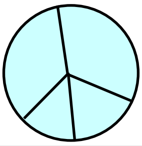

برخې ___

مساوي

نا مساوي

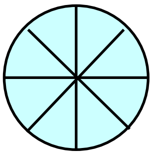

۵شکل

برخې ___

مساوي

نا مساوي

۶شکل

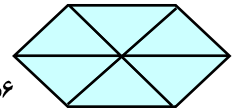

برخې ___

مساوي

نا مساوي

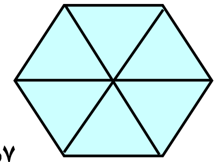

۷شکل

برخې ___

مساوي

نامساوي

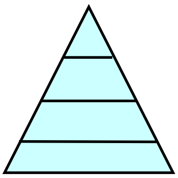

۸شکل

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم فعالیت: مساوي برخې رسم کړئ او هره برخه په مختلف رنګ سره رنګ کړئ.

۹.

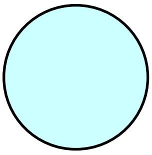

۴ مساوي برخې

۱۰.

۳ مساوي برخې

٦ مساوي برخې

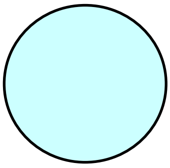

۸ مساوي برخې

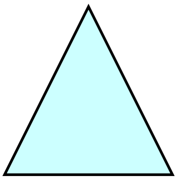

۲مساوي برخې

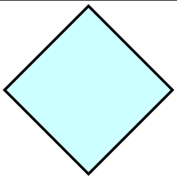

۲ مساوي برخې

کورنۍ دنده: غوښتنه يې شوې ده، مثالونه په درسې مساوي برخو چې وويشئ.

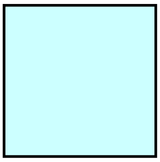

۴ مثلث جوړ کړئ.

۴ مستطیلونه جوړ کړئ.

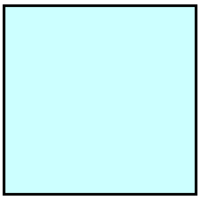

۴ مربع ګانې جوړې کړئ.
چې مربع نه وي.

دا یوه منه ده

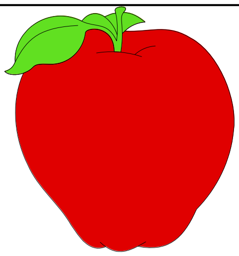

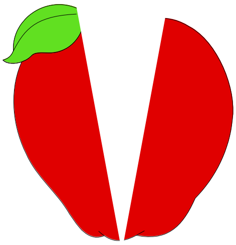

د منې نیمایي

د منې نیمایي

دا منه په دوو مساوي برخو وېشل شوې ده
هره برخه د منې يوه، دويم برخه جوړه وي
اوهرې برخې ته يو دويم $\frac{1}{2}$ وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا یو مثلث دی.

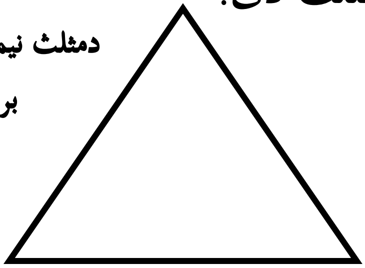

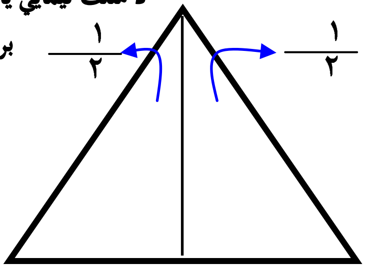

دایوه مربع ده

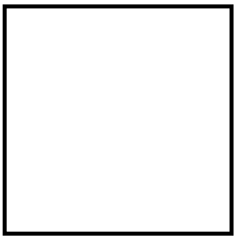

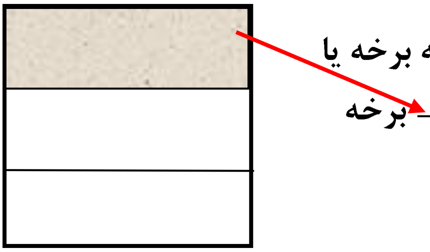

دامربع په دري مساوي برخووېشل شوې ده.
هره برخه دټولې مربع دريمه برخه جوړه وي.

دا یو مستطيل ده.

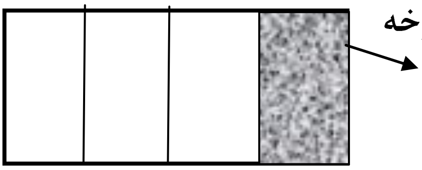

دامستطيل دی. په څلورو مساوي برخو وېشل شوی دی، هره برخه د مستطيل څلورمه برخه جوړه وي.

دا يوه دايره ده

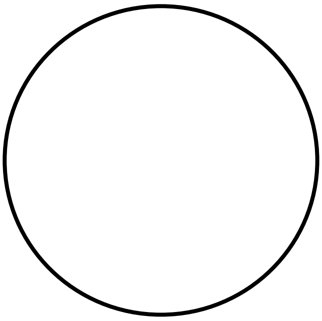

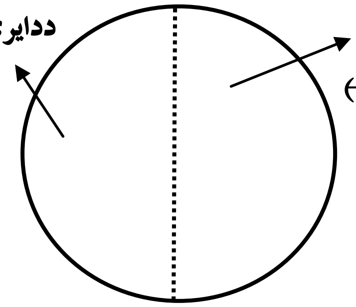

دا يوه دايره ده اوپه دوو مساوي برخو وېشل شوې ده، هر يوه د دې دوو برخو څخه يوه دويمه برخه د دايرې بلل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درى شپیتم لوست

د یوه کسري برخي ښوونه

هدف: زده کوونکي به پوه شي چې یو شی په څو مساوي برخو وېشل شوی دی، یوه برخه یې په کسري شکل ولیکي او هم سرچپه یې یوځوومه برخه په شکل کې وښودلي شي.

له ۴ مساوي برخو څخه یوه برخه یې یوه څلورمه بلل کیږي.

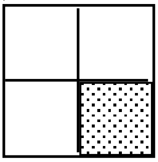

شنه رنګه مربع یوه څلورمه ده

دري مساوي برخې دي هره برخه یې یوه دریمه بلل کیږي.

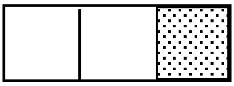

شنه رنګه مربع یوه دریمه

له دوو مساوي برخو څخه هره برخه نیمايي یا یوه، دویمه بلل کیږي.

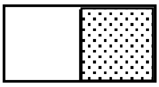

شنه رنګه مربع نیمايي یا یوه دویمه ده

فعالیت:

۱. نیمايي یې رنګ کړی.

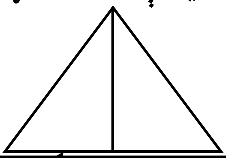

۲. یو دریمه یې رنګ کړئ.

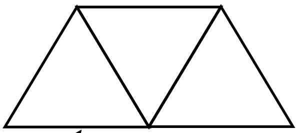

۳. یو دریمه یې رنګ کړئ.

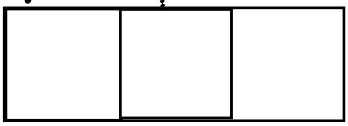

۴. څلور واړه خانې یې رنګ کړئ.

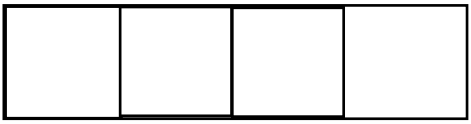

۵. یوڅلورمه وښایاست

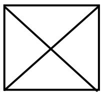

$\frac{۱}{۴}$

$\frac{\text{رنګ شوی برخه}}{\text{۴ مساوي برخو}}$

$\frac{۱}{۴}$

یو دریمه وښایاست

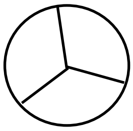

$\frac{۱}{۳}$

$\frac{\text{۱ برخه رنګ شوی}}{\text{۳ مساوي برخو}}$

$\frac{۱}{۳}$

یودویمه وښایاست

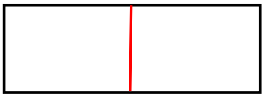

$\frac{۱}{۲}$

$\frac{\text{۱ برخه رنګ شوی}}{\text{۲ مساوي برخو}}$ ← کسری خط (دبرخط)

$\frac{۱}{۲}$

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق اوتمرین: لاندې جدول بشپړ کړئ، د حل شوي مثال څخه کار واخلئ.

دکسر رنګ شوې برخې ولیکئ	رسم	مساوي برخې
۱- ۱/۴ دمساوي برخو څخه یوه یوه برخه رنګ شوې ده یا دشکل څلورمه برخه رنګ شوې ده.	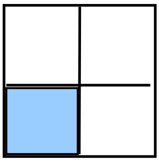	۴
۲-	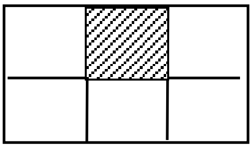	
۳-	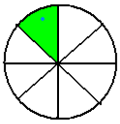	

په لاندې شکلونوکې د رنګ شوو برخو اړوند کسر ولیکئ.

۴- 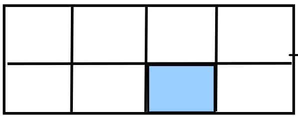 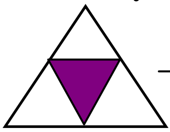 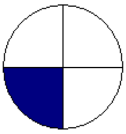

۵- 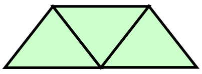 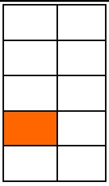 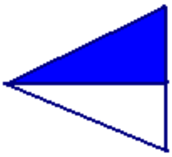

کورنۍ دنده:

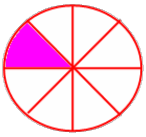 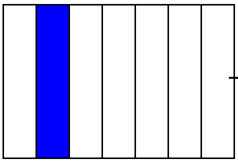

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library